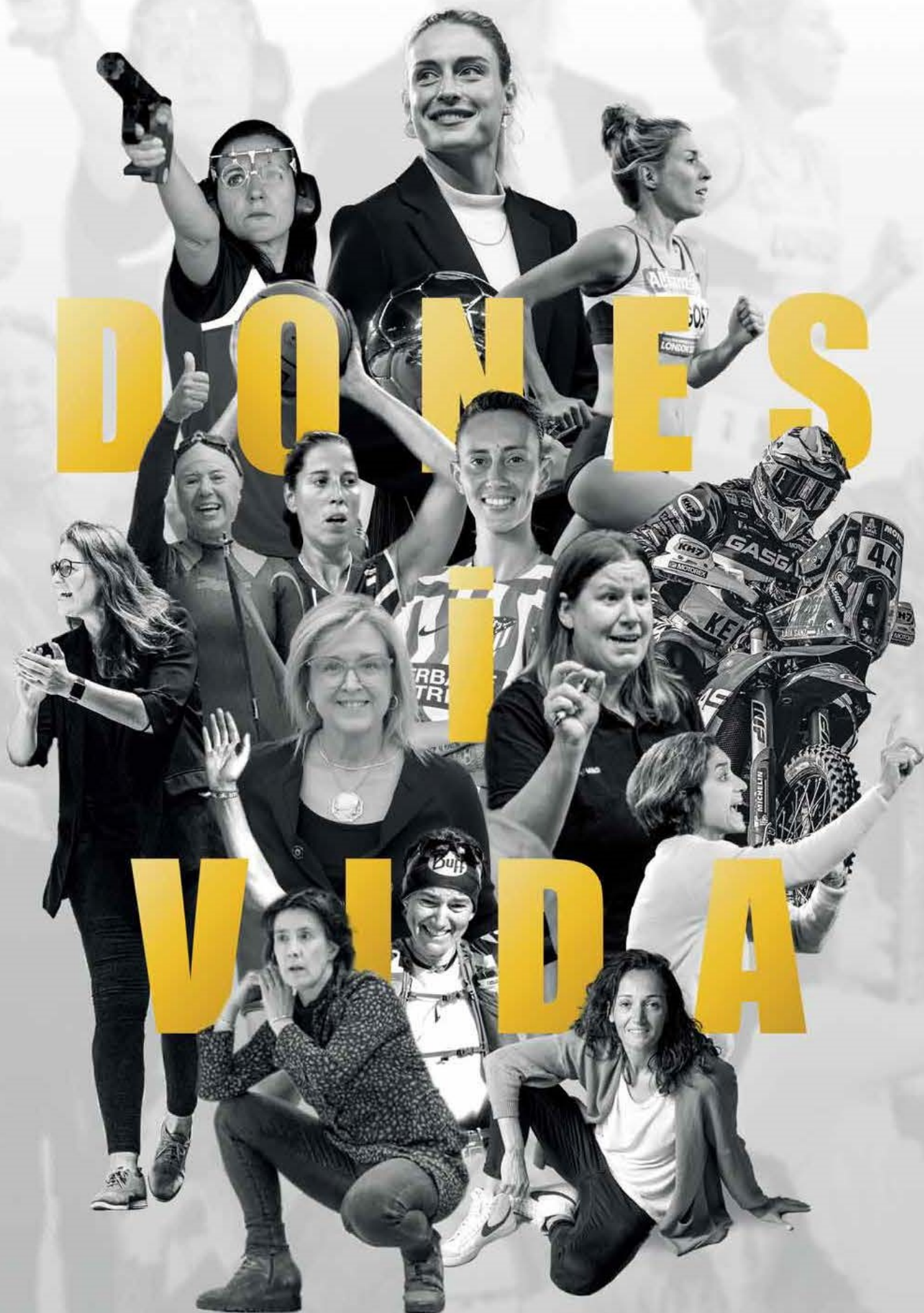

DONES VIDA

Al llarg de la història, les dones hem estat associades a la capacitat de reinventar-nos per sobreviure, viure millor i haver de comunicar, d'una manera persistent, que som un ésser pensant i generós, amb moltes emocions i talents per compartir. No és cap secret la marató d'obstacles que hem hagut de superar.

Neus Vila i Figareda
Escriptora

Dones, esport i vida

Aquest llibre pretén fer visible i posar en valor les dones esportistes del nostre país, que a través de l'esforç i dedicació han excel·lit en diverses i molt variades disciplines esportives.

Cadascuna d'elles, de punts diferents del país, porta a les espatlles una història de superació que s'expliquen en aquestes pàgines amb sinceritat, profunditat i una gran càrrega de respecte cap a totes i cadascuna de les protagonistes.

Elles han hagut de trencar barreres i motlles per poder sostenir la seva projecció en l'esport d'elit, amb el que això suposa. Amb l'afegitó de ser dones, en una societat que no acaba d'abandonar la seva històrica rèmora masclista i en un àmbit de la societat, l'esportiu, altament masculinitzat.

Amb el llibre que teniu a les mans, es vol donar a conèixer la seva història de vida i generar noves referents, per tal que les noves esportistes i futures guanyadores coneguin la contribució de les dones que les han precedit i tinguin persones en les quals emmirallar-se, perquè sense la seva persistència segurament ho tindrien encara més difícil.

**Diputació
Barcelona**

Diputació Tarragona

Diputació de Girona

Diputació de Lleida

La força dels municipis

D'aquesta manera, també volem adherir-nos a la visibilització de la potència de l'esport femení. Són moltes les dones que en un passat van obrir camí, però també tenim referents actuals que se'ns dubte també estan fent història i que mostren la força de l'esport femení, trencant estereotips i saltejant totes les línies vermelles, que sens dubte també estan fent història.

Les Diputacions d'aquest país, amb la complicitat de la resta d'institucions, volem contribuir a la defensa i promoció del potencial que tenen les esportistes actuals, per tal que continuïn avançant i fent història. Per això, les polítiques de les institucions que representem, van dirigides a enfortir i promoure l'esport en l'àmbit de la dona, en totes les seves edats.

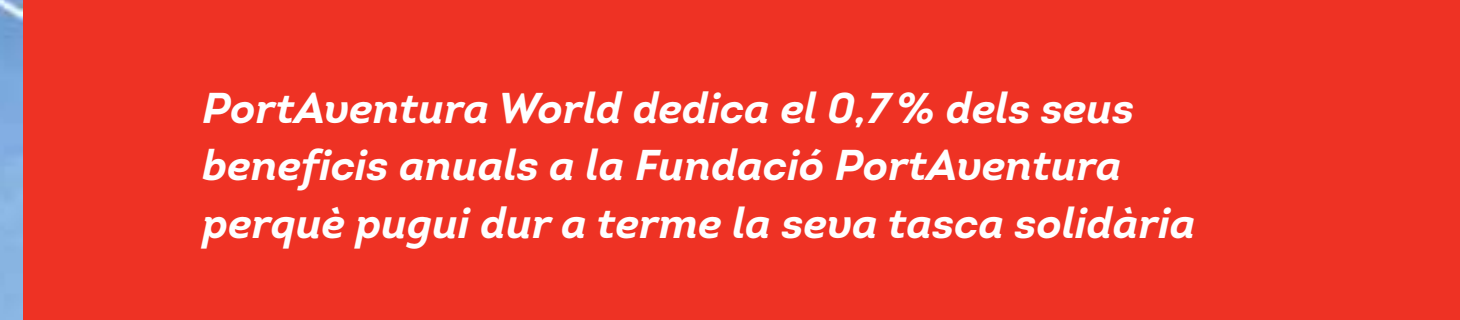
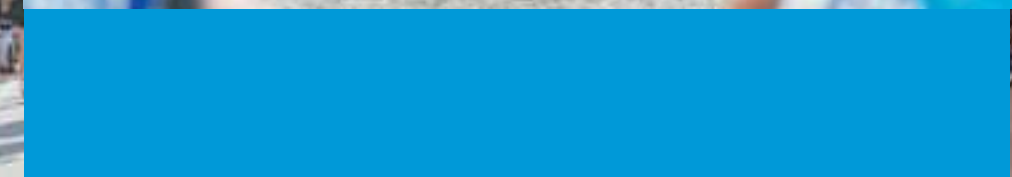
L'esport femení és passat, present i ha de continuar avançant a pas ferm per tal d'esdevenir futur. Si el feminisme impregna el món de l'esport, s'avança sense cap mena de dubte en l'equitat de tota la societat!

FUN RUN, esport i solidaritat en un entorn ple de màgia

Shambhala, Dragon Khan, Hurakan Condor o Red Force són alguns dels escenaris extraordinaris de la cursa solidària FUN RUN que la Fundació PortAventura organitza des de l'any 2012 a les instal·lacions de PortAventura World

FUN RUN és esport, solidaritat i diversió familiar en un circuit que passa per les principals atraccions de PortAventura Park i Ferrari Land en una jornada plena d'activitats i animació. Tothom hi pot córrer per un objectiu benèfic. Fins i tot els més petits, que poden participar en les curses infantils acompanyats pels personatges més populars de PortAventura World.

➤ funrunportaventura.com

COMPROMÍS SOCIAL A TRAVÉS DE L'OCI

La **Fundació PortAventura** es va crear el 2011 per a ser la màxima expressió del compromís social de PortAventura World Parks & Resort, una de les principals destinacions de vacances i oci familiar d'Europa. La fundació treballa per millorar la vida de les persones amb risc d'exclusió social, sobretot infants i joves.

Descobreix
la tasca de la
fundació

PortAventura Dreams Village

Sis viles ubicades al mateix recinte de PortAventura World i creades especialment per allotjar infants i joves de 4 a 17 anys que pateixen malalties greus i les seves famílies. Una iniciativa pionera a Europa que acull 200 famílies Dreams.

➤ fundacionportaventura.org

CRÈDITS

EDITA

Valorus Sports SL
info@valorus.pro

DIRECCIÓ

Josep Delgado
dir@valorus.pro

DIRECCIÓ EDITORIAL

Josep Guardiola
editorial@valorus.pro

REDACTORS

Àlex Gozalbo
Arnau Segura
Enric Pujol
Ferran Latorre
Gemma Busquets
Joan Manuel Surroca
Jordi Sunyer
Josep Guardiola
Natàlia Arroyo
Núria Picas
Olga Viza
Paloma del Río
Xavi Llorens
Xavier Madrona

FOTOGRAFIA

Alejandro Ceresuela
Atlético de Madrid
Comitè Paralímpic Espanyol
Eddy Kelele
FC Barcelona
Jordi Saragossa
Mediage
RCTB – 1899
Real Sociedad

DISSENY

Estudio Kuho

DIRECCIÓ CREATIVA

Samuel Corpas

MAQUETACIÓ

Marta Benlloch
Eva Barragán
Samuel Corpas

PORTADA

Samuel Corpas

DEPARTAMENT COMERCIAL

Valorus Sports SL
mkt@valorus.pro

IMPRIMEIX

Impremta Pagès

DIPÒSIT LEGAL

GI 396-2023

El text de la pàgina 05, correspon al llibre *Torna a volar, papallona* de l'escriptora Neus Vila i Figareda i editat per Amat narrativa.

TOTS ELS DERETS RESERVATS

Valorus® és una marca registrada propietat de Valorus Sports SL.

Sense el corresponent permís per escrit de l'editor, aquesta publicació no pot ser reproduïda ni parcial ni íntegrament per cap mitjà, ni tampoc tramesa per cap sistema de recuperació d'informació.

@ del text: Valorus Sports SL.

@ de les fotografies: Segons autor.

ÍNDEX

06

Dones, esport i vida

18

Anna Tarrés, el desordre
sincronitzat

Josep Guardiola

26

Mari Paz Corominas,
Mèxic 68

Josep Guardiola

32

Història del futbol femení

Nàtalia Arroyo

40

Records de l'Emma Roca

Núria Picas

46

Elena Congost, un or històric

Josep Guardiola

52

Virginia Torrecilla, quan ningú
t'ensenya a reaccionar

Jordi Sunyer

60

Betty Cebrián, la pionera
de la WNBA

Àlex Gozalbo

68

Laia Sanz, la Laia

Josep Guardiola

78

Laia Palau, i l'epifania de
l'atzavara

Gemma Busquets

84

Alèxia Putellas, l'or no és
a la pilota

Xavi Llorens

92

Sònia Franquet, no tinc perquè
ser la perjudicada

Josep Guardiola

100

Volem ser més

Josep Guardiola

110

Pepita Cuevas, la primera
campiona del món

Olga Viza

114

Rosa Torras, la primera
olímpica catalana

Joan M. Surroca

120

Bito Fuster, trienni d'or

Paloma del Río

124

Marta Gens, l'estrella del
voleibol

Enric Pujol

130

Encarna Granados, la reina
de la marxa

Josep Guardiola

134

Quima Casas, 6.751 quilòmetres

Josep Guardiola

140

Agnès Gregori, atleta i pionera de
l'esport femení lleidetà

Xavier Madrona

146

Araceli Segarra, al sostre
del món

Ferran Latorre

152

La primera selecció, un
altre futbol

Arnau Segura

163

Currículum escriptors

VALORUS.PRO

El plaer
de compartir

Trias Galetes - Biscuits, S.A.

Ctra. de Sils, 36 · 17430 · Santa Coloma de Farners · Tel 972 84 12 13 · www.trias.cat

DONES
amb

molta
VIDA

ANNA TARRÉS

Pocs entrenadors i entrenadores hi ha en l'esport català, estatal i fins i tot europeu, que acreditin els mèrits esportius d'Anna Tarrés. I no només en forma de títols o medalles, sobretot en el fet d'haver posat en el mapa esportiu la natació sincronitzada, una modalitat que quan ella practicava de petita s'anomenava ballet aquàtic i que des de fa poc temps s'ha convertit en natació artística, però que sigui amb el nom que sigui, ara tothom coneix i valora. En l'àmbit personal, Tarrés és lluita, perseverança, resiliència, innovació, inconformisme i, com ella mateixa reconeix, una dona amb un marcat caràcter, que és el que l'ha fet guanyadora.

Josep Guardiola
Alejandro Ceresuela
Arxiu Anna Tarrés

El desordre sincronitzat

Com comença en aquesta bogeria de la sincronitzada?

Jo surto del CN Atlètic Barceloneta, on en la meua primera etapa feia natació tradicional, amb nou o deu anys. Aleshores ja es veia que tenia condicions per nadar i això feia que em possessin en grups amb nois i noies més grans que jo. Diríem que ja s'intuïa que podia ser una bona nedadora.

I ja era rebel?

No sé si en aquella època era rebel. Jo, potser diria inconformista, el que volia era divertir-me, passar-m'ho bé, i com que nedava amb els grans, em queixava. Recordo que m'havien arribat a expulsar de l'entrenament...

I com ho canalitza?

D'entrada la decisió de casa va ser treure'm de natació, però casualitats de la vida en aquell moment va aparèixer una persona que feia el que aleshores en deien ballet aquàtic, que després va ser natació sincronitzada i que ara es diu natació artística. Això vol dir que porto una motxilla força carregada d'experiència. Dit això, a casa em van portar a la piscina de Can Caralleu, on ara torno a fer d'entrenadora, a practicar la nova modalitat. Estem parlant de finals dels anys setanta. En aquella època a l'escola de monges on jo anava fèiem gimnàstica rítmica i la combinació entre la natació i la gimnàstica va ser explosiva i en poc temps ja participava en el campionat d'Espanya.

O sigui que de petita ja era guanyadora.

Si més no, entro en la línia competitiva molt clarament. També crec que vaig tenir sort.

Per què?

Perquè el 1984, l'any dels Jocs de Los Angeles, la sincronitzada va ser esport olímpic per primer cop. En aquell moment jo era campiona d'Espanya en la modalitat de duet amb la Mònica Antich i vam ser seleccionades per participar-hi. Crec que és aquí on realment comença la transformació, en el xoc que va suposar portar nenes de barri i de poble a uns Jocs. Per mi va ser com passar del blanc i negre al color.

Què viu en aquesta primera experiència olímpica a Los Angeles 84?

L'impacte de veure que practicàvem un esport diferent del que feien altres equips. Tot era sincronitzada, però veies les americanes i tenies clar que allò no tenia res a veure amb nosaltres. Per mi va ser la gran descoberta, vaig comprovar com ho portaven tot a un altre nivell.

Veient-la amb el pas dels anys, allò li devia quedar en el subconscient?

Vaig continuar nedant fins al Mundial de Madrid 86. Ja portava uns Jocs, i no sé quants campionats d'Europa i a partir del 1988 ja vaig començar a fer d'entrenadora.

I aquí arriba l'Anna Tarrés que ara coneixem?

Possiblement, perquè agafo un primer grup de nenes al Kallipolis, on hi havia la Gemma Mengual. La resta, va venir a poc a poc.

Abans d'entrar en aquesta segona faceta, em pot definir què era la sincronitzada els anys setanta?

Era ballet aquàtic, un esport que es nedava amb música. Del tot *amateur*, on les entrenadores eren totalment voluntàries. El responsable que existeixi la natació artística a Catalunya és el Cèsar Villegas, fundador del C.N. Kallipolis l'any 1968. Un waterpolista que es va enamorar de l'esport que feia la seva germana i que no va parar d'aprendre fins a convertir-se en seleccionador i màxim responsable durant els anys setanta.

I quanta gent movia?

Poqueta i amb dos focus clars, un a Catalunya i l'altre a Madrid. Eren dos reductes superpetits, però amb alguna nedadora molt bona que va fer grans resultats i això va permetre millorar.

Fins al dia d'avui que hi ha una cosa que no es mesura amb medalles i és que ara a qualsevol piscina se sent: "mira soc la Mengual", com els qui jugant a futbol diuen: "mira soc Messi".

És veritat, en aquest sentit, crec que he posat el meu granet de sorra per socialitzar aquest esport, per fer-lo proper, per convertir una modalitat que no coneixia ningú en una cosa reconeguda en aquest nivell de popularitat que diu. Sens dubte és una gran victòria.

En l'àmbit personal, hi ha alguna entradora o entrenador més controvertit que Anna Tarrés?

Si ser natural, intuïtiva, valenta, arriscada, lluitadora per uns ideals, trencadora de tota mena de barreres i estereotips; defensora d'allò que ens hem guanyat amb molt d'esforç; si denunciar el que creus que no és correcte per elevar els valors de l'equip al màxim exponent - disciplina, autoexigència, esforç, talent individual al servei del col·lectiu, perfecció; o si treballar el que calgui per assolir els objectius i no acceptar una negativa sense fonament per resposta; si tot això és ser controvertida... doncs, aleshores sí, soc una entrenadora controvertida.

Entrenadora de màxima exigència?

També, això és evident. He estat una entrenadora exigent i perfeccionista. Vaig intentar en tot moment aconseguir ser la millor versió de nosaltres mateixes, i reinventar-nos any rere any. Vaig analitzar i estudiar molt el rival per conèixer les seves febleses i, al mateix temps, potenciar les nostres fortaleces, crear estratègies guanyadores. Vaig apostar per la creativitat i la innovació, i això requereix molt sacrifici, molta inversió de temps, de fonts d'inspiració, de recursos humans i econòmics, molt d'esforç de molta gent. I vam treballar molt i més... perquè l'experiència em diu que l'èxit no arriba per casualitat i que molts petits detalls creen una gran diferència. Vam ser molt pacients durant molts anys, des de 1994 al 2000 i a partir d'aquest moment vam començar a recollir els fruits sembrats.

I com ho ha viscut?

Amb serenor i orgull. Em sento afortunada d'haver construït un equip guanyador, digne de tots els elogis. Molt satisfeta de la feina feta i agraïda per tot el que m'ha donat l'esport. Ha estat una vida entregada a un esport femení i minoritari, que molt poca gent coneixia i on no hi havia recursos. Amb molta dedicació i esforç vam aconseguir el que un dia havíem somiat, i vam ser capaces de donar un tomb de 180 graus a la situació inicial. Els principis van ser molt durs, duríssims, però va valdre la pena. Vam dignificar un equip de sirenes i les vam fer campiones, vam apoderar a tota una generació i vam demostrar que amb molta passió i treball es poden assolir grans reptes.

S'ha sentit sola?

Als inicis sí, tret del meu equip incondicional de col·laboradors, els que jo anomeno la meua ONG, els del Kallipolis i els amics. La primera època va ser molt dura, una lluita constant amb Madrid. Tot eren excuses: que si no teníem nivell, que no hi havia piscina per entrenar, ni diners per entrenadors, metges, fisioterapeutes o col·laboradors... érem les germanetes pobres de la federació. També és just que digui que sense el suport que vam rebre de les institucions catalanes als anys noranta, ara no estaríem parlant de medalles. Tot va néixer aquí, a casa, al Kallipolis i a la Blume, l'any 1991.

Un pic alt en els seus èxits són les medalles de Londres 12. Un mes després l'havien fet fora de la selecció, com ho viu?

Ara ja amb tranquil·litat, en el seu moment ja hi va haver un judici que vaig guanyar en totes les instàncies. I el temps també ha parlat per ell mateix. Vam marxar de Londres un 13 d'agost i el 5 de setembre em trucaven per acomiadar-me. L'hòstia va ser guapa, però també sabia que feia temps que em buscaven les pessigolles, perquè havia posat el sistema contra les cordes i això no agrada. Quan reclames millores pels teus equips, et diuen sempre que no, i tu te'n surts per tenir-les, algú queda tocat i et té moltes ganes. Puc dir que aquell any, per guanyar aquelles medalles, em vaig llençar a una piscina sense saber com en sortiria. Vaig provocar una revolució perquè la preparació de l'equip fos molt més professional. I tot això va tenir dos finals, les medalles i la meua destitució.

Pot explicar una mica aquests canvis?

Controlàvem el menjar, el cos, la ment, el descans de cada nedadora, tot això portava gent externa que els directius no controlaven i això no agradava, però va donar resultats, està clar.

Vostè els feia por?

Jo els molestava. Demanava massa explicacions, alhora que els recursos que ells no em podien donar els aconseguia jo per un altre costat, perquè sempre he tingut gent disposada a col·laborar. Lluitava pels meus drets com a professional i per les millores constants de l'equip, i tot sovint reclamava el que era meu pels resultats que obteníem. Alguna vegada havia posat el sistema en dubte i al final hi va haver un cert distanciament.

Hi ha la famosa carta de les nedadores.

Ja sabem com va acabar. Quan et volen fer fora d'un lloc sempre es necessita alguna excusa o alguna cosa per donar suport a la decisió.

Curiosament, aquella carta no la firmaven les grans figures de l'equip i segurament les que més anys van estar a les seves ordres.

Ja ho diu vostè.

“ Em sento afortunada d'haver construït un equip guanyador, digne de tots els elogis. ”

Malgrat tot, s'ha parlat de les seves pràctiques com entrenadora, estaven al límit?

Una de les coses que hem fet amb la sincro en aquest país és haver convertit un grup de dones esportistes, amb molta passió, ambició i capacitat de treball, en un equip excepcional. Això per força té un preu. Hi ha hagut algunes nedadores que tenien un talent clar per aquest esport, però d'altres que les hem hagut de crear. Pregunta: hi ha algú que es pensi que això es pot fer sense trobar el màxim talent de les nedadores, sense anar al límit de les possibilitats de cadascuna? Ara, d'això a parlar de pràctiques no lícites, hi ha una gran diferència. Crec que no s'aconsegueixen coses excepcionals sense una gran autoexigència.

Quina diferència pot haver-hi si fa un crit a una nedadora o si el fa a un nedador?

Vostè dona per suposat que crido molt... En tot cas, tots som diferents i segons el dia, les coses ens afecten en diferent mesura. M'atreviria a dir que les dones som més complicades que els nois en l'edat adolescent, els canvis hormonals no són fàcils de gestionar, i a més, som molt més emocionals i donem massa importància a petits detalls. Per la poca experiència que tinc amb nois, que és molt positiva, em diu que ells són menys disciplinats o diria més “frescos” i que accepten força bé una crítica.

On està la vareta màgica d'Anna Tarrés, que després de deixar la selecció espanyola també triomfa amb Ucraïna, Grècia, França o amb les germanes xineses?

No hi ha vareta màgica, hi ha feina, molta feina i molta experiència. He desenvolupat una gran capacitat estratègica i he aconseguit treure el màxim rendiment de cada membre de l'equip. Focalitzo molt en el procés i soc molt objectiva en la presa de decisions. Algú es pensa que es pot guanyar sense intentar ser la millor?

*natural, intuïva,
valenta, arriscada,
lluitadora*

Si soc a París serà per intentar guanyar una medalla.

Si no, no seria l'Anna Tarrés

Jo no vaig retirar la Mengual, el cos ja no li responia. Son paraules seves

Crec que allò era una combinació de cos i ment. D'entrada la Gemma és Messi en la sincronitzada, sense ella res hauria estat possible. Dit això, els entrenadors hem de prendre decisions, algunes d'elles molt difícils i sempre les prenem pensant en l'equip, el que és millor per l'equip.

Què ha aportat Anna Tarrés a la sincronitzada?

Espectacle, competitivitat, innovació, tecnologia aplicada, hem creat tendència i escola. Un llegat de coreografies que són petites obres d'art.

On hi ha el límit en aquest esport?

On està el límit en la creativitat, en la innovació, en el moviment, en la música? Normalment, els límits ens els posem nosaltres, l'entorn, les creences, les pors..., l'entrenadora motiva, acompanya, fa descobrir, posa reptes..., els límits els posa el mateix equip, és una responsabilitat compartida.

Encara està a peu de piscina. Fins quan?

Fins que em continuï divertint la feina i els projectes que tingui per fer.

I què ha aconseguit Anna Tarrés en la sincronitzada?

He pogut gaudir de la vida, gaudir de la feina, conèixer-me a mi mateixa, veure que els límits insospitats són abastables. La sincro m'ha obert portes a fer coses molt interessants, a conèixer i aprendre de molta gent, a aconseguir reptes que ningú havia assolit, i m'ha donat l'oportunitat de gaudir de moments diferents i molt especials. I per sobre de tot, m'ha donat una família esportiva, una colla d'amigues i professionals que s'han convertit en puntals del meu cercle íntim.

Vostè ha tingut la premsa a la porta.

No m'ho podia creure, va ser surrealista. Suposo que aquesta és la societat en la qual vivim, ens agrada el morbo, el safareig, que hi hagi polèmica.

Es pot definir personalment?

Passional, desordenada, molt energètica, "terratrèmol", sincera, agraïda, resolutiva, d'extrems, però amb els peus a terra. Amiga dels meus amics, entregada, inquieta, curiosa, amb ganes d'aprendre, arriscada, a vegades amb un punt de "bogeria", lluitadora.

Qui és Anna Tarrés a casa?

Això haurien de dir-ho els de casa, però vaja, soc una mica "maruja", m'agrada la cuina, gaudeixo dels petits detalls i també quan tinc gent al voltant de la taula. Gaudeixo molt de les festes familiars, de les confidències amb les amigues, d'una pel·lícula de dissabte tot fent la migdiada. Estic tot sovint enganxada al telèfon i tot i això mai arribo a tothom. M'agraden els petits plaers i qui vingui a casa sempre hi serà benvingut, em costa molt poc treure una copa de cava o de vi per fer-la petar... Sempre dic que a casa meva s'hi viu.

Un moment àlgid de la seva vida esportiva?

Probablement la primera medalla en el Mundial de natació de Barcelona el 2003. Allò va ser bestial, era la primera, era a casa, semblava preparat. També diria la medalla dels Jocs de Beijing el 2008.

I el pitjor moment?

Sincerament, no tinc un pitjor moment, potser petits mals moments, però no un de destacat. Òbviament, la carta, el despropòsit de la federació per justificar el comiat, que finalment les instàncies judicials van decretar nul.

Què li queda per fer?

Continuar fruint de la vida, com la gaudeixo. En l'àmbit professional, somiant en crear coses diferents que em portin a guanyar una medalla d'or en uns Jocs Olímpics.

La veurem a París 24?

És la idea, i si hi soc serà per intentar guanyar una medalla. Si no, no seria l'Anna Tarrés.

L'ORIGEN D'UN ESTIL DE VIDA

DiR
El Gimnàs de Catalunya

Em rep a casa seva a mig matí, després d'haver anat a la piscina, cosa que fa regularment a primera hora dos o tres dies a la setmana. M'explica de seguida que fa uns anys es va canviar de pis i que va aprofitar per ordenar moltes coses de la seva vida, també de l'esportiva. De fet, m'ensenyava un petit pany de paret en una cantonada del passadís, on vuit quadres i la torxa olímpica de Barcelona 92 resumeixen la trajectòria de la primera esportista catalana i espanyola que va disputar una final olímpica, en aquest cas la dels 200 metres esquena de natació. Va ser a Mèxic 68.

A banda dels vuit quadres i la torxa que pengen de la paret, en una habitació que hi ha al costat hi llueixen dos trofeus que l'acrediten com a millor esportista estatal, mentre a sota un calaix tancat és el lloc on reposen ordenades les moltes medalles que s'ha penjat al llarg de la seva trajectòria. Més enllà d'aquests premis materials, guarda amb absoluta precisió els records i les vivències viscudes

Paz Corominas

Wah

Desenes d'entrevistes de tota mena, què no li han preguntat mai o què no ha explicat mai encara?

Que vaig començar a fer esport perquè era TDAH –Trastorn per Dèficit d'Atenció i Hiperactivitat–, sense diagnosticar. De fet, era tan TDAH que algun cop m'havien hagut de venir a buscar a l'escola perquè m'angoixava tan que no podia ni respirar. Aleshores el pediatra va dir als meus pares que em sobrava energia i que havíem de buscar la manera de canalitzar-la. El meu pare, que venia d'una família que ja era molt esportista, va decidir que cada nit aniríem a córrer una estona, cosa que fèiem sempre al voltant de casa. Així arribava cansada i dormia una mica millor.

I es va arreglar?

No, posteriorment les nits prèvies a les competicions seguia dormint malament i encara ara, si sé que he de fer alguna prova, la nit abans em costa molt dormir. Però això ja no m'estranya perquè un psiquiatre amic meu diu sempre que lo de la infància dura tota la vida, o sigui que no és estrany que segueixi dormint malament en ocasions com aquestes, malgrat ja tinc setanta anys.

I de córrer al costat de casa, a la piscina.

Va ser la manera de posar-me a entrenar cada dia i canalitzar energia. I va ser la natació perquè ja havia destacat una mica al col·legi i un entrenador va dir als meus pares que m'ho fessin agafar seriosament. Vam començar les tres germanes, però elles ben aviat em van deixar sola, no volien passar fred i patir entrenant.

A vostè li va costar?

Nadar no, però fer-ho seriosament sí. Jo era molt bona estudiant i quan vaig començar a entrenar a diari vaig haver de renunciar a anar a l'escola a la tarda i allò em preocupava perquè pensava que deixaria de ser de les primeres de la classe i no m'agradava, jo era una nena de bones notes i no volia baixar el llistó.

La primera esportista espanyola que va disputar una final olímpica

Ben aviat fa bons resultats i comença a voltar internacionalment per competir. Com es va viure a casa que una noieta tant jove anés sola pel món en una època com aquella?

A casa teníem dues sorts en aquest sentit, per un costat, tan el pare com la mare eren persones modernes i de mirada oberta; i per altra banda, érem sis germans i això també dona cert marge per no ser tancats.

O sigui, ells estaven tranquils.

És que ja abans d'això, quan era més petita, em van ensenyar a agafar el tren de Barcelona per anar a entrenar a Sabadell cada tarda. Sabia el trajecte que havia de fer i jo el feia sense problemes, tant amb el tren com a peu, des de l'estació a la piscina, tot i que passava per sota d'un lloc que era ben fosc. Potser abans la societat era una mica menys agressiva i no es pensava que a una nena com jo li pogués passar res. I evidentment no hi havia ni telèfons, ni mòbils.

Malgrat això, els pares se'n devien sentir de tots colors.

Ui sí, els hi deien que no em casarien mai, a la meua mare també li deien que com podia permetre que la seva filla fes tot allò. Sí se'n van sentir sí, però els pares eren molt avançats i entenien perfectament el món de l'esport, per això no ho trobaven tan estrany. De fet, la germana del meu pare havia estat campiona d'Espanya d'esquí i això ja donava molta cultura esportiva a la família, hi estaven habituats.

Digui'm més coses que no hagi explicat mai fins a dia d'avui.

Doncs que jo no vaig tenir la regla fins els setze anys, just un mes abans dels Jocs Olímpics. Em va venir quan ja érem a Mèxic per fer una estada d'un mes per aclimatar-nos bé a l'alçada. Va ser curiós perquè per poder competir bé als Jocs, com ja havia començat el meu canvi hormonal, em van voler retrassar la primera regla, però no va sortir bé. Portàvem tres dies a Mèxic i em va venir per primera vegada. Vaig trucar als meus pares, ells van contactar amb un doctor amic de la família que hi havia al país i al final va ser una cosa ben normal. Això no ho havia explicat mai.

Josep Guardiola
Arxiu Mari Paz Corominas

“68
Mexico

I tenint en compte que faltaven pocs dies per competir, va provocar alguna cosa aquest fet?

No, què va, no em vaig preocupar gens, em van dir que em duraria tres dies, en els que vaig seguir entrenant, i un cop acabada, normalitat absoluta.

Però no deixava de ser una noieta de setze anys que s'havia de posar a l'aigua, on també hi havia nois.

Sí, però ja em van explicar que amb l'aigua es parava i malgrat que abans els productes no eren com ara, entrenava amb normalitat. Un cop acabava, corrent cap a la dutxa i ja està.

A Mèxic 68 la delegació espanyola era de cent dos homes i només dues dones.

En realitat, tot l'equip espanyol no va sortir a la vegada cap a Mèxic, els de natació vam marxar un mes abans de l'inici dels Jocs, per poder-nos aclimatar bé. La cosa és que amb els nedadors ens coneixíem molt i ja des d'aquell moment no hi havia nois i noies, sinó que tot era un conjunt, mai havíem estat excloses en aquest sentit.

Dit això, quan vam arribar a Mèxic, la vila olímpica encara no estava acabada i vam passar uns dies en un hotel, acompanyades de dues noies també espanyoles que no competien, però que ens acompanyaven. Un cop vam poder entrar a la vila ja vam poder entrenar i viure amb tota normalitat. Amb la resta dels esportistes no vam tenir contacte fins quinze dies abans dels Jocs perquè van venir més tard.

I arriba el dia en què per primera vegada una dona a Espanya disputa una final olímpica de qualsevol modalitat. Com ho recorda?

Tan important com la final i el setè lloc que ha passat a la història és la semifinal en la qual vaig guanyar a una de les grans candidates, Christine Caron, que tenia el rècord d'Europa. No sé si li va faltar preparació, si va acusar la dificultat de competir en alçada o si jo realment vaig estar bé, però guanyar-la em va donar accés a la famosa final dels 200 esquena.

Diuen que és pionera, històrica i llegendària. S'hi sent?

No m'hi sentia gens, però amb els anys han anat sortint articles i informacions i ara m'hi sento molt més que abans. Sí és que encara em donen premis!

I amb la Pilar Von Carsten, l'altra noia que hi havia a l'equip, quina relació hi havia i quina ha quedat després d'aquella experiència?

Tenim un xat. Primer he de dir que jo vaig tenir molta relació amb una germana seva que també era nedadora i a qui no van seleccionar. Amb la Pilar, que era cinc anys més gran que jo, teníem certa rivalitat, crec que ella pensava que jo la tapava una mica, tot i que no fèiem la mateixa prova. Que jo fes la final olímpica va portar una mica de tibantor, però també és veritat que al cap dels anys aquesta rivalitat va desaparèixer i sempre més hem estat bones companyes.

No tothom pot dir que ha nedat amb Mark Spitz.

Que guapo era eh? Era un noi del que era fàcil enamorar-se, tot i que també he de dir que era de caràcter molt especial, era difícil. Pel seu entrenador era complicat portar-lo, tenia unes qualitats fora de sèrie, però també era el que entrenava menys de tota la universitat.

M'està dient que es va penjar set medalles d'or a Munich 72 essent un gandul a l'hora d'entrenar-se?

L'entrenador anava al voltant de la piscina amb un cinturó perquè es llencés a l'aigua, perquè si no, no hi entrava de cap manera. Nosaltres portàvem deu o quinze minuts nedant i ell encara no s'havia mullat els peus. Això sí, tenia unes qualitats increïbles, un cos fet per nedar, era una mica sobrenatural per l'esport que feia.

M'hi vaig posar i vaig batre els rècords d'Espanya de 200, 400, 800, 1.500 lliures...

I ara tenen xat i tot?

Sí des de fa uns anys, ella, jo i quatre esportistes més. Ens posem al dia cada dos per tres: que si els fills creixen, que si vaig de vacances, que si ja tinc nets, aquestes coses. Pel que fa a aquell moment, ella va deixar de nedar quan vam tornar de Mèxic i jo vaig continuar dos anys més.

I és el moment en què marxa als Estats Units?

Exacte i allà el primer que em va dir l'entrenador de la universitat és perquè no nedava altres estils que no fossin esquena, que és el que jo sempre havia fet. M'hi vaig posar i vaig batre els rècords d'Espanya de 200, 400, 800, 1.500 lliures...

En sis mesos tot això?

És que la matxacada d'entrenaments que feia allà no tenia res a veure amb el que treballava aquí. Als Estats Units per primera vegada a la meua vida vaig patir entrenant.

M'ho pot explicar?

Aquí solia entrenar uns 4.000 o 5.000 metres al dia en una sola sessió i si en feia dues arribava als 8.000. Als Estats Units en feia 12.000 al dia. Aquesta és la clau de tot.

Per cert, era l'única noia que entrenava en una piscina de nois.

Sí, va ser un tracte especial que vaig aconseguir a través del meu amic Santiago Esteva, que va parlar amb l'entrenador de la Universitat d'Indiana i em va donar aquest permís especial durant sis mesos. Això també s'ha explicat molt poc, però efectivament hi havia nois molt bons, Mark Spitz inclòs, i jo com a única noia amb disset anyets i sense saber anglès.

*Travessant
l'Estret de Gibraltar
vaig gaudir molt
i no vaig patir gens*

A més vam fer el rècord de la travessa dins de la nostra edat

Va preveure catorze quilòmetres, en van sortir una mica més de quinze, però va baixar una hora del que havia previst.

Sí, havíem comptat cinc hores i ho vam fer amb quatre, tot i aquesta diferència de més d'un quilòmetre. Ho vaig gaudir molt i no vaig patir gens. A més vàrem fer el rècord de la travessa dins de la nostra edat. Insisteixo, allò em va fer molta il·lusió.

És cert que no va patir gens?

Gens ni mica, i això que a mi no m'agrada nedar al mar perquè em fa por, però anava molt ben acompanyada i a nivell físic no vaig patir en absolut. He de dir que després dinant em van caure les llàgrimes de l'emoció d'haver-ho pogut fer, perquè veia el repte com a molt complicat.

L'emoció de l'esport no té edat.

És exactament això, entrenar, preparar-se, competir, superar reptes, cada un en el moment que correspon. És això el que ens porta a ser feliços i el que t'aporta l'esport.

Vaja, que entrena al més alt ritme possible, amb gent històrica, bat tots els rècords i decideix plegar.

Sí, vaig decidir que volia estudiar, de piscina ja en tenia prou, no hi guanyaves res, era molt de sacrifici i els estudis em cridaven. Ara potser seria diferent.

Què vol dir?

Que ara les coses han canviat i segurament hagués seguit. Les facilitats que es donen a les universitàries esportistes són molt grans. Adaptes horaris, parteixes cursos, tens beques, ho tens tot molt bé per fer les dues coses. Si fos ara, hagués continuat, perquè a divuit anys realment és quan es comença i jo vaig acabar-ho.

Quan es va complir el cinquantè aniversari de Mèxic 68 va celebrar-ho travessant l'Estret de Gibraltar i em fa la sensació que li va fer tanta il·lusió com la fita dels Jocs.

És que és així, perquè aquesta aventura la vam fer entre quatre amics i això em va omplir molt. Ens vam preparar molt bé en tots els sentits i complir l'objectiu en grup va ser una cosa inoblidable, a part que jo ja tenia 65 anys.

Què més li aporta l'esport?

Relació social, que és tan important com la pràctica en segons quines edats. Es tracta de moure's i de no quedar-se tancats a casa i això m'ho segueix donant l'esport i no cal que sigui amb grans fites.

Deixi'm retrocedir, abans de tot això, quan va començar de petita la seva progressió va ser fulgurant, era una nena prodigi a l'aigua?

No ho sé, però vaig començar a entrenar al setembre i a l'abril ja vaig quedar setena d'Espanya i arran d'això em van enviar a un campionat internacional. Però també vull ser sincera, això vol dir que no hi havia gaire ningú que pugés amb força i menys en proves d'esquena.

Quin record té del Betània Patmos, on vostè va començar amb tres anyets?

És que no és un record perquè encara el visc, soc patrona del Betània Patmos, els meus fills hi van anar tots, ara tinc un net que segueix anant a aquesta escola, la piscina del nou col·legi porta el nom de Maria Paz Corominas. Aquesta escola ha estat sempre present a la meua vida.

Ja que parla de coses presents, a la seva vida sempre hi ha estat Joan Antoni Samaranch, no?

Sí sempre, hi vaig tenir una molt bona relació, molt estreta i crec que és una persona a la qual no se li ha fet justícia amb tot el que va treballar pel món de l'esport. Va ser molt emocionant sentir-lo dir allò de: "a la ville de Barcelona", una alegria molt gran per mi i per la ciutat. Crec que Barcelona s'ho mereixia perquè sempre ha estat capdavantera en el món de l'esport. Gràcies a Samaranch també vaig estar al jurat dels Premis Príncep d'Astúries, on ara torno ha estar.

No li he preguntat per temes esportius, em pot dir quines nedadores i nedadors té en el seu referent?

Inge de Bruijn, Donnna de Varona, Katie Ledecky, Mireia Belmonte. I en nois, Jonhhy Weismuller, Don Schollander, Marck Spitz, Ian Thorpe, Michael Phelps...

La natació catalana i espanyola està en un bon moment?

Vam estar en un bon moment fa deu anys, ara estem de baixada en natació perquè és l'època de la sincronitzada i del waterpolo. Mira, la natació abans era la reina de l'aigua, ara el waterpolo masculí, el femení i també la sincro ens han passat al davant, tenim un futur gris en aquest sentit.

En veu les causes?

És massa dur. No pots estar anys de la teua vida pendent de fer mínimes, de guanyar medalles i de baixar el cronòmetre per anar a no sé quin campionat, així no hi ha manera de viure, és impossible. Pensem que els nedadors per aconseguir coses importants es posen a l'aigua als sis anys i s'hi estan fins els vint-i-cinc, sense massa compensació i amb una vida dedicada només a això. L'esforç és brutal per després no entrar a les finals o per ser primer en un estatal i que la marca no et serveixi per anar a un Mundial o a uns Jocs. Això ha fet que la piscina quedi molt buida, en canvi el waterpolo és espectacle, joc, pots estar-hi molts anys, igual que la sincro que no només és natació, també hi ha tema artístic, treball d'equip, és molt diferent. És la meua manera de veure-ho.

Una curiositat per acabar, abans m'ha parlat dels fills, un d'ells viu a Mèxic. Com és el destí de capritxós no?

Molt, és curiós que sigui així amb els països que hi ha al món! Tot i que ell no viu a Ciutat de Mèxic, quan he tornat al país sempre ha estat una mica especial.

Historia del fútbol femení

Vam agafar tota la informació i, abans que s'acabés el curs, vam trucar al telèfon que aquella família ens havia donat. Em citaven per anar a fer un entrenament a la tarda als annexos del Camp Nou. Era juny i la temporada ja s'estava acabant. Vaig anar-hi, nerviosa i amb les botes de futbol que em posava cada cop que anava a fer pilotades pels jardins de Montjuïc. Hi havia tres camps de terra: un de futbol 11 i un altre de futbol 7 a la falda de l'estadi, i un altre engabiat al costat del Palau Blaugrana. Ens van reunir al camp petit. Hi havia un munt de nenes allà, totes equipades amb samarretes del Barça de diferents anys i colors. No era com a l'escola, totes jugaven molt bé a futbol. No sabia si me la passarien, ni si ho faria prou bé. Per sort hi vaig estar tan còmoda que, quan vam acabar la pràctica, l'entrenador em va dir que hi tornés al setembre, que començàvem la temporada i que em volia a l'equip. L'any següent, la temporada 1995/96, seria jugadora del Barça.

No era el Barça tal com el coneixem en l'actualitat, era una mena de Penya Barcelonista que havia arribat a un acord amb el club per utilitzar les seves instal·lacions i el seu escut. Se n'encarregava sobretot la Núria Llansà. Ella coordinava els números, contactava amb les famílies, venia loteria de Nadal per pagar els arbitratges, i regirava els magatzems de material per tenir pilotes i reciclar roba antiga i d'aquesta manera semblar el més Barça possible.

Un dels moments més especials de l'any era la foto oficial: totes juntes trepitjant la gespa del Camp Nou. Amb la Sílvia Roca, una veterana jugadora del Cornellà i mestre d'Educació Física, ens entrenàvem cada tarda al camp de terra del Collblanc. Mig equip feia torn de tarda i l'altre mig, s'entrenava més tard, al vespre. Als caps de setmana, anàvem voltant per tot Catalunya guanyant la majoria de partits per golejada. Es notava que molts equips acabaven de començar i amb prou feines eren número per fer un equip i tenir un parell de canvis. A les banquetes no hi havia entrenadors formats, només familiars amb bona voluntat.

Natàlia Arroyo
Arxiu Real Sociedad

No podia dir el meu nom i feia servir el de la meva germana, perquè la lliga escolar estava pensada per a les alumnes més grans. Jo només aixecava mig pam de terra, però tenia traça, empenia i constància per perseguir i xutar una pilota. Era l'única nena de la meva classe que jugava a futbol al pati de l'escola, i era tota una fita haver aïllat set o vuit noies més per fer un equip. Elles tenien quatre i cinc anys més que jo, i només una havia jugat abans a futbol sala.

Teníem una companya que havia fet un any de bàsquet i una altra que corria molt. La resta amb prou feines tenien base esportiva. En un dels partits vam coincidir amb una nena petitona i àgil que de seguida ens va cridar l'atenció. Era fàcil veure qui tenia un talent esportiu especial en aquella època. Els seus pares i els meus van identificar-se ràpidament i van començar a xerrar. "Sabíeu que el Barça té equip femení?", van comentar ells. A casa no en sabíem res, ni de l'existència de cap més Barça que el de Cruyff, ni d'altres equips amb noies jugant a futbol.

Natàlia
ARROYO

Va ser un
cop de

realitat

Vaig anar creixent amb l'equip, passant de fer gols a fer assistències, i del mig del camp a la defensa. Del futbol 7 al futbol 11, i de lligues regionals a la competició estatal. I així, fins al primer equip. En paral·lel, la feina fosca feta com a Penya Barcelonista va començar a ser reconeguda als despatxos del Camp Nou, i els equips femenins blaugranes van passar tímidament a ser considerats una secció *amateur* més del club. Els entrenaments eren a prop del Miniestadi i començàvem a estrenar equipacions de la nostra talla. Res de portar talles grans i xandalls de cinc temporades anteriors. Semblava que la cosa començava a anar de debò, fins i tot ens visitaven els responsables esportius del club i podíem començar a fer servir els serveis mèdics de l'entitat.

Vam jugar tres fases d'ascens fins a poder pujar a la màxima categoria del futbol estatal, amb una victòria decisiva davant l'Oiartzun guipuscoà. Va ser un èxit per al club, però alhora em va complicar les possibilitats de seguir al primer equip. Jo era una de les jugadores més joves de la plantilla, venia de ser capitana als conjunts inferiors i era una habitual de la selecció catalana, però en una competició adulta semblava difícil que pogués tenir l'experiència necessària per formar part d'aquell vestidor obligat a mantenir la categoria. Aquella Primera Divisió tenia equips guanyadors com el Llevant o l'Athletic Club. S'havien obert i omplert estadis com San Mamés per celebrar una lliga! Potser condicionat per tot plegat, el Barça semblava decidit a apostar de debò pel femení. Van buscar un cop d'efecte, inspirats pel boom mediàtic que en aquells primers anys del segle XXI havia tingut el fitxatge de Ronaldinha al Rayo Vallecano. Amb tot, Maribel Domínguez, àlies Marigol, va fitxar pel Barça el gener del 2005. Era considerada una de les millors davanteres del món, fins i tot l'havia volgut fitxar un equip masculí professional de Mèxic. Durant els primers dies de Marigol al Mini vaig veure més periodistes que els que mai havia vist als nostres partits i entrenaments. Allò devia ser el que vivien cada dia els futbolistes professionals! Quin munt de càmeres i fotògrafs! I gairebé cada dia algun paràgraf que parlés del femení als mitjans de comunicació. Res a veure amb la invisibilitat que feia anys que patien els esports practicats per dones.

La cosa no va acabar d'anar bé. El Barça, malgrat els gols de Marigol, va perdre de seguida la categoria i jo em vaig lesionar en un dels últims partits d'entrenament de la temporada amb el filial. Trencament del lligament encreuat anterior del genoll esquerre. Quiròfan i més de mig any de recuperació. Va ser un cop dur, però alhora em va fer entendre l'altra cara de l'esport i del futbol. Vaig passar-me tot l'estiu a rehabilitació, sentint-me professional envoltada de fisioterapeutes i metges del club. Quina desgràcia i quina experiència.

Vaig reincorporar-me a la segona meitat de la temporada i va ser difícil recuperar el millor nivell de forma. La competició continuava pujant el nivell i cada vegada era més complicat destacar. Hi havia altres equips forts a Catalunya, com l'Espanyol, el Sant Gabriel o l'Estartit, i altres clubs petits estaven millorant. La lliga cada cop estava més renyida. Quan va acabar la temporada, el club havia pres una decisió rotunda: volien rejuvenir els equips. Van renovar a fons la primera plantilla, que encara conservava jugadores veteranes d'altres etapes, i van decidir que al filial no hi podria haver gent major d'edat. Jo acabava de fer dinou anys.

Vaig trobar la millor opció de sortida possible: l'Espanyol. El club blanc-i-blau acabava de ser campió de Lliga i Copa de la Reina. Era el millor equip d'Espanya! Era l'any 2005. El meu perfil, polivalent i treballador, els interessava per completar la plantilla, però tenien dubtes de si tindria lloc al primer equip o al segon. Vam convenir que resoldríem la incògnita a la pretemporada: començaria els entrenaments amb l'A i ja veuríem. No era un repte fàcil, però era un tren que no volia deixar escapar. Em vaig preparar a consciència durant dues setmanes, sortint a córrer per estar més en forma que mai, conscient que havia de recuperar el temps perdut durant la lesió. L'Espanyol arrencava la pretemporada més aviat que mai perquè, com a campió, tindria el premi de jugar competició europea. Els equips espanyols encara no eren gaire potents al continent i havien de jugar rondes prèvies per avançar fins a les eliminatòries finals de la UEFA Women's Cup, nom de la que després es convertiria en la Champions League.

La primera ronda de classificació va ser a l'agost, i hi havíem d'arribar preparades. Amb tota la il·lusió del món vaig plantar-me a Sant Adrià del Besòs un 10 de juliol, i allà va començar una etapa esportiva magnífica com a jugadora periquita. Vam jugar fins a dues rondes europees: la primera a Edimburg, on vam guanyar contra tot pronòstic el Juvisy francès, més favorit que nosaltres; i la segona a Oslo, on vam caure eliminades. Ens va derrotar l'Umea suec, campió i finalista d'edicions anteriors i on jugava Marta Vieira; i el Kolbotn noruec, l'equip amfitrió. Com corrien totes! Quina potència! Quins físics! Va ser un cop de realitat: el futbol espanyol estava lluny dels equips nòrdics i alemanys, el futbol que marcava tendència.

Una altra lesió de gravetat, però vist amb perspectiva va acabar sent l'inici de moltes coses boniques

La realitat a la lliga espanyola era diferent. Viatjàvem per tot l'Estat cada quinze dies, competint contra grans clubs com l'Athletic, la Reial Societat o el Rayo Vallecano, i trepitjant camps il·lustres com els del Torrejón madrileny, l'Estudiantes de Huelva o l'Hispalis sevillà. Vam fregar el títol de Lliga i vam jugar una final de la Copa de la Reina. Bé, jo no. Uns mesos abans que acabés la temporada, en un torneig de Setmana Santa, el MIC, m'havia tornat a lesionar. Una altra lesió de gravetat, fractura del radi. Un altre quiròfan i molts mesos de recuperació. Va ser un cop molt dur, però vist amb perspectiva va acabar sent l'inici de moltes coses boniques que vindrien després. Com que teníem opció de títols, la televisió va voler retransmetre els partits decisius de final de temporada. No era gaire habitual que es fessin els nostres partits per TV3, però de tant en tant se'n emetien alguns. Per fer-los més especials, van proposar-me participar als comentaris per donar-li un toc més personal, més de vestidor. Al club sabien que jo estava estudiant Comunicació Audiovisual i que volia fer pràctiques de narració esportiva. Era una combinació ideal que m'acabaria obrint moltes portes en el futur.

La cosa va avançar per a mi entre micròfons i entrenaments, però em costava seguir el ritme de les meves companyes. Catalunya era una de les potències a l'Estat: l'Espanyol era un dels favorits a guanyar Lliga i Copa, el Barça estava fent base amb jugadores joves molt prometedores i l'Estartit sobrevivia amb il·lusió i inversió, a cop de mecenatge. Cap de les opcions m'encaixava prou i vaig decidir fer un pas al costat per mirar de combinar el que era millor per al meu futur: acabar la Universitat, començar a fer camí als mitjans i mirar de tenir minuts amb continuïtat a un equip fort de Segona Divisió. El tenia a prop de casa, era el Llevant Las Planas de Sant Joan Despí. Hi podia aportar la meua experiència a l'elit, el meu lideratge en defensa i la meua constància per entrenar fort cada dia. La cosa va començar bé: era una peça important a l'equip i anàvem guanyant partits. Però al novembre el meu altre genoll va dir prou. Un altre creuat. Un altre quiròfan. L'últim com a futbolista.

Vaig tenir molt clar que penjava les botes amb aquell crec maleït. M'agradava molt el futbol, però ja no podia gaudir jugant-lo i em suposava un alt risc per a la meua salut. Tenia clar que voldria tenir una vida activa, potser provar altres esports en el futur, i a la sala de rehabilitació havia vist moltes lesions que s'havien complicat. No m'hi volia arriscar. A més, continuar jugant m'estava privant de locutar partits, no m'encaixaven els horaris dels caps de setmana amb la ràdio. Tampoc ho podia compaginar amb entrenar un dels equips de base, el meu consol per treure'm el cuquet de futbolista. La decisió estava clara: el meu jo de jugadora s'hauria de camuflar entre locucions, reportatges i banquetes.

No era una mala època per ser periodista especialista de futbol femení. La pressió social estava començant a obligar moralment els mitjans de comunicació a fer lloc al seguiment informatiu del futbol femení, un esport en creixement i que seguia vivint històries d'èxit entre els equips i jugadores catalanes. Va ser una oportunitat ser-hi per explicar-ho des de la llibertat de no tenir cap vincle actiu amb cap club. Una secció setmanal en una ràdio esportiva, informació bàsica dels resultats del cap de setmana a la premsa escrita i alguna col·laboració televisiva va ser la meua aportació principal per establir els mínims informatius que fessin visible el futbol femení. Que el traguessin de la foscor i el silenci en què vivia. Que, resultat a resultat i alineació a alineació, canviés etiquetes masculistes i clixés antics per noms de futbolistes i equips guanyadors.

La meua condició d'exjugadora també em va ajudar a entrar a la selecció catalana. Al 2010, la Federació Catalana va voler donar una empenta al futbol femení de la mà de dones entrenadores. Les buscava ja retirades i titulades. Jo complia el perfil que sol·licitaven, tot i que era una *rara avis*. Les poques dones amb titulació de futbol eren les atrevides que, mentre jugaven, havien tret temps per treure's el carnet d'entrenadores. De fet, jo me l'havia tret amb dues companyes d'equip a l'Espanyol. Però elles, com la majoria, encara es mantenien en actiu. Així, lliure i preparada, vaig entrar com a seleccionadora sub16. L'ambició de Catalunya era alta, històricament havia dominat els Campionats d'Espanya, era una de les autonomies amb més fitxes federatives. Cada any augmentaven les llicències i els equips, i cada vegada hi havia més nenes jugant a futbol. I s'iniciaven des de ben petites. Ajudada per la creació de noves lligues i més categories de base per construir els esglaons necessaris per guiar adequadament el creixement de les jugadores, el futbol femení va seguir evolucionant any rere any. Sempre a l'alça i sempre endavant. Vam guanyar molt, també.

Amb la selecció experimentava amb el meu jo d'entrenadora. Al diari ARA i a les tertúlies de ràdio aprenia a mirar i analitzar el futbol, i connectava el món de l'esport i els teixits que acompanyen futbolistes, clubs i societat. Durant les retransmissions de futbol, ja fossin a GOL o a Esport 3, anava veient la millora competitiva de la Lliga i memoritzava solucions tàctiques d'entrenadors cada cop més preparats. La cosa s'estava professionalitzant de mica en mica. Cada cop hi havia més jugadores estrangeres de primer nivell. Cada vegada es veia més personal tècnic a les banquetes acompanyant els entrenadors. Cada cop es jugava en millors instal·lacions i s'apreciaven millors condicions físiques en els equips.

Era una tendència mundial. Com a aficionada i periodista vaig seguir en directe grans tornejos com el Mundial d'Alemanya el 2011, diverses Copes Algarves, l'Euro 2013 a Suècia, i semifinals i finals de Champions. El futbol femení era cada vegada més atractiu per al gran públic, els estadis s'omplien amb facilitat i les millors jugadores eren rebudes amb pancartes i samarretes personalitzades. Les xarxes socials eren el refugi per als fans que trobaven a internet la informació que la premsa tradicional es resistia a donar amb continuïtat. Només els grans conflictes semblaven interessar.

Periodista i seleccionadora

Va passar al 2015 després del Mundial de Canadà, amb les internacionals espanyoles reclamant per carta un canvi d'entrenador i una aposta decidida de la Federació per estar a l'altura de les grans seleccions del món. Tothom va aturar-se a voler saber què passava. Llavors era més fàcil fer soroll a través dels mitjans, qui més qui menys ja portava un parell de temporades connectat als èxits del Barça o esperant que l'Athletic o l'Atlètic de Madrid el destronessin. Narrar victòries sempre ha agradat més que explicar derrotes.

Per això van anar enganxant-s'hi cada cop més mitjans. GOL, aturada obligatòria de qui volgués veure els partits de futbol femení per televisió, va fer un seguiment històric del Mundial de França l'any 2019. Milers d'hores de partits i tertúlies. Una visibilitat única. La gent del carrer va aprendre's de memòria noms com els de Megan Rapinoe o Lieke Martens. Va ser l'embranchida que va ajudar a consolidar el que ja havien anat provocant localment les victòries d'un Barça que ja estava entre els millors d'Europa.

S'esperava molt dels anys posteriors a aquelles fites històriques, però la falta d'inversió estructural dels grans organismes i la pandèmia per la SARS Covid-19 van frenar-ho tot en sec. En aquest context de paràlisi, confinats a casa, vaig rebre una trucada que em canviaria la vida: el director de futbol de la Reial Societat, Roberto Olabe, volia saber si canviaria Barcelona per Sant Sebastià, si em

veia fent el salt dels micròfons a una banqueta del dia a dia. Vaig dir-li que sí de seguida, plena de pors, però de convenciment, plena de preguntes, però amb moltíssima il·lusió. Sentia que era el millor moment.

Al País Basc m'esperava una societat oberta, exigent i treballadora, i a la Reial, un club honest, proper i fresc, que volia continuar creixent després de guanyar la Copa de la Reina l'any 2019. La primera temporada vam poder repetir la millor classificació històrica del club, amb un cinquè lloc. Per poc no vam poder acabar quartes. Va ser una temporada de molt de desgast, sempre amb el neguit de les proves d'antígens i dels ajornaments per covid, i amb la dificultat de tornar a trobar un to competitiu després de molts mesos aïllats a casa. La segona temporada va ser molt bona. La vam agafar amb moltes ganes, plenes d'aprenentatges i amb una plantilla renovada a fons. Els resultats van acompanyar de seguida i la cosa va anar rodada fins al final: vam quedar segones a la Lliga i ens vam classificar per a la Champions. Els equips guanyadors connecten amb la gent i nosaltres vam trobar la manera de desprendre una energia que va omplir Zubieta de famílies cada cap de setmana. El colofó final a Anoeta va ser magnífic, amb milers de persones engrescades i animades. Des de la distància, he vist com també s'han viscut dies màgics al Camp Nou amb més de 90.000 persones, i al Johan Cruyff amb el súper Barça d'Alexia Putellas, Aitana Bonmatí i Patri Guijarro.

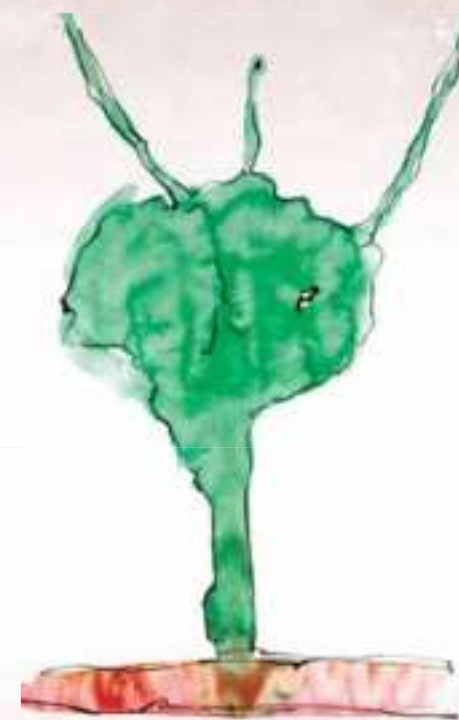
Els últims anys, agreujats per la pandèmia, estan sent difícils. Grisos econòmicament i inestables emocionalment. El futbol femení no n'és aliè. L'espai social que el futbol practicat per dones s'havia guanyat en els últims anys a base de compromís i alegries ha hagut de lluitar contra les restriccions de públic, les batalles pels drets televisius i les disputes de jugadores amb les seves federacions. Respectar uns mínims als convenis col·lectius i reclamar condicions dignes per deixar enrere l'amateurisme i exercir la professió de futbolista amb garanties està sent la prioritat de l'entorn actualment. Les xarxes socials i els nous formats audiovisuals continuen intentant colar-se a la vida diària del futbol femení per rescatar-lo dels estigmes masculistes i potenciar-lo en una línia de proximitat, joventut i talent.

L'objectiu és vendre una imatge fresca, natural, feminista, inclusiva, familiar i amable. La millor prova que el futbol de dones ha deixat de ser un esport minoritari i que està fent camí amb força és que els debats sobre fitxatges, convocatòries o alineacions involucra a moltíssimes persones. De totes les edats i d'arreu del món. No són converses de barra de bar, ni discussions que interessin a uns pocs. Són fils de Twitter, directes d'Instagram, vídeos a Youtube o streams a Twitch amb milers de visualitzacions. Perquè el futbol femení actual ven, interessa i engresca.

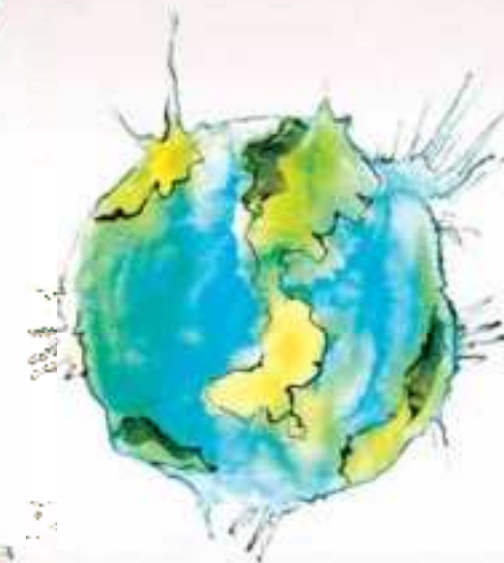
**L'objectiu
és vendre
una imatge
fresca,
natural,
feminista,
inclusiva,
familiar i
amable.**

ASSOCIACIÓ GIRONINA D'EMPRESÀRIES

Recolzament
i suport

Xarxa
mundial

Treball
en equip

Un punt
de trobada

Sola caminaràs, juntes arribarem més lluny

Núria

Picas

Era una pionera de l'esport, de l'esport a l'aire lliure, de córrer, d'anar en bicicleta de muntanya, destacava en els raids d'aventura, quan la veies intimidava molt, per la seva estatura, per la seva complexió, pel seu caràcter, era com el seu cognom indica una roca, així era l'Emma.

Crec que és la millor manera de definir una dona i una esportista capaç d'enfrontar-se a tot i d'atrevir-se amb tot, enamorada de la vida i a qui la vida, malauradament, li va donar un camí molt curt, massa curt.

La primera vegada que vaig coincidir amb ella va ser a la Marató de l'Aneto el 1999, que per mi era la primera marató de muntanya. Aquell va ser un dia de moltes emocions, en el qual vàrem compartir podi, ella va ser segona i jo tercera. Era la primera vegada que tenia una vivència directa amb una ídol, com ho era l'Emma. Per això, per a mi, estar en aquell podi amb ella suposava fer un pas endavant molt important, que gairebé ni em creia.

Records de l'Emma

Roca

No soc l'única persona que si l'hagués de definir amb una paraula, diria pionera, però també aventurera. Ella era lluita eterna i també era patiment. Sempre he tingut la sensació que la seva zona de confort era precisament en un estat continuat de patiment, en el fet de donar-ho tot, en la resiliència més absoluta. Tot això, òbviament, barrejat sempre amb l'aventura, amb anar més enllà, amb no tenir-ne mai prou. Era una persona ambiciosa, en el bon sentit de la paraula, i que sempre en volia més.

També destaca de l'Emma, el fet que tocava moltes tecles diferents, les curses de muntanya, les de BTT, els raids d'aventura...

De fet, no sé fins a quin punt fer tantes coses li podia treure una mica de potencial en cadascuna d'elles, però al final era així i malgrat combinar moltes facetes diferents, en totes sobresortia. Si ho miréssim amb la perspectiva més moderna, per estar a l'elit de l'ultra trail, t'hi has de dedicar el cent per cent, combinar especialitats, forçosament et fa perdre pistonada.

Núria Picas
Jordi Saragossa

Però el seu fort era ser un referent i un mirall, com a esportista i també com a organitzadora. Cal recordar que va ser ella qui va crear un gran equip que va guanyar el campionat del món de raids d'aventura, cosa gens senzilla perquè allà s'hi barrejaven el córrer, la bici, la canoa, el tir amb arc... I això només ho fa algú que té la capacitat de fer moltes coses ben fetes a la vegada.

L'Arnau Julià, que també és atleta de muntanya i estava al cos de bombers amb l'Emma, m'explicava un dia una anècdota que la defineix perfectament. Em deia l'Arnau: "jo havia fet guàrdies amb ella i la meva imatge és veure-la fent bicicleta estàtica quan tocava treball físic, al mateix moment que veia una sèrie a la televisió i mentre contestava correus electrònics a l'ordinador que s'havia posat al davant, i tot sense deixar de parlar per telèfon".

Aquesta era l'Emma Roca. Inquieta i segurament per això la primera dona que va entrar al cos de muntanya dels bombers. Una dada a tenir en compte, perquè si actualment les dones ja són poques en el cos, en aquell moment eren comptades i en l'equip especial de muntanya, una excepció.

A l'Emma li devem tots plegats que quan l'esport femení en prou feines existia, ella ja n'era un referent. Era la capitana de l'equip de raids i una dona esportista que es feia admirar.

Per això, el dia del meu primer podi de 1999 amb només vint anys i al costat de dues Roca, l'Emma i la Teresa, que va ser qui va guanyar; va ser més que especial per mi. I no només per això, sinó perquè jo mateixa no em sabia explicar com havia sortit de Benasque, havia pujat a l'Aneto i havia tornat a baixar a Benasque. I a més amb un temps de cinc hores i escassos minuts, no ho entenia i menys haver parat el cronòmetre només dos minuts per damunt del temps fet per l'Emma. Ella era el mirall absolut. D'aquí també la meua més absoluta alegria i satisfacció d'aquell dia.

Com en aquell moment no hi havia les xarxes socials que hi ha ara i majoritàriament la informació estava a les revistes especialitzades, aquestes li havien tret a l'Emma, a qui ja patrocinava una coneguda marca esportiva, el nom de "la reina dels Pirineus".

Però les grans campiones ho són amb totes les conseqüències, també quan no guanyen. No els és fàcil deixar de fer-ho, saber que una rival t'ha passat al davant. És el gen competitiu, contra el qual només queda la resignació, una paraula que l'Emma no coneixia, o entrenar més fort per recuperar el lloc més alt del podi. Aquesta sí que era la seva via.

A l'Emma li va costar que jo la guanyés, ho vaig percebre clarament. Vaig tardar uns anys a què passés, bàsicament perquè després d'aquella primera maratò a l'Aneto em vaig trencar el peu i vaig estar molts anys sense poder córrer ni disputar res i si feia alguna cosa, era a mig gas perquè el meu peu no donava per més.

No va ser fins al 2011, un cop adaptada al dolor que tenia al peu, que vaig tornar a córrer curses de muntanya i el mes d'octubre d'aquell any que em vaig atrevir a fer la Cavalls del Vent, el que és ara la Salomon Ultra Pirineu.

Això ja era dotze anys després d'aquella primera cursa, i en la línia de sortida també hi havia l'Emma, que era la gran favorita, mentre jo era una autèntica desconeguda, que dies abans estava fent acupuntura pel dolor que arrossegava en el peu.

Al l' hora de la veritat, un cop ja en competició, em va arribar a treure més de mitja hora d'avantatge, fins que en un moment puntual en el qual vaig passar pels Cortals de l'Inglà hi havia un avituallament on dues senyores van fer entre elles el comentari: "aquesta noia, per la cara que fa, guanyarà la cursa". Jo que ho vaig sentir de casualitat em vaig aturar i els vaig demanar què havien dit, i efectivament m'ho van repetir. Allò em va donar un plus de motivació que em va fer volar. Aquell dia va canviar la meua vida esportiva.

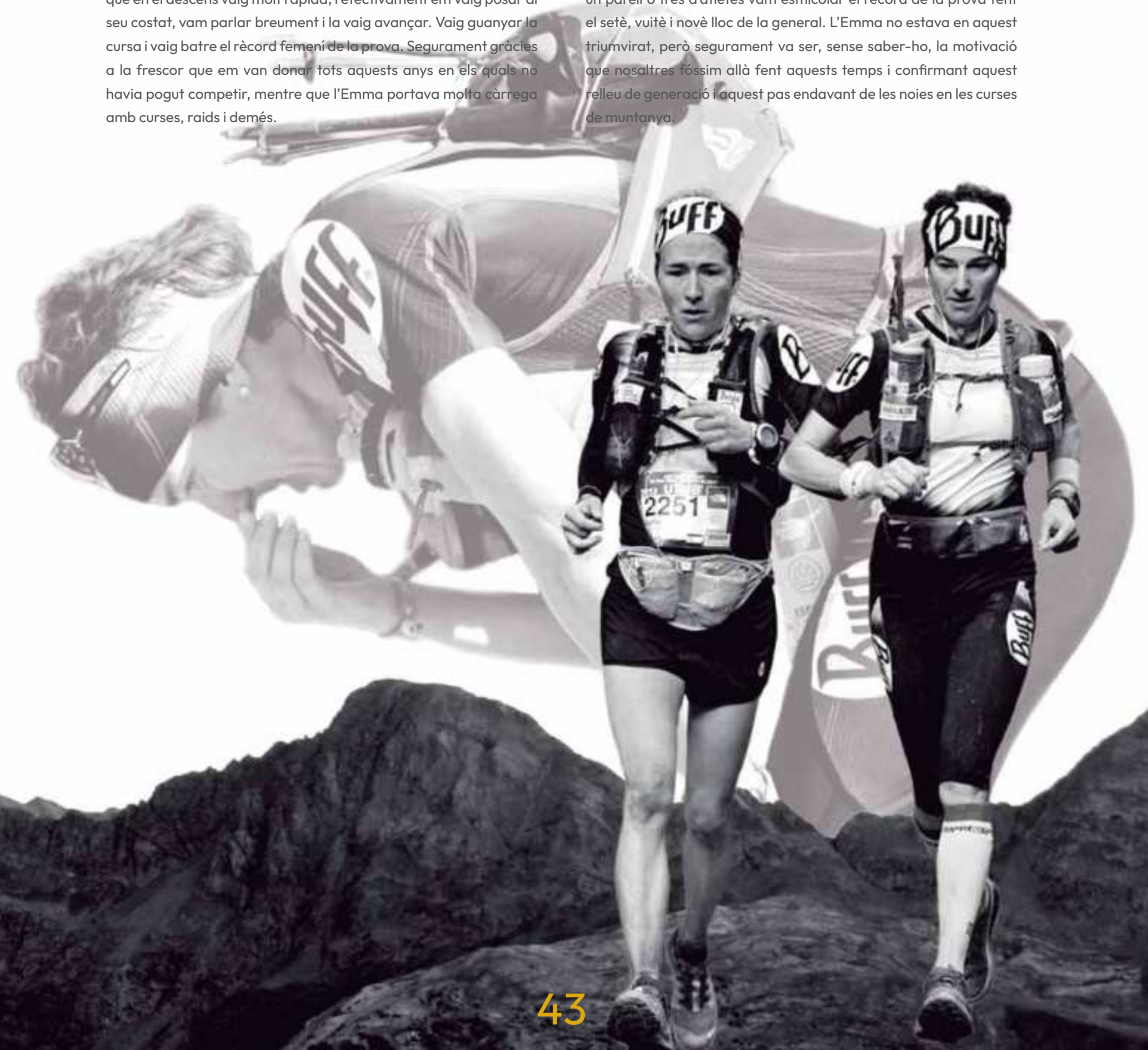
En aquell moment vaig donar gas, vaig atrapar la segona classificada i una estona més tard vaig trobar-me al davant la gran Emma Roca. És un moment que tinc gravat a la memòria, recordo com anava vestida, en quin moment la vaig veure, recordo el color de les fulles dels arbres pujant el Coll de la Bauma. Allò em va impressionar molt, perquè ja sabia que l'atraparia i fins i tot vaig tenir temps per pensar quin seria el millor moment per passar-la i què li diria.

Em vaig esperar una mica, que arribés la baixada, perquè jo sé que en el descens vaig molt ràpida, i efectivament em vaig posar al seu costat, vam parlar breument i la vaig avançar. Vaig guanyar la cursa i vaig batre el rècord femení de la prova. Segurament gràcies a la frescor que em van donar tots aquests anys en els quals no havia pogut competir, mentre que l'Emma portava molta càrrega amb curses, raids i demés.

De fet, en aquella cursa ella al final va acabar tercera, el seu sentiment era absolutament oposat al meu. No li va agradar que la guanyés, un sentiment que pot semblar egoista, però que insisteixo és un plus per totes aquelles persones que tenen el gen guanyador al cos, com era el cas de l'Emma. Per tant, aquell va ser un moment molt diferent per a totes dues i és veritat que durant un cert període la relació va ser una mica tensa i força distant. Però les coses es van posar a lloc amb el temps, que ens va fer entendre a les dues que havia arribat un canvi generacional.

Això, va ser el que ens va permetre evolucionar molt tant a ella com a mi. Amb el pas dels anys, jo vaig continuar creixent com a atleta i ella es va preparar encara millor del que ho feia, per fer front no només a mi, sinó al grup de noves atletes estatals que arribava a poc a poc i a totes les estrangeres d'altíssim nivell que també entraven en el circuit com autèntics avions.

Només cal veure que un any més tard en aquesta mateixa cursa dels Pirineus, ella va una hora menys en el seu temps personal, però que un parell o tres d'atletes vam esmicolar el rècord de la prova fent el setè, vuitè i novè lloc de la general. L'Emma no estava en aquest triumvirat, però segurament va ser, sense saber-ho, la motivació que nosaltres fòssim allà fent aquests temps i confirmant aquest relleu de generació i aquest pas endavant de les noies en les curses de muntanya.

Un referent i
un mirall

ro ca pi cas

amistat

**L'Emma Roca
era voluntat,
perseverança,
lluïta, no donava
mai res per perdut.
Era insistència
absoluta per
assolir els
objectius....**

En l'apartat personal, reconec que m'ha ensenyat a resistir en els moments més difícils que he viscut a la muntanya, a serrar les dents i a continuar endavant en els moments més complicats

És el seu esperit el que m'ha ensenyat, de la mateixa manera que em va inculcar l'inconformisme, a no aturar-me després d'una victòria o un èxit, sinó pensar ràpidament en el pròxim objectiu

Passats aquests primers anys, el 2013 vaig debutar a l'Ultra Trail del Montblanc formant en el mateix equip que l'Emma i això ens va portar a córrer cadascuna pels seus interessos, però alhora també amb un de comú, que va ser el que va permetre que comencés a quedar enrere aquesta situació de rivalitat per convertir-nos en bones companyes i amigues, perquè l'esport, i més el de muntanya, et pot donar molta rivalitat, però també és segur que et dona companyonia i amistat.

Paral·lelament a tot això, cal trencar no una sinó moltes llances a favor de l'Emma, per haver estat pionera dels raids d'aventura i a favor de l'esport femení. Una tasca en la qual va ser precursora i creadora dels WIAR -Woman Internacional Adventures Race-, un circuit únicament femení de raids d'aventura que es va portar a terme durant diverses edicions. Va ser brutal el que van aconseguir ella i la Mònica Aguilera, que anaven de bracet en aquesta aventura.

I això enllaça amb el que ja ha quedat dit abans, l'Emma no era només un animal competitiu en diferents modalitats, sinó que també tenia aquesta capacitat d'organitzar a grans nivells.

Forçosament i amb el pas dels anys la relació entre totes dues es va convertir en molt estreta, fins que en ple confinament de la COVID es va posar malalta. De fet, ella m'explicava que de no haver estat per la pandèmia segurament se li hagués detectat abans la seva malaltia i potser s'hagués estat a temps de tractar-la, perquè en la zona on li va aparèixer el tumor, els metges, col·lapsats i a distància, li donaven diagnòstics que no tenien res a veure amb la realitat.

Això li va fer perdre molt temps, fins que ja no va poder més pel dolor, moment en el qual i malgrat que la població estava confinada, un dia va agafar un taxi per anar a la clínica Quiron. El diagnòstic va ser que era massa tard.

Era un càncer que a la seva edat pràcticament no existeix, perquè en pacients joves només el pateixen un dos per cent de les persones que en són afectades. En el lloc on era, si s'hagués detectat abans, ara l'Emma estaria donant guerra per les muntanyes.

Reconec que encara a hores d'ara, i ja ha passat força temps, tinc el sentiment i la sensació que no pot ser que l'Emma no hi sigui, que hagi marxat, em costa de creure. Ella era invencible en la seva resiliència, en les seves ganes de viure, com diu el seu cognom, era una roca.

Quan va estar malalta i estava ingressada a l'hospital ens creuàvem molts missatges de veu i m'emocionaven molt les seves paraules. M'explicava els seus sentiments, el que li estava passant i ho feia d'una manera que escoltant-la em recordo a mi mateixa plorant com no ho havia fet mai. Molts cops quan rebia un missatge seu, no la contestava de seguida perquè no em veiés derrotada a través de la meva veu.

El seu missatge fins al final va ser que tenia moltes ganes de viure, de veure els seus fills i que encara li quedaven moltes coses per fer. Guardo un àudio seu de pocs dies abans de morir, que és una autèntica lliçó de vida.

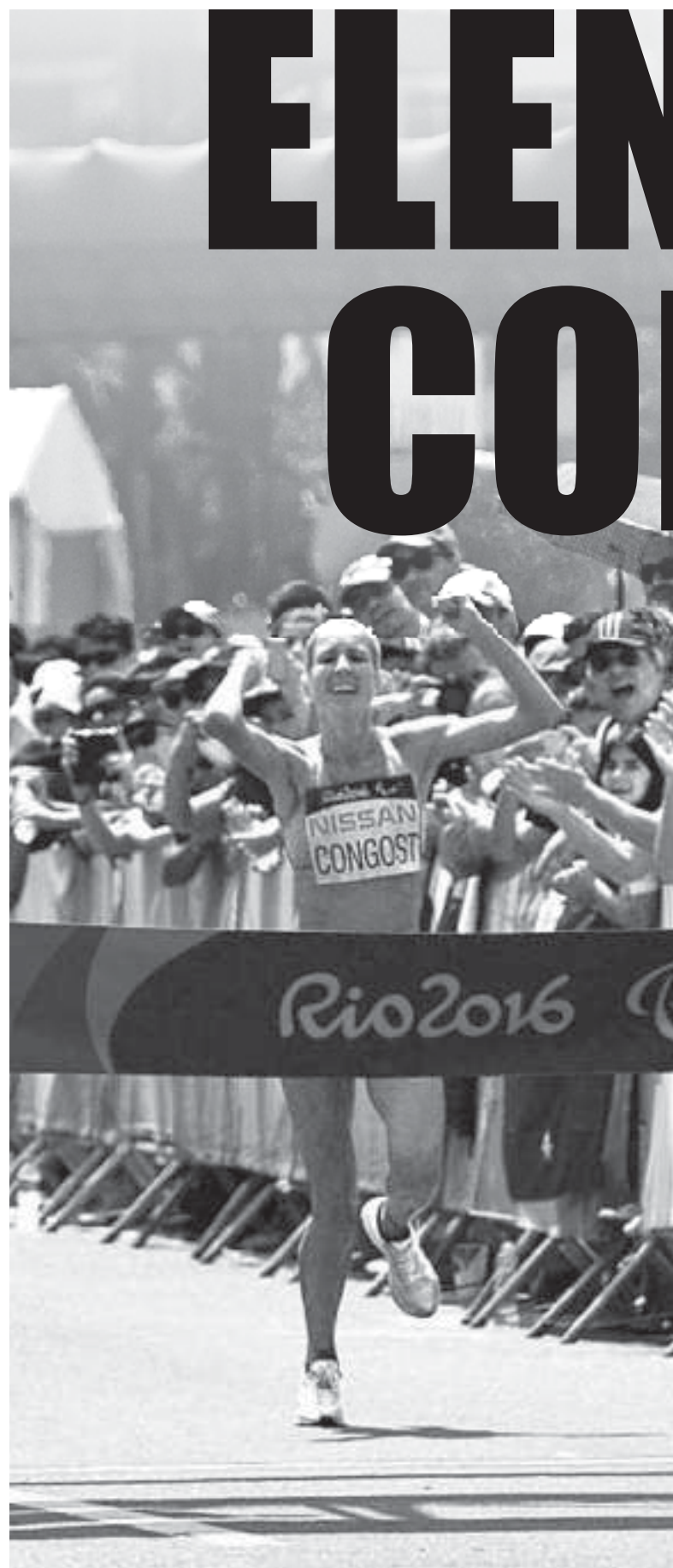
En aquest moment la possible rivalitat que dues atletes haguessin pogut tenir a la muntanya ja no existia en absolut, la mateixa muntanya i la vida ens havia acostat fins a punts molt íntims i ens havia permès ser amigues.

I com a tal, quan una amiga es debat entre la vida i la mort, només queda aquella relació humana de proximitat, de confiança, de conxorxa, de moments durs viscuts conjuntament. Et queda l'amistat profunda i sincera; i quan marxa, deixa un munt de llàgrimes que no es poden retenir, que no tenen aturador, més enllà que el temps calmi la tempesta emocional.

La Núria Picas ha plorat molt l'Emma Roca, però també ho han fet la muntanya, els atletes, els organitzadors, els companys, aquells que l'havien coneguda mínimament, tots han i hem plorat l'Emma, una dona pionera i única. Una roca.

Un or històric...

ELENA CONGOST

El dia 18 de setembre de 2016, l'atleta invident Elena Congost va guanyar la primera Marató paralímpica de la història, celebrada als Jocs de Rio. Nascuda a Castelldefels, però establerta des de fa anys a Vic, va aconseguir-ho en tot just la tercera Marató que disputava a la seva vida. Davant aquesta dada, es podria pensar que el nivell podia haver estat no massa alt, però res semblant a la realitat, ja que la catalana va competir en la categoria T12 per invidents i a darrera hora va haver de fer-ho sense el seu guia, és a dir sola durant els 42 quilòmetres de la prova. Per acabar d'entendre la seva gesta, amb un temps de tres hores i un minut, Congost va quedar a només dos minuts del rècord del món en la seva categoria.

Ens asseiem a parlar-ne tot fent un cafè. I la meua pregunta inicial és bàsica. Vostè em veu?

Veig una ombra, una silueta, però no sabia dir si és ros o moreno, les faccions de la cara, o si porta ulleres o no...

Però va pel carrer sola i sense ajudes.

A grans trets, les ombres i el que pot haver-hi al davant ho intueixo més que ho veig, però ja estic acostumada i efectivament, vaig sense problema pel carrer.

La ceguesa li ve de naixement?

Sí, se suposa que és perquè la meua mare es va contagiar de toxoplasmosis quan estava embarassada de mi i això va incidir en el fetus. O sigui em va afectar el nervi òptic, però no és res genètic, ni hereditari.

Em pot situar les categories per invidents?

Hi ha la T11 per gent invident total, la T12 per invidents de grau mitjà i la T13, que és per gent que té algun problema, però hi pot veure encara que sigui mínimament. En les dues primeres és obligatori està afiliat a l'ONCE, en la tercera no cal. També cal destacar que en la T11 és obligatori córrer amb guia, a la T13 no cal guia i a la T12, la meua, és opcional.

Vostè ho fa sempre amb guia, però a Rio el dia de la gesta, va fer-ho sense.

Sí, perquè el meu guia, en Roger Esteve, que alhora era el meu entrenador, no es va adaptar a les condicions de calor del Brasil i ja els dies previs quan entrenàvem allà ell tenia dificultats. Va haver de visitar-lo el metge i li va dir que si es posava en cursa podia patir problemes de veritat i haver d'abandonar.

I va haver de decidir que feia vostè?

Ho vaig tenir clar de seguida. D'entrada cal dir que si el guia s'ha de retirar, l'atleta també queda desqualificada, o sigui que no me la podia jugar. Li vaig dir que correria sola, havíem treballat molt per deixar escapar l'oportunitat.

Diu l'oportunitat. Ja sabia que anava pel triomf de la primera Marató Paralímpica de la història?

No, què va! I menys sense guia, però sí sabia que podia fer una bona cursa i un bon resultat.

I sense guia i sola, es va plantejar tàctica?

Sí, amb en Roger vam decidir que miraria de controlar una mica les adversàries que creiem que podien estar al davant, sobretot una japonesa i una brasilera, però després de sortir en grup i un cop el pilot gros es va anar estirant al cap de poc, em vaig adonar que estava al davant i tota sola, o sigui que la tàctica ja va fallar d'entrada.

I aleshores?

A mi, si estic bé, m'agrada marcar el ritme de la cursa o sigui que vaig anar fent a la meua. És veritat que repartits pel circuit hi tenia el mateix Roger, la meua parella, els meus pares, els fisios i m'anaven donant instruccions d'on eren les rivals, que durant una estona van ser força a prop. Jo corria i pensava ja m'atraparan, ja m'atraparan... però resulta que en comptes d'atrapar-me vaig anar obrint espai i a la part final les rivals ja estaven a cinc minuts.

Sense guia, sola, amb la tàctica destrossada i les rivals lluny, el perill final eren les condicions climatològiques?

Segur. Corríem amb 39 graus i una humitat del 90%. Com el circuit era tancat i s'hi feien diverses voltes, anaves veient com literalment es desplomaven atletes que acabaven deshidratats, que no aguantaven. Va ser brutal, perquè a posteriori es va veure que molts dels que havien acabat havien pujat una mitjana de deu minuts els seus registres habituals.

3h 01m
Rio de Janeiro

Ben al revés que vostè.

Exacte. Jo en les dues maratons que havia fet fins aleshores, una d'elles en el Mundial on vaig aconseguir la mínima olímpica, tenia una marca de tres hores i dos minuts i a Rio vaig acabar amb 3.01.

Josep Guardiola
Comitè Paralímpic Espanyol

Ara només tinc un únic objectiu

(Paris 2024)

Però això no ho va saber fins un cop acabada la cursa?

Sí perquè jo no veig el rellotge, per tant, quan entrenàvem o corriem sempre el portava i el controlava en Roger. A l'anar sense ell, no tenia més referència que la que em donaven des de fora o la pròpia que em donava el meu cos. Una marató és molt llarga i s'ha d'escoltar el cos.

Tres hores i un minut. Això és més que una gran marca.

Totalment, estic satisfeta per la marca, per com va anar la cursa i per com es va desenvolupar tot plegat, sobretot pel que deia de veure gent que queia rodona desmaiada de la calor.

El rècord del món, situat en 2.59, és a l'abast.

Sí, és una bona motivació per quan torni a córrer, sobretot pel que explicava abans dels temps fets a Rio. El meu podria correspondre a un 2.52, 2.53 en condicions normals.

Per què després de Rio ja no ha tornat a competir?

Perquè em vaig quedar embarassada, després vaig tornar a estar molt en forma, però va venir el confinament i com vaig tenir un altre embaràs posterior, la federació em va deixar fora de Tòquio, malgrat que tenia temps de recuperar el meu nivell òptim.

La federació deixa fora la primera campiona paralímpica de la història, per voler ser mare?

M'ho van comunicar l'endemà mateix de parir, quan encara estava a l'hospital. Em va trucar una persona que no sé ni qui és i en una conversa més que curta em van dir que no comptaven amb mi, malgrat que com a campiona dels darrers Jocs, a Tòquio em convidaven explícitament.

Això devia ser un cop dur.

Frustrant, perquè et passés molts anys entrenant fort i competint per tenir uns resultats i després passa això.

I ara?

Ara estic sense entrenador perquè després de Tòquio vam decidir no continuar junts i perquè jo he tingut el tema de ser mare dos cops i de la pandèmia pel mig. O sigui que he entrenat jo sola.

I entenc que desemparada per la Federació.

Sí, perquè a banda de deixar-me fora de Tòquio, al quedar embarassada el darrer cop em van dir que em retiraven la beca i no em pagaven la baixa. Vam haver de respondre a través d'advocats i tot plegat ha estat desagradable i molt injust.

Ja està superat?

Totalment, ara estic en un punt en el qual m'agradaria arribar a París el 2024, però he de buscar entrenador, torno a estar embarassada i per tant hauré de tenir el nen i després començar uns mesos d'entrenament molt dur. No obstant això, París és l'objectiu i la motivació la tinc.

I ja només Marató? Perquè no ho hem parlat, però a Londres 2012 va fer una medalla d'argent en els 1.500 metres.

Sí, però un cop fas el pas a la llarga distància ja no hi ha marxa enrere. Ara la Marató és l'únic objectiu.

De moment tot això es combina amb ser mare de tres nenes i que en camí hi hagi el quart fill que deia abans.

Si l'Arlet va arribar després de Rio, el 2018; l'Abril va néixer el 2019; i l'Ona el 2021. I aquest 2023 arribarà el noi.

I amb tot això té temps d'entrenar?

Jo en tots els embarassos he entrenat fins al final. He corregut, he fet peses i gimnàs, he vigilat, però he treballat fins a l'últim dia. De fet, la previsió era després del naixement de l'Ona el mes de maig, descansar un parell de setmanetes i posar-m'hi fort per anar a Tòquio, però la Federació em va deixar fora.

Amb trenta-cinc anys ha estat a quatre Jocs Olímpics: Atenes 04, Beijing 08, Londres 12 i Rio 16. I parla de París 24, ha de ser l'última cita olímpica?

No ho sé, mai m'he plantejat si vull arribar fins a certa edat. Jo des de petita deia que de gran volia ser atleta, ja ho tenia clar això i el meu objectiu era arribar a guanyar un or algun dia, cosa que vaig fer a Rio i que em va deixar satisfeta a mi mateixa. Però tinc ganes de més, malgrat que no em marco fites segons l'edat. El que tinc clar és que si em poso en forma per anar a uns Jocs o a un Mundial, no serà per passar l'estona, soc molt competitiva i ambiciosa i voldré estar al davant.

Quin record té de cada un dels quatre Jocs en els quals ha estat?

A Atenes era una nena i no sabia molt bé què passava. A Beijing vaig fer 800 i 1.500 i ja estava més situada. I a Londres vaig guanyar la medalla d'argent en els 1.500 i va ser un èxit. Evidentment Rio són els més rellevants personalment.

Un mal moment de tota aquesta trajectòria?

Quan vaig quedar embarassada de la tercera nena, just un any abans dels Jocs de Tòquio. Allà em van arribar a dir que havia d'avortar perquè estava perdent els millors anys de la meua vida i era més important anar als Jocs a guanyar una medalla que tenir una filla. Em feien sentir que perdía una altra gran oportunitat de tenir una medalla més. Va ser un embaràs molt complicat amb xantatges emocionals i amb pressions econòmiques i morals. Jo com a mare tenia clar què valia més, si una medalla o una filla.

I com es porta això en l'àmbit personal i també familiar?

Per mi l'atletisme sempre ha anat per davant de tot, sempre l'he prioritzat, però fins al punt de pensar que una medalla, una beca i uns diners valen una vida, això no.

No dubto que en algun moment devia dubtar.

Dubtar com a tal no, però et fa plantejar moltes coses i et cal algun punt de vista extern, que sortosament vaig tenir de persones molt properes a mi. Arribar a plantejar-me no tenir la nena em feia sentir una vergonya extrema. Va ser una pressió brutal.

I no ha estat l'única en patir-ho.

No, perquè em vaig posar a buscar informació i efectivament vaig trobar moltes esportistes a qui els ha passat el mateix. Fins i tot alguna que va decidir no tenir el fill o la filla i que després ho va pagar amb una molt greu crisi personal.

Acabem en la seva infància. Va anar a un col·legi normal, amb nens i nenes barrejats, però malgrat la seva ceguesa en les curses guanyava a tothom, nens inclosos.

(Riu)... sí, sí, és que era molt bona corrent i els guanyava, era innat. A mi que no em posessin a jugar a futbol o bàsquet perquè em menjava la pilota, però a córrer...

I va fer cros.

Sí, també de joveneta. Però em passava que com no hi veia, corrent per la muntanya a vegades m'equivocava de camí i anava cap a una altra banda. Aleshores ho vam solucionar amb el meu pare corrent per fora el circuit i dient-me per on havia d'anar. I també guanyava.

Vostè és pura energia, vitalitat i motivació. Digui'm la seva part feble en l'esport.

Les pretemporades. Començar de zero és duríssim per a mi. Tinc la sort que soc molt constant i perseverant, però si l'esport només fossin pretemporades crec que no hagués competit mai, es pateix tant! La sort és que després venen els fruits. I no només en forma d'èxits, també en l'àmbit personal.

EMG

ESTÈTICA MARTA GIRONA

Des de 1970
treballant pel teu benestar

Gran Via de Jaume I, 34, 1r pis, 17001 Girona - +34) 972 216 806 - (+34) 606 464 533
martaesteticagirona@gmail.com - www.martaesteticagirona.cat

No, no s'havia d'operar del genoll.

Això és el que va argumentar Virginia Torrecilla Reyes (Cala Millor, Llevant de Mallorca, 4 de setembre de 1994) a la seva germana, embarassada, i als seus tiets. La seva absència dels terrenys de joc es preveia llarga, i explicar-los que volia anul·lar definitivament el seu dolor crònic a les cervicals no hauria estat creïble. La manera de caminar de la Vir li causava mals de cap relativament freqüents, però corria, saltava, s'estirava, es flexionava amb tota normalitat. Fins al dia en què va haver d'abandonar una rutinària cursa sobre la cinta. Una tensió inèdita i inexplicable la tenallava i, fins i tot, li esquinçava el son.

Un TAC la va deixar en xoc: tenia un tumor a la part profunda del cerebel, una estructura essencial per a la realització dels moviments voluntaris del cos humà. Era el mes de maig de 2020, en plena pandèmia.

“El doctor em va dir que plorés, però no podia”, va recordar Torrecilla a *Marca*: “Tan sols volia saber què havia de fer i com ho podia dir als meus pares”. Al cap de quatre dies del primer diagnòstic la van operar d'urgència a la Clínica de la Universitat de Navarra, a Pamplona, centre de referència en investigació i tractament del càncer i proveïdor mèdic del seu club, l'Atlético de Madrid. En aparença, el carcinoma era benigne i encara convalescent de la intervenció i convençuda que tornaria al verd en tres o quatre mesos, va enregistrar un vídeo per fer pública la seva malaltia. Els seus pares eren amb ella; l'Atlético va cobrir totes les despeses del seu viatge a Navarra.

“La Vir és una noia molt senzilla, molt oberta”, recorda Xavi Llorens, el seu entrenador en les tres temporades que la mallorquina va passar al Barça: “sempre amb ganes de conèixer nous amics, de viure la vida; li agrada la gresca, però essent sempre molt conscient d'on es posa. Era una jugadora molt fàcil de portar perquè parlava molt i no amagava mai les seves preocupacions, però al mateix temps es deixava aconsellar”, detalla Llorens. “I socialitzar la malaltia és bo”, afegeix Xavi Lucas, exfutbolista i psicòleg esportiu que treballa des de fa un grapat d'anys per a l'Espanyol: “T'ajuda a tirar endavant perquè reps un suport que en el silenci no tens”.

El pronòstic, però, va empitjorar. El tumor, tot i no ser dels més virulents, era maligne, i per bé que l'esperança de supervivència era elevada, els metges que atenien Virginia van ser francs: “és possible que no puguis ser mare ni tornar a jugar professionalment a futbol”.

Jordi Sunyer
Arxiu Atlético de Madrid

VIRGINIA TORRECILLA QUAN NINGÚ T'ENSENYA COM REAGIR

WIR

“No tinc un record gaire nítid d'aquells dies perquè van ser molt difícils. Al principi no t'ho creus: dies abans passaves el confinament amb ella i ara t'adonaves del que tenia... però ningú t'ensenya a com reaccionar, a com actuar davant d'això”, admet la colomenca Laia Alexandri, molt més que una companya d'equip de la Virginia a l'Atlético. Per a ella, fins i tot ara que és jugadora del Manchester City, la Vir continua sent una referent professional i humana: “juntament amb Xavi Hernández”, puntualitza. “Jo estava al futbol base del Barça, i quan la vaig veure al primer equip... va ser la primera futbolista en qui em vaig fixar. L'equilibri que donava ofensivament i defensivament, aquell lideratge, la personalitat. Després vam coincidir a l'Atlético i vam establir una connexió molt forta al camp i vam eixamplar la relació a fora. Perquè és molt transparent, alegre, comunicativa, sempre amb ganes d'ajudar i de treure't un somriure”, la descriu Aleixandri. “I per a les mallorquines del Barça, com Patri Guijarro o Mariona Caldentey el referent també era ella”, apunta Xavi Llorens: “per elles, Melisa Nicolau mereixia respecte i reconeixement per la seva veterania, però pel tarannà, la referent era la Vir. A part, la Mariona ja hi havia coincidit al Colerense”.

Des de l'atteratge al club blaugrana, Torrecilla s'havia fet inseparable d'Alèxia Putellas: “es consideren germanes postisses i la molletana ha prologat *Nadie se arrepiente de ser valiente*, llibre en què Torrecilla narra la seva història: “van créixer juntes a les seleccions espanyoles, la generació del 94 d'on també vam fitxar Gemma Gili”, detalla Xavi Llorens. “Més tard van coincidir al Barça, però Virginia va creure que necessitava sortir fos per ambició esportiva o perquè el Montpeller li triplicava el salari”.

Sempre hauria volgut tornar: “mantinc la relació amb els seus pares, ella és molt culer i el seu pare també, i sempre ha agraït l'aposta que vam fer per ella just en el moment en què el club també feia una ferma aposta econòmica i mediàtica pel futbol femení. Però, segons les èpoques, no sempre s'ha vist bé tornar a fitxar una jugadora que ja ha estat al club”.

Després de la sotragada, a poc a poc es van anar apilant arguments per a l'optimisme. Fins i tot, els metges van reduir el nombre de cicles de radioteràpia i quimioteràpia previstos en el tractament; ho permetia la seva evolució positiva però també, tant en l'aspecte físic com en el psicològic, la seva condició d'esportista professional. Uns hàbits saludables i l'esperit competitiu, fos contra onze rivals o contra un tumor, la van propulsar cap a la recuperació. “L'esport d'elit té aquest aspecte d'haver de guanyar cada set dies, de persistir, de patir”, argumenta el psicòleg i *coach* Xavi Lucas: “d'alguna manera, estàs plantejant-te un partit contra el càncer. Davant la mateixa malaltia, les persones amb un perfil més competitiu o que davant la derrota s'alcen més de pressa tenen més opcions de tirar endavant. Per als que hem estat sotmesos a la competició, el dolor, el patiment, l'entrenament... és quelcom que tenim interioritzat. Per tant, aquestes circumstàncies educatives ajuden a sostenir una lluita contínua”.

La Virginia va tolerar la radioteràpia, però els set mesos de químió van ser força més feixucs. En la primera etapa del tractament podia entrenar amb certa normalitat, però en la segona l'esport va deixar progressivament de ser terapèutic. Després d'una desena de sessions, li costava més que mai recuperar-se. Practicava

exercicis de força per tonificar i recuperar musculatura, però el cos ja no reaccionava. Va deixar d'entrenar a la ciutat esportiva del Cerro del Espino, va abandonar qualsevol activitat física i va perdre quinze quilos. A la Vir la va començar a envair la idea que, realment, no seria la mateixa que abans de la malaltia. “Vam mirar de fer el que havíem fet fins llavors, treure a la llum la mateixa Vir de sempre, però no era gens fàcil”, relata Laia Aleixandri. “Ella mostrava sovint la seva personalitat, però a part del que es veu per fora, per dins es pateix, i molt. Dia rere dia, plorava. Havia vingut a viure al mateix edifici on ja residíem unes quantes jugadores, acompanyada de la seva mare, per poder estar totes més a prop, però hi havia instants en què m'hi apropava i altres en què la situació em superava i me n'allunyava”, diu la seva companya.

“Hi ha dies de por i d'incertesa”, exposa Xavi Lucas: “però per davant de tot cal empatitzar amb la persona, no et pots quedar allà durant una setmana. L'endemà has de poder riure, menjar bé i estimar, a més de plorar. Recordo la història d'una senyora que havia perdut dos dels tres fills que tenia i que em va dir que continuava sent capaç de riure perquè, des d'una maduresa psicològica ben treballada, creia que havia d'emparar totes les emocions que té la vida. Es pot tenir por, però s'ha de creure que tot anirà bé”.

Malgrat tot, un any després del primer impacte, després de tretze mesos de tractament, ja s'albirava l'horitzó entre la calitja. Començaven a quedar enrere els dies en què ni tan sols es veia en cor d'alçar en braços en Leo, el seu nebot acabat de néixer, simplement perquè no tenia força per fer-ho. La seva oncòloga de

Entrenava per força, gairebé per complir el contracte, i menjava poc i dormia menys. Va voler plegar

referència, Luisa Sánchez, s'havia aventurat, fins i tot, a marcar una data: "el febrer del 2022 podràs fer vida normal". Possiblement, la Vir i la Mari, la seva mare, estaven enraonant de futur un dijous de juny, totes dues en un cotxe conduït per la filla, succionades en un embús madrileny. De sobte, senyals acústics, una frenada i un violent impacte a la part posterior del vehicle. Una furgoneta s'havia encastat contra el seu cotxe. La futbolista en va sortir pràcticament il·lesa. La seva mare li va dir, de seguida, que no sentia les cames. Rescatada pels bombers, ingressada d'urgència en una UCI, intervinguda l'endemà al matí, havia perdut totalment la mobilitat de cintura cap avall. La mare de Virginia Torrecilla no podrà caminar mai més. La mateixa que enredava la seva filla quan li preguntava per la quimioteràpia («em va dir que et posaven una via i res més», va explicar la jugadora a *The Guardian*, que li va concedir el guardó a futbolista de l'any 2022) ara hauria de canalitzar la força, la positivitat i l'alegria que també la definien cap a ella mateixa.

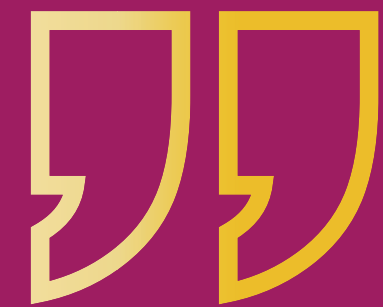
"També tinc un record difús d'aquell dia", confessa Laia Aleixandri: "una altra companya, la parella de la qual és metge, em va trucar perquè ens apropéssim a l'hospital. De camí, vaig poder veure el cotxe destrossat. Recordo les ganes d'arribar per saber com estaven totes dues. Després ens van dir que la mare havia hagut d'anar a un altre hospital per ser operada d'urgència. Va ser una nit molt llarga, just quan tot tornava a estar encaminat".

Onze dies després de l'accident, Virginia Torrecilla va tornar a socialitzar el succés: "avui, 14 de juny, puc dir que la meva mare és viva i s'està recuperant", va escriure a les xarxes: "potser no tornarà a caminar després de les lesions que va patir, però després d'aquests dies a la UCI, no ens importa! La vida de la meva mare no corre cap perill i això és el més important d'aquest món. Cada dia em pregunto què he fet de mal perquè la meva família hagi de viure situacions així... però no tinc respostes.»

En aquesta última frase hi ha l'explicació del sotrac psicològic que la Vir va experimentar en els mesos següents al sinistre. Se sentia culpable perquè conduïa ella i perquè si la mare era a Madrid aquell matí era per cuidar-la a ella. Des de la Mari fins als agents de la Guàrdia Civil encarregats de l'atestat, tothom l'havia intentat convèncer que no tenia la més petita responsabilitat en el succés. Però encara, per ensorrar-la més, faltava una tercera agressió del destí; durant la rehabilitació de la mare, en una clínica de Toledo, el germà de la Mari va morir a conseqüència d'un càncer de pròstata que, detectat en els mesos més severs de la pandèmia, no va ser tractat de manera adient. No hi va haver funeral.

Virginia Torrecilla no havia sol·licitat ajuda psicològica durant el tractament del seu tumor. Ara, havia caigut en una depressió. Entrenava per força, gairebé per complir el contracte, i menjava poc i dormia menys. Va voler plegar.

"L'impacte intangible o invisible d'una malaltia com el càncer et deixa una fatiga de la qual no t'adones fins al següent impacte", explica el psicòleg Xavi Lucas. «Encara que hi hagis treballat, el múscul està feble. Tot i la socialització de la malaltia, els reforços positius que va rebre, els hàbits saludables... el múscul emocional estava tocat perquè havia tingut la mort a prop. Això erosiona l'esperit de lluita, la resiliència. Una pedregada la puc suportar, però dues? En el moment de l'accident, el múscul està feble per l'acumulació. Cal pensar que molts dels jugadors que vénen al meu despatx ho fan per la gota que fa vessar el got: no juguen, no renoven, s'han lesionat. Però abans, al got, ja hi havia molta aigua".

"Va ser molt difícil", afegeix Laia Aleixandri: "enteníem que si el futbol ja no li era una via d'escapament, o una desconexió, empènyer-la a tornar no era fàcil. Però també sabem que, al principi, si agafava la rutina, si s'entrenava i després anava a visitar la seva mare... li podia anar bé. Teníem un grup meravellós, ella era la nostra referent, una líder. I tornar a la rutina, formar part del grup, sentir-se una mica com abans de la malaltia... la va ajudar".

"El càncer era una qüestió seva, personal, però l'accident no, i li ha quedat més marcat", apunta Xavi Llorens, que hi ha mantingut el contacte: "però és en aquests moments quan t'adones de la realitat de la vida, de qui és amic teu de veritat i de qui no. Li ha passat ara a Alèxia amb la seva lesió, que li ha servit per veure com és la gent, i a la Virginia també se la va qüestionar quan es va lesionar... i ara ha superat crítiques i un càncer. El futbol té la part del gràcies a..., però també la part del per culpa de...", rebla Xavi Lucas. "Es tracta d'orientar-se sempre cap a l'energia positiva, viure amb amor, pensar que pot sortir bé... el 'creure per crear'. Sempre tenim dins nostre un sabotejador, aquella veu en off que es farà més persistent com més l'engreixem donant-li carnassa. Cal lluitar per allò que la vida té de bo, amb bons hàbits i amb el nostre autodiàleg. Tinc molt present el cas de l'Òscar, un jugador infantil de l'Europa que va morir de leucèmia. Els metges li van donar pocs mesos de vida, però el futbol la hi va allargar: va socialitzar la malaltia, va rebre reforços positius, va conservar els hàbits saludables de l'esport en un entorn també sa... de fet, no va haver de canviar de dieta o de relacions, per exemple. L'esport d'elit et dona eines de les quals, a vegades, no t'adones fins que acabes la teva carrera".

La voluntat dels que l'estimen va activar la voluntat pròpia.

“Virginia, escalfa't, que sortiràs”. Era el 23 de gener del 2022, a Las Rozas. El Barcelona estava esparracant l'Atlètic a la final de la Supercopa d'Espanya (7-0), però quan el tècnic matalasser, Òscar Fernández, va emetre aquesta ordre, el duel va entrar en una dimensió emocional gairebé incontrolable. La Virginia va respondre arrencant a córrer amb l'anorac i la mascareta encara posats. “No recordo res dels últims minuts de partit”, assegura la seva companya i amiga Laia Aleixandri, titular aquell dia: “només escoltar el xiulet final i posar-me a plorar, abraçar-la, tenir-la al costat... i el gest de totes les jugadores per festejar que havia tornat”. Un manteig que va esdevenir icònic, possiblement una de les imatges més emocionants de la història del futbol espanyol.

L'octubre del 2022, Virginia Torrecilla va recuperar el pes que marcava abans que li fos detectat el tumor: 63 kg. Encara juga a estones, una d'elles, l'endemà de celebrar-se el dia mundial contra el càncer. Però la importància dels minuts és relativa, encara que els pares li hagin de recordar tot el tràngol que han passat cada cop que els truca amb la mosca al nas per no haver sortit de la banqueta i amb el dubte de si podrà recuperar el nivell que la va convertir en internacional. Tal com va revelar a *The Guardian*, sempre havia volgut ser un model. “De superació, de força, de personalitat”, segons Laia Aleixandri. I avui ho és per a moltes persones, malaltes o no. El pavelló esportiu de Son Servera, municipi al qual pertany Cala Millor, porta el seu nom des de la tardor del 2021.

Però, com reconeix la mateixa Virginia Torrecilla, la història no és completa, i mai ho serà. En el moment de rebre el premi de *The Guardian*, entre llàgrimes, va dir-li al periodista Sid Lowe: «Passaria pel càncer quinze vegades més o m'estaria cinc anys sotmetent-me a la químic, només per veure tornar a caminar la meva mare.»

BVT BANCO

Tu hi guanyes, nosaltres hi guanyem

www.bvtbancolimited.com

La pionera que va obrir la porta de la

WNBA

B

“De vegades, això passa, quan no t’esperes les coses és quan succeeixen”. Betty Cebrián va anar a la WNBA en una època en què les jugadores de bàsquet ni tan sols somniaven amb aquesta possibilitat. La competició, que pretenia replicar l’NBA, s’havia posat en marxa un any abans als Estats Units, però ni les millors esportistes europees havien tingut temps de fantasiejar amb la idea de formar-ne part. El telèfon va sonar i la reusenca no es podia ni imaginar el motiu de la trucada: “Vaig rebre una oferta que no m’esperava. Jo estava jugant a l’Universitari, però havia decidit posar una mica el fre a la meua vida. Només jugava la Lliga i no disputava l’Eurolliga perquè volia començar a estudiar. Després de molts anys fora, havia tornat a casa i buscava una mica de tranquil·litat. Curiosament, aquella temporada vaig fer els millors números de la meua carrera. Notava que estava jugant molt alliberada i les coses em van sortir molt bé”, assegura.

La prestigiosa revista *Gigantes del Basket* va escollir la catalana com a millor jugadora de la temporada 1997-98. “La trucada era

per dir-me que les New York Liberty volien que anés al seu training camp. Vaig dir que no podia anar-hi perquè havia de disputar el Mundial amb la selecció espanyola a Berlín, però que em podia incorporar després, quan el campionat ja hagués finalitzat”, recorda. La franquícia va acceptar les seves condicions. “Vaig arribar a l’equip el dia abans que comencés la temporada i, a més, havíem d’anar de viatge a la costa Oest. Em van donar una bossa amb la roba, vaig fer un entrenament i vaig pujar a l’avió, però no sabia ni què havia de fer. Recordo que durant el vol em vaig estudiar els sistemes. Tot just coneixia a un parell de jugadores de l’equip”, confessa. Adrenalina i més batecs de cor que en altres moments.

Sophia Witherspoon, Vickie Johnson, Rebecca Lobo, Kym Hampton, Teresa Weatherspoon o Kisha Ford eren algunes de les jugadores d’aquell mític vestidor que desprenia glamur. Superada la decadent crisi dels anys 70 i 80, Nova York volia tornar a brillar i el seu equip de bàsquet femení no era una excepció.

Betty Cebrián

L’arribada de Betty Cebrián va provocar que la franquícia tallés el contracte de la búlgara Albena Branzova. “Aquella temporada va ser de teràpia de xoc, però vaig començar sent la dotzena jugadora i a poc a poc vaig millorar la meua situació. L’entrenadora, Nancy Darsch, confiava molt en les jugadores europees. A mi em va deixar molt clar el meu rol, quan jugàvem contra pivots molt altes jo tenia minuts importants. Quan competíem contra jugadores més físiques i atlètiques, el meu protagonisme baixava. Els rols estaven molt clars, el meu era més defensiu”, analitza.

Àlex Gozalbo
Arxiu Betty Cebrián

Darsch, que patia de Parkinson, va morir l'any 2020. Els llibres d'història sempre recordaran que l'any 1997 va ser l'entrenadora guanyadora del partit inaugural de la WNBA. "Era una persona i una entrenadora extraordinària. Les jugadores s'ho passaven molt bé amb ella, especialment les veteranes. Tenia una gran ment per al bàsquet i una ètica de treball tremenda", recorda Brian Agler, entrenador amb vint anys d'experiència a la WNBA.

Quan Cebrián va fitxar per les New York Liberty, Amaya Valdemoro es va unir a les Houston Comets. Quatre hores d'avió separaven les dues jugadores, que unes setmanes abans havien tancat el Mundial en la cinquena posició. La madrilenya va debutar primer a la WNBA, però uns dies després s'hi va sumar la catalana.

Cebrián recorda que: "nosaltres jugàvem al Madison Square Garden. El primer dia que havia d'anar al pavelló no sabia ni per on havia d'entrar, vaig anar caminant i vaig seguir una companya que entrava pel garatge. Hi ha molts ascensors i fins i tot em va costar trobar el vestidor".

L'aposta per Cebrián va ser estratègica. "Passats els anys em vaig adonar que el meu fitxatge havia sigut per cobrir el mercat hispà, que a Nova York és molt important. Tenien clar que la dotzena jugadora no anava a ser clau per guanyar títols i van apostar per mi per obrir un nou mercat d'aficionats. Era la jugadora que tenia més activitats programades de promoció. El meu fitxatge va ser una barreja entre màrqueting i esport", resumeix. Cebrián va compartir cartellera del Madison Square Garden amb The Rolling Stones, Van Morrison o Bob Dylan, alguns dels concerts d'aquell any.

"L'estructura de l'organització era simètrica a la del NBA i els partits es jugaven als mateixos pavellons. Després ho van ajustar i van apostar per pavellons més petits. Hi havia pocs equips i, per tant, havies de jugar contra els mateixos rivals diferents vegades", recorda. La pivot va disputar vint-i-dos partits, allargant una temporada sense descans. "Aquell estiu el vaig gaudir perquè l'embolcall era molt especial i vaig viure una experiència molt bèstia. Jo em repetia: així hauria de ser sempre l'esport que estimo. Si t'imagines com ha de ser l'esport professional, és així. Però vaig enllaçar la Lliga espanyola amb el Mundial i la WNBA. Em despertava i no sabia ni on era. Era una bogeria i en alguns moments se'm va fer difícil. Va ser una bogeria. Estava sola, sense amics, i no parava d'entrenar, jugar i viatjar. El ritme va ser extrem, però compensa", assegura.

El xoc cultural va ser immens. Acostumada a fer equip, Cebrián va haver d'entendre una dinàmica d'equip absolutament diferent. "El professionalisme dels Estats Units és oposat a la companyonia que es viu a un equip d'Europa. Allò em va impactar. Les jugadores anaven a la seva bola. Només em deien l'hora de sortir de l'hotel. La resta del temps feies el que volies. Les jugadores no fèiem els àpats juntes. La meua companya d'habitació, que no era mala noia, marxava a buscar menjar i ni m'avisava per si a mi em venia de gust. És una altra mentalitat. Recordo haver agafat sola el bus turístic d'alguna gran ciutat en què estàvem dos o tres dies de gira. Ningú fa plans comuns", relata.

Després de perdre's els primers sis partits de la franquícia, que la va inscriure a la llista de lesionades, el seu debut es va produir el 23 de juny de 1998, quan les New York Liberty van superar les Cleveland Rockers per 59-57. La catalana va jugar cinc minuts i va cometre dues faltes personals.

L'idioma no va ser un obstacle per a Cebrián, que de petita va estudiar a l'Escola Suïssa de Barcelona. "Jo em defensava bé amb l'anglès, però vaig haver de dominar la seva terminologia, que és molt específica". Cebrián, això sí, mai va ser una jugadora com les altres. "Sempre vaig tenir molt clar que no em volia moure per diners sinó per projectes que em cridessin l'atenció. Tenia la sort de poder escollir i en cada moment de la meua vida vaig tenir molt clara la meua prioritat. La meua representant em coneixia molt bé i ja sabia quin projecte escolliria. No decidia els equips perquè em paguessin més sinó per com s'ajustaven al meu projecte. Per a mi era important tenir una bona connexió amb l'entrenador i amb les companyes. Quan vaig decidir retirar-me, tenia ofertes molt bones, però vaig prioritzar un lloc de treball que m'oferia la Federació Espanyola com a responsable de seleccions femenines. Era un tren que no podia deixar escapar", avança.

Durant la seva trajectòria professional, Cebrián les va viure de tots els colors, ja que els contractes de les jugadores no estaven tan regulats com ara. "Hi havia equips que pagaven una part en blanc i una altra en negre. Altres camuflaven una part del salari amb gratificacions per no pagar tants impostos. Les jugadores que teníem bons contractes érem poques. Jo preferia contractes curts perquè els projectes no et donaven molta seguretat i la situació era molt canviant".

El seu caràcter va servir per fer vestidor, tant a la selecció espanyola com a alguns dels millors equips de l'època. "Jo era una líder més de vestidor que de cara als mitjans. Feia una feina interna, poc visible. Hi havia jugadores com Amaya Valdemoro, que atreien més els focus de la premsa i a mi ja m'estava bé. Jo era una líder a l'hora de cohesionar l'equip. Em preocupava perquè tothom estigués bé i trobés el seu rol. Si veia que alguna companya passava per un mal moment, la treia a sopar. Era una persona molt transversal i m'agradava dialogar tant amb la gent de dalt com amb la de baix. Fomentava els espais de convivència. Sempre vaig intentar entendre els directius i les seves dificultats", reconeix.

Jo era
una líder
a l'hora de
cohesionar
l'equip

Les estadístiques de Cebrián a la WNBA no van ser brillants, res estrany en una jugadora que sempre va anteposar el col·lectiu als interessos individuals. “Era una jugadora d’equip. Moltes vegades s’ha dit que mirava més per l’equip que per les meves estadístiques individuals i és així. Sempre he intentat aportar coses al grup amb el meu joc, rebots, defensa, intimidació, ajudes... En defensa sempre era la jugadora que tancava els sistemes i oferia ajudes”.

El seu paper va servir per obrir moltes portes. “Algunes de les jugadores que han anat després a la WNBA m’han preguntat per l’experiència, però cada jugadora és d’una manera i els equips canvien molt. La meua experiència va ser una i la de la resta, una altra. Jo sempre intento ajudar. Quan em vaig retirar, vaig tenir un paper més actiu. Les pioneres, segurament sense saber-ho, vam obrir el camí”, analitza.

Les primeres passes de Betty Cebrián s’han de buscar a l’Escola Suïssa de Barcelona. “Va ser allà quan vaig començar a jugar a bàsquet. Destacava per la meua alçada i quan era infantil em vaig apuntar a l’equip de bàsquet. Era un col·legi petit, amb només quinze alumnes per classe. Crec que la meua entrenadora devia fer un entrenament molt divertit el primer dia, perquè em va encantar i ja no ho vaig deixar mai”. Quan era cadet de primer any, Sílvia Font la va fitxar per anar a L’Hospitalet.

El gran salt de Betty Cebrián s’ha de buscar al Segle XXI, un programa d’alt rendiment que va enllaçar amb un ambició itinerari pensat per als Jocs Olímpics de Barcelona 1992. “El pla ADO va requerir un gran esforç i la gent, que s’havia fet il·lusions desproporcionades, va viure el diploma olímpic com un fracàs. Es van fer alguns canvis a l’equip. Fins aleshores el grup de treball, que havia estat concentrat durant quatre anys, era molt tancat. Van entrar jugadores que ho estaven fent bé a la lliga, com Laura Grande o Paloma Sánchez. Es va fer una combinació entre les jugadores que havíem viscut el procés i la sang fresca que venia de competir al primer nivell. Els primers dies no van ser fàcils, però després la barreja va funcionar molt bé”, recorda.

La Federació Espanyola va canviar l’entrenador i Manolo Coloma va substituir Chema Buceta. Després de quatre anys de feina molt estricta, el canvi va tenir efecte. “Coloma tenia un altre estil, molt més tranquil i dialogant. L’equip va adoptar una personalitat de joc diferent. La nostra preparació va ser bona i va servir per unir molt el grup. Sense la Unió Soviètica a l’Europeu de 1993, les opcions es van obrir molt i nosaltres vam anar creixent dia a dia. Competíem bé i, de cop i volta, ens vam veure lluitant per les medalles. El títol no era el nostre objectiu inicial, però quan vam arribar a la final ja estàvem molt segures de les nostres possibilitats. Vam jugar sense pressió i sense por. Disputar la final contra França va ser una motivació extra”, recorda Cebrián.

Aquella selecció espanyola va trobar la combinació perfecta de talent, centímetres i experiència. “Els Jocs Olímpics ens van donar experiència i, tot i ser molt joves, les integrants del joc interior vam jugar amb molta maduresa. Wonny Geuer, que era la veterana, ens aportava molta tranquil·litat. Tradicionalment, Espanya sempre ha tingut talent a les posicions exteriors, però aquella vegada també ens sentíem capaces de frenar el joc interior de rivals molt potents. Marina Ferragut i jo encara érem molt joves, però vam ser capaces de competir contra tothom”, apunta Cebrián.

Després de l’èxit de Perusa 1993, la selecció espanyola no va ser capaç de pujar a un altre podi fins al 2001, però va aconseguir bitllet per als Mundials de 1994 (vuitena posició) i 1998 (cinquè lloc). “Són coses de cicles, però aquell campionat va servir per canviar la cultura del bàsquet estatal. Els clubs van entendre que hi havia gent jove que podia competir al màxim nivell. Les jugadores vam començar a gaudir de plataformes importants als nostres respectius equips i la lliga va començar a tenir una estructura molt més professional. Va ser un punt d’inflexió que va servir perquè el bàsquet femení adoptés una altra velocitat”, resumeix Cebrián, que va ser internacional durant 252 partits.

L’expivot té molt clara la poció de l’èxit. “El secret del nostre bàsquet és que tenim els millors entrenadors del món. Si tens bons tècnics, selecciones bé les jugadores i els clubs inverteixen, tot flueix i el nivell augmenta”, resumeix. Gairebé tres dècades després aquell grup de jugadores segueixen molt unides. “Tenim un grup de WhatsApp en què també hi ha els entrenadors i constantment busquem excuses per retrobar-nos”, diu Cebrián, que posa com a exemple com totes es van mobilitzar des de diferents parts del món per ajudar Pilar Valero quan va patir un tumor cerebral.

La vida d’una esportista d’elit no és senzilla i sempre amaga sotrac. El pitjor que va viure Betty va ser en forma de lesió al Mundial de la Xina. “Va ser traumàtic. Vaig lesionar-me el turmell i em vaig infiltrar per tal de poder acabar el campionat. Després d’això, vaig pensar en la retirada i vaig estar un any sense jugar. Més tard, per sort, el telèfon va tornar a sonar”, explica.

Actualment, Cebrián lidera un pla estratègic a la FIBA que té sis objectius ambiciosos: incrementar la participació de les jugadores, tenir més entrenadores i àrbitres, millorar el nombre de fans que consumeixen bàsquet femení, maximitzar l’impacte de les competicions, situar més dones en posicions de poder i transformar l’organització.

La catalana té una visió privilegiada del creixement que està vivint l’esport femení. “L’esportista d’elit passa d’estar en boca de tothom quan s’està decidint un campionat a l’anonimat de l’endemà, on sembla que ningú es recordi de tu. Ara hi ha un moviment social molt fort pel que fa a la igualtat de gènere. Hi ha molts països que comencen a reclamar més igualtat i això ha encetat un nou context i representa una oportunitat històrica. Les federacions, les lligues i els clubs han començat a convertir l’esport femení en una prioritat clau i han canviat la seva comunicació per donar més visibilitat”, celebra.

PLAY WELL

STAY WELL

Sede oficial de los entrenamientos del Girona Futbol Club.
Resort de Golf nº1 de España.

Eat, Play, Stay Well.

A una hora de Barcelona, cerca de Girona y la Costa Brava.
www.pgacatalunya.com

LAIA SANZ

La vam conèixer de petita, quan damunt d'una moto de trial va començar a guanyar proves i campionats, fins a sumar catorze mundials. Com la disciplina se li quedava petita es va passar a l'Enduro, on va continuar sumant fins a sis títols del món més. Però aquella noieteta que de menuda es va acostumar a vèncer els nens i que ja era única en palmarès, tampoc en feia prou i va decidir fer el Dakar. Un cop tastada la sorra del desert sobre dues rodes va tenir clar que també volia provar-ho en cotxes, que al cap i a la fi fan la mateixa olor de benzina que les motos i es pot donar gas igual. I aquí apareix la Laia Sanz actual, companya d'equip de Carlos Sainz en la prova més famosa del món, que ha acabat les tretze vegades que l'ha disputat. Però qui hi ha darrere la pilot?

La Laia

Soc una persona molt normal. Sí que és veritat que la meua vida, també la personal, gira molt al voltant del que faig que és anar en moto i en cotxe. Fins i tot els dies que tinc festa o que desconnecto, això és la meua passió i per tant hi continuo connectada. Per exemple si tinc un cap de setmana lliure, potser me'n vaig a fer voltes amb els amics i el 4x4 o qualsevol altra màquina a motor. Tinc la sort de dedicar-me al que m'agrada i per això forma part total de la meua vida. Després soc normal, molt tossuda, molt treballadora que és el que crec es necessita per assolir reptes i a banda d'això tinc les mateixes pors que té tothom, les mateixes inquietuds.

La Laia reflexiva

Després d'haver estat malalta el 2020 em preocupa no tenir salut, és l'única cosa que em fa por a la vida, la resta si tens salut, amb més o menys feina i més o menys patiment, te'n pots sortir de tot. Però la salut és bàsica, ho vaig viure de molt a prop amb la meua malaltia i va ser molt dur. Allò va fer que ja no em preocupés la meua carrera esportiva, era l'últim en què pensava, em preocupava la meua vida, la meua qualitat per viure. Allò em va canviar, és l'única cosa que m'ha fet replantejar coses i m'ho ha fet passar malament de veritat.

**Josep Guardiola
Mediage**

La Laia valenta

Hi ha una part que hi neixes i, per tant, soc així per caràcter. Després hi ha coses que es poden entrenar, però no això. Jo sempre he pensat que a nivell de cap competeixo molt bé, és el meu punt fort, però òbviament també hi ha coses que vas aprenent amb l'experiència durant els anys. Malgrat que la base és innata.

La Laia guanyadora

Els resultats i els premis els necessites, i més en el món en el qual ens movem els pilots on guanyar et permet tenir patrocinadors, contractes, un bon equip, però a mi personalment el que més m'agrada no és guanyar al final, m'agrada el camí, la preparació, entrenar dur, això és el que m'omple i crec que és per això que estic aquí des dels catorze anys quan vaig començar a voltar pel món, perquè m'agrada el camí, aquest estil de vida que tinc. També he de dir que de fora es pot veure molt maco, però també hi ha les seves parts negatives, que la gent no es pensi que és tot molt fàcil, ni de bon tros.

La Laia i les lesions

Tinc trenta-set anys i estic una mica cascada, la gent amb la meua edat no està com jo, amb cervicals tocadetes, el genoll tocat, al final quan portes molts anys a les curses estàs currat.

La Laia interior

Un dels sacrificis que vaig fer va ser no estudiar una carrera, que m'hagués agradat molt. Per altra banda, no he fet això, però he viscut coses que em fan sentir molt afortunada i penso que al final calen sacrificis per dedicar-te a allò que tu vols fer, com ha estat el meu cas. Per altra banda, pot semblar estrany, però jo temps personal per mi no en tinc, la majoria de mesos de l'any estic competint o tinc compromisos amb patrocinadors, premsa o el que sigui, hi ha setmanes que són una bogeria.

Durant la cursa gaudeixo cada quilòmetre, és on soc jo plenament.

La Laia famosa

Quan feia trial tampoc em coneixia tanta gent, feia els meus entrenaments i curses i després podia descansar, en canvi, ara per córrer el Dakar soc més coneguda a nivell general i en l'àmbit de feina estic més de reunions i contactes amb patrocinadors que fent la part que m'agrada, ser l'esportista. És dur, perquè a vegades em sento més comercial i secretària que pilot i un cop a la cursa, tens molt present la responsabilitat de fer un bon resultat, de no caure si vas en moto, de no fallar si vas en cotxe, perquè en depenen els patrocinadors. Per contra, en el meu millor Dakar, el 2015, jo no tenia contracte pel futur i aquell resultat em va obrir les portes a un equip millor pels anys següents.

Personalment, no soc gens figura, ni em molesta que em coneguin o que em demanin alguna cosa. Una altra història és si algun dies estàs sopant amb algú i venen a la taula, o de les poques vegades que surto si em fan un vídeo, això potser no m'agrada gaire, però la majoria de la gent és molt educada i m'agrada poder-los atendre.

La Laia pilot

En el moment que vaig en cursa sobre la moto o en el cotxe no penso en res, és concentració absoluta, estic fent la part que realment m'agrada de la meua activitat, és el moment bo. Al Dakar, sempre ho dic, quan pujo a l'avió per marxar cap al rali penso que comença el moment esperat i durant la cursa gaudeixo cada quilòmetre, és on soc jo plenament.

La Laia filla

Cada dia estic en contacte amb els pares. Si estic fora, potser alguna vegada és complicat fer una trucada, però ara amb el WhatsApp és fàcil mantenir un contacte estret. Tenim un grup de família amb els meus pares i el meu germà i allà ens escrivim cada dia. Amb la meua mare som quasi més amigues que mare i filla. Ella és molt oberta i riem molt, en alguna ocasió hem hagut de parar el cotxe perquè ens agafava un atac de riure. Ella pateix molt amb les curses. També és veritat que malgrat que ho verbalitza més, qui té plena consciència del perill és el meu pare, que també havia anat en moto. Amb el meu germà no necessitem parlar cada dia, però ens estimem molt.

La Laia canyera

Els records que tinc de petita ja és anant en bici o en moto, no tinc consciència d'algun moment sense alguna de les dues coses. A banda d'això, em recordo també pujant als arbres, barallant-me amb el meu germà, érem bastant animals els dos, ens estomacàvem fort, alguna vegada hi havia hagut sang i tot.

“ El que més m’agrada no és guanyar al final, m’agrada el camí, la preparació, entrenar dur...”

La Laia del futur

De petita volia ser Indiana Jones, que de fet, amb tot el que he anat portant a terme ja s'hi assembla una mica. El que no tinc clar és que faré en el futur, bàsicament perquè m'agrada molt el que faig ara i m'hi veig força més temps fent-ho. Sí que veig que em faig gran i sé que la carrera esportiva no durarà per sempre, però a hores d'ara no sé cap on aniré. Plantejar-me seguir en els cotxes no és fàcil perquè es necessiten molts diners i és una roda: si no tens diners, no tens un bon cotxe, no tens bons resultats, no tens patrocinadors, no tens diners per tenir un bon cotxe. Davant d'això, estic en un punt complicat ara mateix en la meua carrera.

La Laia mare

Se'm passarà l'arròs. El cert és que si hagués tingut una feina normal m'hauria agradat ser mare, fins i tot de jove, però ara hauria de plantejar una aturada per fer-ho i després saber-ho gestionar. Vull dir que ara em costaria molt anar al Dakar, jugant-me la vida, tenint un nen petit a casa. Potser en cotxe sí que seria possible, però amb moto impossible del tot.

La Laia assenyada

Els darrers anys d'anar en moto el tema del risc ja em començava a pesar molt. Suposo que m'anava fent gran i que cada vegada veia més els perills que de jove no veus. D'aquí va venir una mica el canvi als cotxes, perquè hi havia moments que aquest risc que entreveia ja no em deixava ni córrer, ni gaudir prou. Quan tens vint-i-cinc anys no ho penses, però quan vas avançant en edat reflexiones per tu i també en com pot afectar cada cosa als teus.

La Laia amiga

Haver marxat a fer vols pel món de molt joveneta fa que jo no tingui una colla de la meua infància o de la meua joventut, els meus amics són gent que fa el mateix que jo, els que anem amb moto de fa anys o els que m'he anat trobant pel camí en curses i campionats. Si no és així, és molt difícil tenir amics amb el meu ritme de vida.

La Laia parella

Costa tenir parella, primer perquè s'ha d'acoblar al meu ritme de vida i això ja és complicat. Després, depèn de la persona, tampoc li és fàcil assumir que els focus estan centrats en la persona que tens al costat. El que és cert, és que si hagués tingut una feina normal segurament en tindria i m'hagués agradat ser mare, fins i tot de jove.

La Laia i el risc

Sobretot en moto, crec que tots els pilots del Dakar tenim clar que tard o d'hora, arriba un dia que marxés cap a casa en helicòpter. Va haver-hi tres accidents greus en dos Dakar consecutius i això em va fer pensar i meditar molt. Tot això, més el fet de no tenir vint anys i portar molts ral·lis ja a l'esquena, a més d'haver passat la malaltia de la que vaig tardar a recuperar-me físicament, em va fer decidir a fer el pas a les quatre rodes.

La Laia més personal

Quan tinc un problema, un mal moment o hi ha alguna cosa que no em surt bé, no solc recolzar-me massa en ningú, soc bastant de passar-m'ho tota sola. És el meu caràcter, m'ho guardo tot bastant i per coses meves soc molt poc de plorar. En canvi, si soc sincera, veient pel·lícules ploro molt. En un altre aspecte, no em costa gens estar constantment fora de casa, porto aquest ritme de vida des dels catorze anys i ho tinc interioritzat. M'agrada estar a casa alguns dies, però si n'hi estic massa seguits, això sí que em costa.

La Laia independitzada

Ja fa molts anys que visc sola. Quan vaig tornar de viure a Itàlia ja em va semblar que no tocava tornar a casa els pares i me'n vaig anar a viure a Seva, perquè és un lloc on hi anava molt a entrenar i m'agrada. I ja hi he fixat la meua residència. A Osona s'hi està tranquil i hi tinc molts amics.

La Laia i els col·legues

Amb Toni Bou hem tingut sempre molt bona relació, de petits érem amics, ens portàvem molt bé; amb Carlos Sainz a banda de córrer al mateix equip m'ajuda molt, m'assessora i ens truquem sovint. Com ells dos hi ha amics amb els quals tenim molt bona relació.

La Laia i el Whatsapp

El grup que faig anar més és el de la família. Després hi ha el del grup d'amics que la majoria són del món del motor o que ens hem conegut a través d'això i és un grup típic de ximpleries i per riure una estona. També el fem sevir per saber com ens han anat les curses que fem.

La Laia i la trajectòria

És complicat quedar-me amb una sola disciplina de les que he fet, però si n'hagués de triar només una, potser seria el trial que és el que m'ha permès fer tot el que ha vingut posteriorment. També és amb el que vaig començar i el que he fet més anys. Però totes m'han donat coses molt bones. El Dakar mateix, esportivament ha estat el meu millor moment amb l'any que vaig fer la novena posició final, allò va ser súper.

La Laia

Amb l'edat he anat valorant més el que he fet. Abans guanyava un mundial i no li donava massa importància, ja pensava en el que vindria posteriorment. Ara sí que vaig agafant més el valor de tot allò que he anat fent i del que faig a cada moment. Suposo que és la maduració com a persona.

És el meu caràcter...

La Laia sempre havia estat una nena a la qual li agradaven les bicicletes, els cotxes teledirigits i tot allò amb el que jugava el seu germà. Fins al punt que de petita li havien regalat diverses nines i ella sempre les guardava en una capsa, fins el dia que la seva cosina va ser gran i li va regalar la capsa sencera amb totes les nines dins. A banda d'això, li agradava molt jugar a futbol i era l'única nena de la classe a qui els nens deixaven jugar amb ells.

Recordo que una vegada, quan només tenia tres anys, vam anar a veure Indiana Jones al cinema, i malgrat que la pel·lícula era en anglès no es va perdre detall. Quan vam sortir ens va dir al seu pare i a mi que de gran volia ser Indiana Jones. Ella ja era així, atrevida, inquieta, independent i això que jo he estat una mare molt protectora, però la manera de ser va amb cadascú.

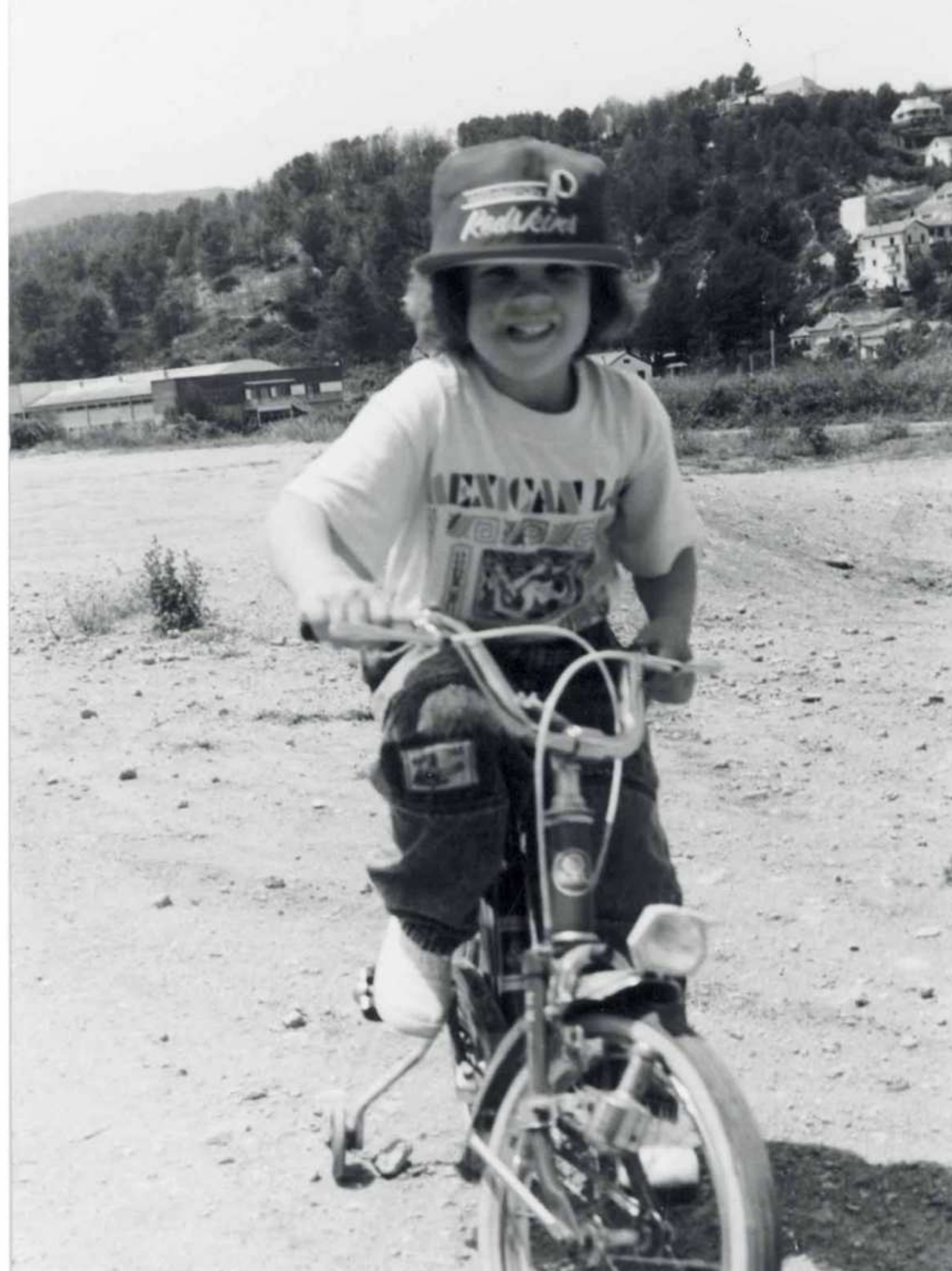
L'Àngels, la mare de la Laia

Recordo quan era petita, que a casa teníem un gos que l'adorava. Fins al punt que si es quedava adormida al sofà no t'hi podies acostar perquè bordava i ensenyava les dents. En alguna ocasió, quan es barallava amb el seu germà, el gos la defensava mossegant-lo.

Si com a mare hagués de definir-la diria que una de les millors virtuts que té, és el cap a lloc, no es posarà mai en una situació de risc que no controli, i malgrat tot el que ha fet en les curses, sempre té el control sobre la conducció i sobre el que fa, mai arrisca innecessàriament.

A banda d'això, a ella li hauria agradat estudiar per ser metgessa i crec que això és el que més ha trobat a faltar pel fet d'haver tingut aquesta carrera esportiva tan llarga, que, per altra banda, l'ha fet i l'està fent molt feliç.

La Laia és molt planera, molt humil i segueix essent igual que quan no era tan famosa o coneguda. A casa tenim una relació molt estreta entre tots quatre, tot i que molts cops hem de fer servir el WhatsApp, ja que està molts dies fora o entrenant.

De fet, més d'una vegada ens hem hagut de trobar en alguna cafeteria per poder-nos veure una estoneta, perquè sempre va atabalada. He de reconèixer que a mi, com a mare, m'agradaria veure-la més sovint, perquè sempre hem estat molt amigues i hem tingut una relació molt estreta, malgrat ser molt diferents de caràcter.

Això no vol dir que m'ho expliqui tot, perquè és molt reservada quan li passa alguna cosa i, sobretot, no explica mai res de cap amiga, ni de ningú que li hagi confiat alguna cosa.

Quan està en cursa pateixo molt i el seu pare també. De fet, quan feia trial no patíem, però quan va començar a fer enduro i posteriorment al Dakar, aleshores sí hem patit molt. He de dir que el primer any del Dakar en motos vaig estar a punt d'anar al metge perquè em receptés alguna cosa que em calmés el patiment, tot i que al final no vaig anar-hi i em vaig acabar autoreceptant dues tasses de tília cada vespre. Quan està en plena cursa, difícilment vull saber res enmig de cada etapa, ja espero que em diguin que ha acabat. I reconec que el canvi als cotxes va ser un petit respir, tot i que continua essent perillós. Aquest darrer Dakar no vaig saber res de la seva bolcada fins que ella mateixa em va trucar. Les seves úniques paraules van ser: "mama, he bolcat, però estic bé". I va penjar. A mi la veu i la manera de dir-m'ho em va servir per quedar-me tranquil·la.

Inevitablement, com a mare també penso en el seu futur i de la manera que em van educar a mi, he de reconèixer que m'agradaria que tingués una família, una parella i algun fill, però en l'actualitat les prioritats de les dones són diferents i preval el que vulgui ella i el que la faci feliç. I això és el que ella sempre ens transmet, que la vida que porta la fa molt feliç.

La Laia va començar a voltar món molt jove i no ha parat i en aquest camí ha patit canvis com és normal en totes les persones. Un dels que més es va notar va ser quan es va matar al Dakar un pilot amb qui ella havia format equip. Això la va fer meditar i madurar molt i en poc temps va fer el canvi als cotxes, perquè va ser molt conscient que el risc era molt alt.

Soc la mare de la Laia i com a tal un dia un periodista em va dir que havia d'estar molt orgullosa de la meua filla i jo li vaig dir que sí, que ho estava, però que la seva carrera no compensava tot el que jo havia patit des de casa. Si soc sincera, n'estic molt orgullosa del que ha fet i del que ha aconseguit amb el seu esforç, perquè ningú li ha regalat res, però de manera egoista m'hauria agradat més que hagués tingut una feina normal i haver-la pogut veure molt més sovint. És clar que segurament ella no hauria estat ni la meitat de feliç i com a mare em val el meu sacrifici, sabent que amb la vida que ha portat ella sí ha estat plenament feliç. Al final és el que volem pels fills.

Àngels Pla-Giribert

HOTEL
CARLEMANY
••••• Girona

Plaça Miquel Santaló · GIRONA · +34 972 21 12 12
www.hotelcarlemanygirona.com

L A I A

Palau

S'ho pensa molt quan li demano. De fet, són uns deu segons, els que cronometraria l'àrbitre en un partit, una pausa per escoltar les indicacions de l'entrenador, però que en aquest cas permeten escoltar la tornada de "Loving strangers" de Russian Red en el fil musical de la cafeteria on hem quedat. És migdia i a la tarda hi ha partit important. Laia Palau Altés (Barcelona, 1979) rumia, mentre mastega l'hamburguesa, un dinar improvisat en horari europeu. És una jornada de preocupacions relacionades amb l'equip, però no d'estrès competitiu, reconeix: "ara és estrany perquè és diferent; quan ets jugadora, ets jugadora i quan no, tot desapareix. "No trobo a faltar l'adrenalina dels partits", explica sense amagar una respiració profunda, d'alleujament. S'han acabat els deu segons. L'últim concert al qual ha anat l'exjugadora de bàsquet professional i actual directora esportiva de l'Uní Girona, la qual durant uns anys va escriure cròniques musicals a la revista especialitzada *Rockdelux*, va ser a La Mirona, per veure el seu amic Joan Miquel Oliver. Va ser el músic mallorquí el que la va animar a expressar en paraules la seva passió per la música amb una entrevista que la capitana li va fer en el número de maig del 2017 de *Rockdelux*.

i l'epifania de l'atzavara

Gemma Busquets Ros
Eddy Kelele

Tot va començar a l'aeroport del Prat quan tots dos esperaven per embarcar a l'avió que els havia de dur a Praga. Laia Palau va jugar a l'USK Praga des del 2013 fins al 2017 i amb la samarreta de les txeques va guanyar la seva segona Eurolliga el 2015. No recorda l'any exacte, dubta i acaba situant la primera trobada quan començava la temporada a capital txeca.

Van coincidir a la terminal, un espai que propicia l'encreuament de vides perquè els retards, les esperes i els temps morts indueixen a converses amb els que tenim al costat, a fer coneixences als seients grisos d'una arquitectura minimalista i freda pensada però per captar la llum; que entri la calidesa de l'exterior per contrarestar la sensació de solitud d'un aeroport; a “estimar els desconeguts” que canta Russian Red , una de les coronades reines de l'indie madrileny. Laia Palau era fan dels Antònia Font i es va acostar a Joan Miquel Oliver perquè li signés uns gravats d'una atzavara, una planta amb la qual manté una connexió especial. El seu germà Xavier els hi havia gravat, potser com a talismà, o perquè s'emportés a Praga un bocí de casa. Tot i ser cuiner de professió també ha cultivat un interior artístic, amb estudis d'escultura. Tota la família Palau, vinculada al bàsquet, amb el pare que va haver de deixar-ho a causa d'una lesió, i entrenador de la mare, jugadora universitària, té un fons artista. El pare és aficionat a la fotografia.

L'esport, i el d'alt nivell ho pressuposa, no és excloent. En el cas de Laia Palau no ho ha estat. Joan Miquel Oliver va mencionar Kafka i Laia Palau un circuit de sales underground de la nit txeca i així va ser l'inici d'una relació “d'acompanyament i de trobar punts en comú” en dues professions, la d'esportista d'elit i la de músic amb moltes hores d'hotel i d'aeroports. I de molta solitud, també. Laia Palau destaca les similituds en les vides on hi ha una passió-obsessió que mana, sigui la música o el bàsquet. Vides amb un nivell d'autoexigència molt alt, també d'egos; explica. Tots dos van trobar una connexió i una complicitat que s'ha mantingut. En certa manera, les ments creatives, tot i el tòpic de vida bohèmia i dispersa, requereixen de la mateixa disciplina i organització que una professional del bàsquet.

Per la seva trajectòria, ser un dels referents de l'esport femení i, per tant, una notorietat mediàtica i una projecció pública, a Laia Palau li han fet encàrrecs editorials, també col·laboracions en premsa. L'article mensual a *Rockdelux*, però, li suposava una pressió afegida, perquè la feia sentir una intrusa enmig dels savis musicals més influents del país: “Em sentia fora del meu món quan en realitat és mentida perquè el que importa és el que tu expliques i el que sents amb aquella cançó”. Joan Miquel Oliver va ser l'inici perquè al *Rockdelux* hi va escriure tres triples: de Maria Arnal i Marcel Bagés, El Petit de Cal Eril i Víctor Iriarte. També una sèrie d'articles titulats Celebración i a propòsit d'Ain't Got No / I Got Life de Nina Simone deia el següent: **Me suena a himno de celebración. De ofrenda y cosecha de uno mismo ante la vida.** La primera primavera després de l'esclat de la Covid en la qual es recuperava la vida a l'exterior escrivia així sobre el retorn de les programacions dels festivals musicals: **Escoger, tener opciones, tomar decisiones en nuestro tiempo de restricciones es un gozo profundo.** I rebutia l'intrusisme amb la següent declaració d'intencions: **Hay un momento en que mi mundo, el físico y el del deporte, se fusiona con el de la música. Al final, toda experiencia humana necesita una salida, un puente, una carretera.** O un aeroport.

Perquè Laia Palau és una crack del bàsquet, però també és un perfil de dona com tantes de la seva generació, que alimenta l'ànima a través de llibres, música i sopars amb els amics, i que, en aquesta nova etapa vital, busca espai per “nodrir-se culturalment” de nou perquè el món de les pantalles ha fet molt mal. Palau escriu, però també dibuixa. Hi té traça, reconeix. És un moment d'evasió. La disciplina d'esportista d'elit l'ha obligat a realitzar molts trencaclosques. Els puzles li exigeixen concentració en un moment en què requereix centrar-se mentalment, de posar el focus: “No he de pensar; és mecànic”.

Palau escriu i
també
dibuixa

El vncle amb l'atzavara ve de la infantesa, dels trajectes en cotxe, amb el mar a una banda i la serralada prelitoral a l'altra, fins a Premià de Dalt, d'on és la seva mare, i veure-hi aquestes plantes robustes, d'origen americà, segurament llegat d'algun indià del Maresme, sempre lliure i tropical; atzavares obertes amb el rosetó punxegut a terra, i de llarga tija llenyosa de fins a deu metres d'alçada, enfilades cap al cel, amb poms de flors verd glauc fent pinya. “De petita em fascinava perquè era com estranya, molt exòtica”. L'atzavara, que un cop ha arribat a l'àxtasi, una floració única anunciadora de la seva mort, és l'antítesi del que entenem com a bella floral. “Sempre he advocat molt per la no bella”, explica per justificar aquesta identificació amb una planta que en certa manera va significar una epifania, una revelació: “Penso que quan no vas a buscar la bella, trobes altres coses”.

Qui ha estat un referent per qui ara és un referent? Es va morir el desembre del 2022 amb cent cinc anys fets i va ser la pionera del bàsquet femení, Encarna Hernández. És la protagonista del documental *La niña del gancho* (2016) dirigit per les germanes Raquel i Sara Barrera. “Per mi la millor del món”, explica Laia Palau que la visitava amb freqüència per parlar una estona de bàsquet. Encarna Hernández va començar a l'Atlas Club, després el Laietà, i a la Sección Femenina de la Falange i al Barcelona, on va jugar des del 1944 fins al 1953. La pionera del bàsquet femení admirava Clara Campoamor, l'advocada i diputada que va lluitar pel sufragi femení a una Espanya que començava a caminar en una etapa curfíssima de llibertat anomenada Segona República. També ho era de La Pasionaria.

El franquisme les obligava a jugar amb faldilletes curtes i ridícules, com si fossin tenistes de diumenge. A Encarna aquesta feminitat imposada li feia la guitza. Potser per això va congeniar amb Laia Palau. Vides creuades per la càmera de les documentalistes Raquel i Sara Barrera que, després de descobrir a la pionera, estan gravant, des de fa vuit anys, un documental sobre la seva hereva. És la història d'una vida la de la Laia Palau que va fer una opció vital: l'esport professional. En reconeix les particularitats que, a diferència d'altres oficis, depèn d'una única eina: el cos. Em parla d'embarassos, també d'una decisió presa que mai va ser una renúncia perquè tampoc era un desig. Laia Palau tenia clar que la vida de jugadora és molt efímera i que l'esport d'elit passa per damunt de moltes coses. “La pel·lícula hauria estat diferent”, afegeix.

“La meua vida ha estat la meua professió”. Em menciona la frase que és la que repeteix també a les xerrades que realitza a instituts i a escoles. I una passió que és la que transmet als adolescents, els quals molts cops l'únic que els preocupa és si Laia Palau té una fotografia amb LeBron James. Per la Laia, en aquest canvi actual de mirada social en relació amb l'esport i les dones no s'han de repetir patrons, sobretot quan es parla d'estrelles, el valor de les quals es dona per comparativa.

“No estàs valorant l'esportista, no li has de posar gènere. Què és un esportista? El que competeix per superar-se cada dia i guanyar”. És el que intenta transmetre als joves que l'escolten en els pavellons i en les sales d'actes? “Els hi vull traspassar l'emoció que és en definitiva el que fa l'esport, un gran generador d'emocions i sempre advoco pels esports en equip perquè crees una colla, amistats, valors de per vida”. Perquè reconeix: “La solitud, l'aïllament és un dels grans problemes de les generacions més joves i per això la importància d'inculcar un esport; la convivència no és fàcil en els vestuaris, però més enllà de l'objectiu esportiu hi ha molts valors que s'aprenen”. Laia Palau s'apassiona quan parla de la satisfacció, de la gratificació de l'esforç que ha valgut la pena perquè s'ha aconseguit en equip. “No hi ha res que empoderi més”, rebla.

Molt implicada en l'educació, és filla de pares mestres, Laia Palau considera que el problema d'arrel de l'esport de base és l'aprenentatge d'uns mínims, adquirir uns bàsics, i es posa les mans al cap amb l'hora setmanal d'educació física a les escoles insistint en la importància de seguir la màxima de *mens sana in corpore sano* en un context d'excessives pantalles que propicien uns alts nivells de sedentarisme a diferència de la seva generació on l'oci s'entenia físic i com una forma de socialització: “L'educació física és molt important, cal educar en la consciència corporal, coordinació i equilibri, perquè és vital”. Un equilibri entre ment i cos, que és el que balanceja, ara que ja no és jugadora, també amb el menjar i amb altres gaudis com la pràctica de l'esquí. Després de vint-i-cinc anys es va tornar a posar uns esquís, ja que per contracte, per evitar possibles lesions, no podia. Afronta però aquesta nova etapa, diguem-ne que postesportiva, d'una altra manera: “Les meves tardes lliures no les dedico a fer esport”.

Laia Palau ha penjat la samarreta, però les medalles queden i sobretot l'experiència única, “que molt poca gent té”. I en aquest sentit, no hi ha res equiparable amb poder tastar la victòria olímpica. Parla amb passió de la convivència amb els diferents esportistes, de disciplines i països; el que seria l'esperit olímpic, una flama que ella encara manté viva: Vol anar com a staff tècnic a la selecció espanyola als pròxims Jocs de París. Repeteix molts cops que tot és qüestió d'actitud vital adquirida també amb la maduresa dels quaranta anys ja complerts: “Estic treballant pel bàsquet, però des d'una altra perspectiva; penso que és una actitud”.

resiliència

Laia Palau, que va sentir la crida, la de la resiliència de l'atzavara, jugant a bàsquet, esport que és una vida, una parella que continua estimant, però d'una altra manera, la líder destaca la importància de fer bo el grup, l'equip, per fer bona a la capitana. Lebron James, Pau Gasol, Alèxia Putellas, Joan Miquel Oliver... Laia Palau no es considera una persona famosa: “La fama és quan la teva vida es veu tergiversada; jo tinc cert reconeixement públic, però la meua vida és normal i de tant en tant em passen coses extraordinàries com ara fer el discurs inaugural de la Universitat de Barcelona o que em donin la Creu de Sant Jordi”.

Perquè és la nostra

 parlem
telecom

MÒBIL

FIBRA

FIX

TV

L'OR NO ÉS A LA PILOTA

Diuen que soc l'únic tècnic del món que ha entrenat Leo Messi i Alèxia Putellas, les dues pilotes d'or que ha tingut el FC Barcelona en els darrers anys. No hi tinc cap mèrit, és circumstancial, i vist amb la perspectiva ampla, ha estat un tema d'absoluta coincidència.

En el cas de Messi, ell va arribar al Barça quan jo era entrenador dels equips inferiors, concretament de l'Infantil B. De fet, ell tenia edat per jugar a l'infantil A, però era tan menut físicament, que per prevenir-lo el van posar a jugar amb vailets que eren un any més petits.

Messi en aquell moment era un dels molts nens que cada any venien a fer proves al Barça. Són moltíssims els nois que tenen condicions prometedores i que busquen la seva oportunitat entrenant o jugant alguns partits amb el conjunt blaugrana. Després si surten bé i triomfen, com en el cas de Messi, les coses es magnifiquen; per contra, si no surten bé, molts d'aquests joves futbolistes acaben en l'anonimat. Però això passa al Barça i a la majoria de clubs grans.

Que un vailet pot arribar a triomfar es veu de pressa, però no jo, sinó tota la gent que està al voltant del futbol i més en el de formació. Messi en aquell moment ja feia, tot i la poca maduresa que tenia, coses diferents. Era un jugador molt individualista, molt vertical i amb una clara obsessió per la porteria contrària. Per dir-ho fàcil, ja feia allò que posteriorment li hem vist fer tants cops per televisió.

Xavi Llorens
Arxiu FC Barcelona

Davant d'això, van fer falta pocs entrenaments i pocs partits per passar un informe contundent als responsables esportius del club, que aleshores liderava Carles Reixach. A partir d'aquí ja va ser més un tema econòmic, també del famós tractament de creixement pel jugador i de convèncer la família, com així va passar. La resta de la història és més que coneguda.

Però el meu pas pel futbol formatiu va tenir un final i posteriorment vaig incorporar-me al futbol femení del mateix club blaugrana. Va ser en un moment de complicada reestructuració esportiva, ja que la meua arribada com a coordinador, va coincidir amb una política de reducció dels equips marcada per l'entitat. El resultat va ser que de vuit conjunts es va passar a només quatre. Això òbviament suposava que moltes de les jugadores van haver de deixar l'entitat i buscar-se un nou club, entre elles l'Alèxia.

L'esmentada reestructuració es va fer amb la política de mantenir com a edat màxima, les jugadores nascudes el 1992 i l'Alèxia era de 1994. Però això no vol dir que les que van marxar ho fessin sense que quedés un interès clar en el mateix club, sobretot a l'hora de vigilar el seu creixement esportiu, com va ser el cas.

Un any després de marxar, l'Alèxia va voler tornar, però volia fer-ho amb unes condicions que no es podien donar, ella volia jugar a Futbol 7 i nosaltres la volíem per Futbol 11. O sigui que va seguir a l'Espanyol, que és on havia anat després de deixar el Barça.

I així passen algunes temporades, en les que juga entre l'Espanyol i el Llevant, mentre el FC Barcelona afronta la reestructuració, fet que li costa perdre la màxima categoria, que recupera un any després. Un viatge obligat per l'entitat, si realment es volia treballar bé des de l'inici i no només pensant en els resultats immediats.

*ja de petita feia
coses diferents
de la resta*

Faig un parèntesi en el capítol d'Alèxia Putellas, per posar l'èmfasi en la necessitat de crear projectes de futbol femení amb paciència i pensant en el llarg termini. Això vol dir jugadores, equips inferiors, molta feina i no pensar en la immediatesa dels resultats, que molts cops poden ser no especialment positius, però que no haurien de fer canviar la idea i el projecte inicial. Només la feina i crear jugadores des de la base, permetrà tenir en el futur equips consolidats en les categories sèniors.

Dit això, el cert és que per l'Alèxia, haver començat al Sabadell, passar pel Barça, posteriorment marxar a l'Espanyol i més tard al Llevant, li va suposar un camí d'aprenentatge continu en el qual es va formar com a jugadora.

De fet, repassant una mica la seva trajectòria, es pot veure com entre les noies de la seva mateixa edat, ella destacava absolutament i només tenia certa competència amb jugadores nascudes un any abans. Això vol dir que ja de petita feia coses diferents de la resta.

Quan se'm pregunta què vol dir que feia coses diferents, em refereixo al fet que de ben joveneta ja jugava més de pressa que la resta, pensava més de pressa, executava més de pressa, no perdia la pilota perquè ja sabia fer servir el cos per protegir-la. Eren molts detalls el que parlaven del que podia ser el seu futur com a jugadora. A més d'això, també era una vaileta que manava, dirigia les companyes i no acostumava a posar-se nerviosa, per molt que el partit no anés de cara.

futbolista vs esportista

Al Barça hem aconseguit que les nostres futbolistes siguin més professionals. I ho hem fet d'acord amb incorporar jugadores estrangeres. Hi ha una gran diferència, molt poques vegades explicada. Les noies d'aquí volen ser futbolistes i prou, mentre que les de fora són esportistes. Pot semblar el mateix, però no ho és en absolut.

Les futbolistes pensen a jugar el partit el diumenge i en entrenar el just durant la setmana. Les esportistes tenen clar que un rendiment òptim en totes les sessions setmanals, mantenir una dieta controlada i tenir cura d'un bon descans són la base per practicar l'esport de nivell a llarg termini. Són mentalitats molt diferents, i per això, l'arribada de jugadores estrangeres ha permès que el FC Barcelona pugés el llistó de l'exigència que demana jugar als nivells que ha arribat l'equip en l'àmbit internacional.

Aquest, que és un aspecte que s'ha aconseguit com a equip, també l'ha portat sempre incorporat l'Alèxia, perquè ha viscut el futbol com la gran passió de la seva vida.

La seva tornada al Barça va coincidir, malauradament, amb les morts en poc temps del seu pare i del seu avi. Ella, que estava a València, va decidir tornar a Barcelona per estar més a prop de la seva mare i la seva germana i és el que va permetre que tornés a vestir la samarreta del conjunt blaugrana, cosa que des del club també desitjàvem.

Aquí és on coincidim per primera vegada de manera directa, ja que en aquell moment jo també era l'entrenador de l'equip. Treballar amb ella és fàcil perquè com ja he dit, les seves ganes de jugar, millorar i triomfar són molt grans. I com a tal vol estar en un equip guanyador i vol que l'equip guanyador respongui a les seves expectatives. Si ho hagués de dir en una sola paraula, diria que Alèxia Putellas és pura implicació.

**Treballar amb ella és fàcil
perquè les seves ganes de
jugar, millorar i triomfar
son molt grans**

Explicat això, Messi té pilotes d'or i és la gran figura del futbol mundial perquè és un fora de sèrie, però alhora perquè al llarg de la vida ha tingut un parell d'aspectes molt importants: haver-se casat i haver tingut fills. Amb aquestes dues condicions, ell com a persona ha estat sempre emocionalment centrat i això li ha permès jugar a futbol tants anys al més alt nivell i aconseguir tot el que ha aconseguit.

L'Alèxia no està casada ni té fills, però vol ser una jugadora gran i això emocionalment ve acompanyat del sentiment que va viure en el moment de la mort del pare i l'avi. És ella mateixa la que decideix, en aquell moment, que volia tornar al Barça i que tenia una carrera per fer i amb la qual agrair tot allò que havien fet per ella les dues persones que sempre l'havien portat a entrenar i als partits, ja des de ben petita. És un punt d'inflexió que l'acaba convertint en la gran jugadora que ha esdevingut.

dura implicació
dura motivació

Un autèntic esperit d'equip, amb màxim compromís

De fet, la seva tornada es produeix quan l'equip ja estava guanyant títols i en els primers anys és una de les jugadores que canvia sistemàticament durant la segona part. I malgrat que jo ho feia per buscar un altre ritme durant els partits, ella ho utilitza per motivar-se encara més, per entrenar encara més fort i per buscar l'oportunitat de jugar els noranta minuts. És pura motivació. Ella, com deia abans, és de les primeres futbolistes que volen ser esportistes, com les que arriben de fora.

Si busquéssim una comparança en el mateix Barça, Alèxia seria el Carles Puyol de la seva època. Em refereixo que més enllà del tema futbolístic és una jugadora implicada, amb un caràcter de líder al vestidor i amb les companyes, però que no necessita ser-ho en públic. Una jugadora que creix en els moments difícils, que treu el millor de si mateixa i de les companyes si les coses es torcen, i a qui no li cal cridar per posar ordre en un moment donat. Un autèntic esperit d'equip, amb màxim compromís i implicació.

Feta gran part de la seva carrera al Barça i amb aquests darrers anys tan espectaculars, sembla bastant clar que abans de guanyar les dues pilotes d'or, el Barça li havia donat a l'Alèxia reconeixement mundial; mentre que ella li donava al club el seu compromís més absolut per fer el Barça encara més gran, en aquesta ocasió des de la vessant femenina. Ara, amb èxits per les dues parts, ja són noms indissociables, com passa també amb Messi i el club blaugrana.

Si ens preguntem què li dona el futbol mundial a la jugadora i viceversa, em sembla bastant clar que amb els seus èxits, l'Alèxia explica a tothom que no hi ha límit en les aspiracions d'una jugadora; mentre que en la història del futbol femení mundial hi haurà sempre un lloc reservat a l'Alèxia, a més a més del reconeixement que ja té actualment en forma de títols i guardons personals.

És clar que això ha arribat després de molts anys de formació, d'haver hagut de passar per diversos equips i d'haver-se hagut de guanyar la titularitat quan estava a la banqueta. No li ha estat un camí ni ràpid, ni senzill. Triomfar, en el futbol, en l'esport o en la vida en general, no ho és mai de ràpid i senzill.

Però malgrat que estem immersos en aquesta carrera fulgurant en la qual ha aconseguit, conjuntament amb tot l'equip, aquests títols esmentats que han fet créixer encara més el Barça i aquestes dues pilotes d'or i d'altres èxits importants, crec sincerament que hi ha Alèxia Putellas per temps. M'explicaré.

La nostra protagonista té tres condicions, encara no explicades, que són la capacitat, la inquietud i el caràcter per seguir en el món del futbol quan deixi la pràctica activa com a jugadora. Em refereixo que són condicions bàsiques per ser una bona entrenadora.

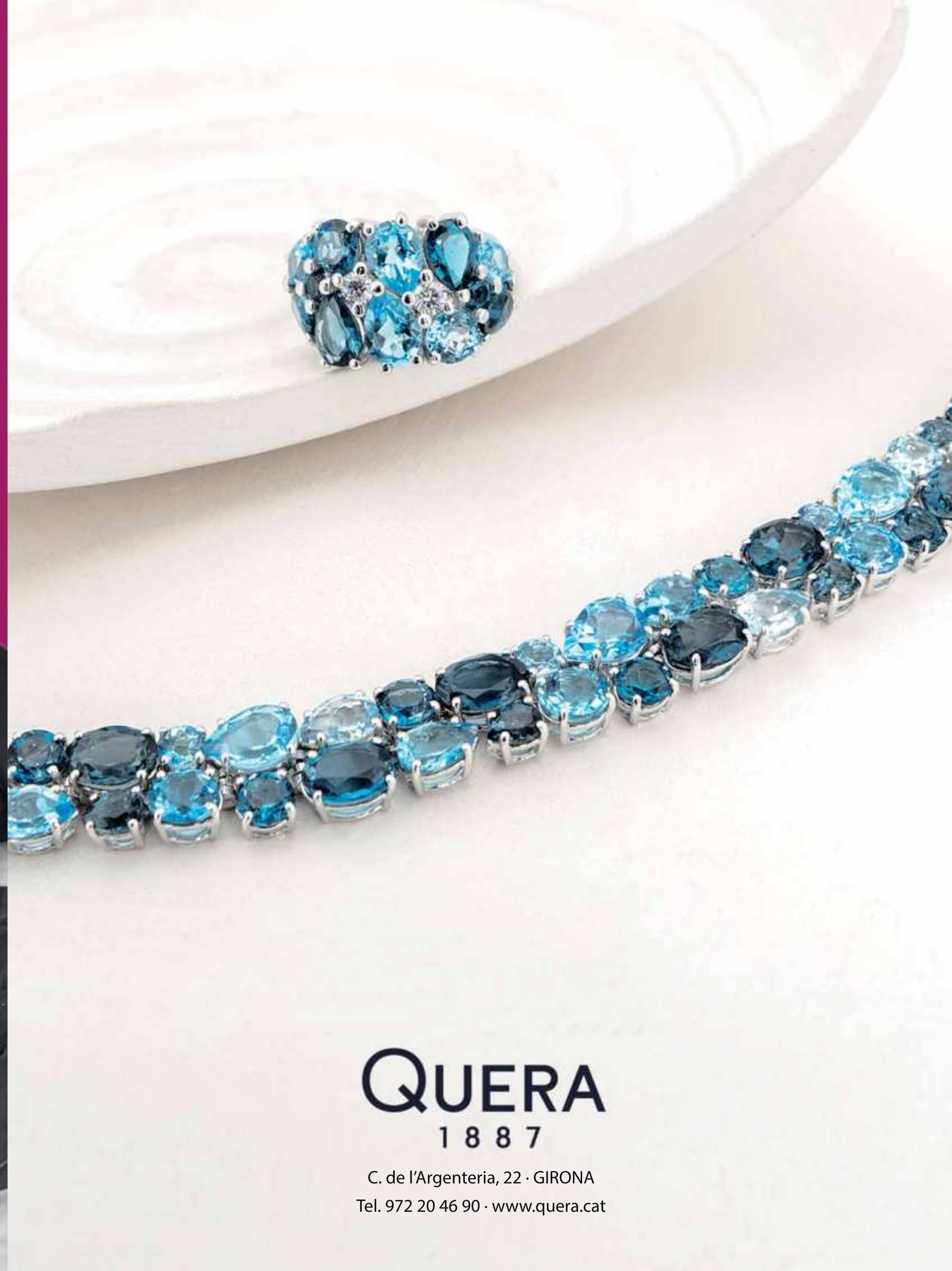

Jo seré la futura Xavi Llorens al Barça

Capacitat per fer-ho en té de sobres, perquè ja com a jugadora sempre està a punt per aprendre coses noves i per preguntar el perquè de segons quina estratègia. La inquietud futbolística pràcticament va amb el seu ADN i això no és només per ser jugadora. I si alguna cosa es necessita per estar en una banqueta, i com més gran sigui el repte més se'n necessita, és caràcter. I d'això tampoc n'hi falta gens ni mica. Per això li auguro un futur molt més llarg en el món del futbol. De fet, el dia del meu comiat de la banqueta blaugrana, ella em va dir al mig del vestidor: "jo seré la futura Xavi Llorens al Barça".

Mentrestant, la continuarem gaudint al camp i ella continuarà deixant escrit a les futures generacions que el camí és ample i absolutament obert a les noies en el món del futbol. O algú hauria estat capaç de dir que a hores d'ara una jugadora catalana tindria dues pilotes d'or al menjador de casa seva?

QUERA
1887

C. de l'Argenteria, 22 · GIRONA
Tel. 972 20 46 90 · www.quera.cat

SÒNIA FRANQUET

*Tiradora
tres vegades
olímpica*

Sònia Franquet és tiradora de l'equip espanyol en la modalitat de 10 metres, fet que li ha donat molts èxits esportius i un currículum poc habitual, en el qual entre altres èxits destaquen la participació a tres Jocs Olímpics: Beiging 08, Londres 12 i Rio 16. Absent a Tòquio 20, la cita de París del 2024 es complicada, però no la descarta en el seu pla de futur. Malgrat això, temes extra esportius d'extrema gravetat la van convertir en protagonista involuntària de la xacra de violència de gènere, amb un company d'equip.

Josep Guardiola
Arxiu Sònia Franquet

Deixi'm començar amb una reflexió. Tres Jocs Olímpics, grans resultats a diversos campionats europeus i mundials, però busco el seu nom a Google i cap de les referències que surten en primera pàgina parlen de res que no sigui de la seva vida fora de l'esport i sí dels problemes personals que ha patit. No anem bé.

No sé què dir, el que sé és que m'agradaria que se'm recordés com a una bona esportista, però a vegades a la vida hi ha etapes que una mateixa no decideix i que per morbo de la gent criden més l'atenció que tota la resta.

Parla de morbo, jo potser diria per desgràcia general de la societat.

Sortosament, no de tota ni molt menys, hi ha molts amics i companys que m'han ajudat en els moments difícils, per tant, vull pensar que en realitat només és alguna gent que té ganes de saber coses de la vida privada d'altres persones, però no la majoria.

D'acord, doncs parli'm d'esport, com ho fa una noia d'Ascó per anar a tres edicions dels Jocs Olímpics?

Doncs treballant molt. De fet, en qualsevol aspecte esportiu o no, si tu vols ser de les millors has de treballar molt, estar molt pendent del que fas i exigir-te molt a tu mateixa. Sempre és així, a part de tenir algú darrere teu que t'ensenyi molt.

I quan tota aquesta feina ja de per si metòdica, constant i sacrificada es barreja amb situacions personals que trasbalsen, com s'afronta?

Jo he aconseguit deslligar les dues coses, potser en algun moment no he pogut arribar al màxim del que havia de ser, però sí que estava al meu nivell més o menys normal. De fet, a mesura que fas anys es perden una mica les capacitats com la concentració, però malgrat tot el que hi ha hagut, sempre el meu cap ha estat pendent de la rutina que he de fer en els entrenaments i en les competicions. He mirat d'evadir-me del que deixava a fora el carrer.

Com és entrar en el lloc de tir?

Un espai on estàs tu sola, on tens la teva bombolleta particular i on ets tu contra l'element. Per mi, un cop allà dins, no hi ha res més, ni situacions indesitjades.

Per una tiradora, què aporten o resten els anys?

De més jove tenia més capacitat de concentració, a mesura que passen els anys això es troba a faltar una mica. També és veritat que amb els anys i després d'assolir reptes esportius, has de jugar amb la motivació que puguis tenir, t'has de saber renovar i buscar nous objectius.

On està ara en aquest sentit?

En un moment de motivació renovat, gràcies a un nom propi de l'esport estatal, Carlos Sainz.

I això?

Per coses del destí vaig coincidir amb una persona del seu equip i em vaig adonar que tot i ésser bastant més gran que jo, encara té molta motivació per fer coses noves i per continuar triomfant. Davant d'això vaig pensar, doncs jo que soc més jove també puc buscar aquestes motivacions.

Les havia perdut després de tres Jocs?

Perdudes no, però jo he tingut dos condicionants que m'han marcat, per una banda, haver estat a tres olimpíades i per l'altra que en el meu esport puja poca gent nova que empenyi, amb la qual cosa has de buscar la motivació tu sola. Amb un grupet de noies, això seria molt diferent.

Tornem a l'espai el tir. Expliqui'm una competició.

Abans eren 40 trets en cinquanta minuts, ara 60 trets en una hora i quart. I és molt mecànic, molta rutina, ara és més cansat, més dur.

D'on li ve l'afició per la pistola.

El meu pare ja tirava i un any en el campionat de Catalunya em va veure un entrenador i em va dir de provar. Així va començar tot, tenia uns divuit anys.

En els tres Jocs Olímpics ha participat en les proves de 10 i 25 metres. En els 10, sisena posició a la tercera cita olímpica; en canvi, en 25, ha baixat prestacions a cada participació.

A Beijing 2008 vaig quedar en un grup intermedi on amb poques diferències hi havia molta gent. A Londres 2012 vaig anar molt pressionada perquè pensava que tenia opcions i això em va passar factura. I a Rio 2016 em vaig mentalitzar que allà havia de fer la meva millor actuació, com així va ser amb el sisè lloc, tot i passar molts nervis tant a la classificació com a la final. Tampoc hem de perdre de vista que són uns Jocs i que és normal que hi hagi molta pressió.

Perdoni la pregunta, però nervis i mantenir el pols ferm per la pistola són bastant incompatibles, no?

Del tot, d'aquí la necessitat de seguir bé les rutines, d'oblidar-se de tot el que hi ha fora. S'ha de pensar que no són només els nervis, és també la tensió del teu cos, que poses al límit durant una hora.

I perquè als 25 metres és totalment al revés amb un novè, un vint-i-dosè i un trenta-cinquè lloc, és a dir va de més a menys?

En aquest cas s'hi barreja que vaig fer un canvi de pistola i que m'ha costat molt adaptar-m'hi. De fet, mai amb la nova he tingut la fluïdesa que tenia amb la primera i això en un esport de tanta precisió com el tir es nota molt. També s'ha de dir que a part d'això, dos dies abans de la competició a Rio 16 se'm va desajustar l'arma i tot plegat va ser una mica caòtic.

Per què després de tres Jocs seguits no va a Tòquio 20?

Perquè he baixat el nivell. Per a optar a les places olímpiques has d'entrar a les finals de les Copes del Món, dels Europeus o dels Mundials i no he estat bé en els darrers temps per aconseguir-ho.

Per alguna causa especial?

Es van ajuntar moltes coses, hi va tenir a veure la meua situació personal perquè és el moment que passo de ser una esportista normal de la federació a ser assenyalada, perquè d'alguna manera amb el meu conflicte jo vaig ser la perjudicada. Això em va portar a entrenar a casa, a canviar de club, a no fer concentracions i això va significar una mica de bloqueig.

Ho supera.

És clar, els Jocs de Londres em van marcar perquè és on van començar tots els problemes personals i això segur que va tenir incidència en la competició, després n'has d'aprendre i no pots parar, has de reaccionar i tirar endavant, per molt que costi.

Jo no tinc perquè ser la
perjudicada

A vostè gran part del món del tir olímpic espanyol li fa *bulling*. No pensa a plegar i deixar-ho tot?

Sí, és així mateix, però en cap cas penso a plegar perquè és el que volien ells. I no, jo també vull tirar i tinc tot el dret de fer-ho i a més hi ha espai pels dos, jo no tinc perquè ser la perjudicada.

No és fàcil aguantar-ho, suposo?

Gens, a més a ell li donen feina i amb ell tenen més miraments que amb ningú. És el món al revés, perquè jo he hagut de marxar del club perquè ell hi és entrenant gent o entrenant-se ell mateix.

Si no li toqués a vostè, què en pensaria?

Jo com a persona no ho puc entendre. Hi ha una dona a qui un home li causa problemes, amb una sentència del jutge i resulta que la part que causa els problemes és la pobreta i a la part perjudicada se la mira d'arraconar i com deia se li fa *bulling*. És realment el món al revés.

En aquesta tàctica de no afavorir-la li deixen un blanc per poder entrenar a casa i perquè no anés al club a fer-ho?

Sí, perquè jo anava al club on també anava ell i fins i tot amics seus que mai hi anaven en aquell moment també ho feien. Així que vaig acabar entrenant a casa, però ben aviat me'l van demanar i em van deixar sense, per això vaig haver de tornar al club.

Quan això passa, què fa?

Jo a partir de tot això vaig començar a viatjar amb el meu entrenador, per no estar tota sola. Jo no he estat mai d'explicar la meua vida, però l'altra part sí i amb la intenció de fer pena, amb la qual cosa tothom se'l creia a ell. I no només companys, també companyes meves de selecció.

Les noies també?

També, jo m'he hagut de sentir que no hauria d'haver denunciat, perquè si no ho hagués fet tindria plaça olímpica, unes coses absolutament increïbles.

Li puc preguntar com comença tot plegat?

La violència de gènere comença per foteses i augmenta amb el temps. Aleshores si no fas res, no es pot aturar i per això jo vaig entendre que la manera de parar-ho era la denúncia.

Li va fer por a l'hora de fer-ho?

Sí, perquè no saps mai com pot reaccionar l'altra part. Aleshores vaig haver d'agafar moltes precaucions al carrer, posava l'alarma a casa, controlava tots els cotxes d'unes característiques concretes, fa por sí.

Com ho van viure els pares?

Patint, tot i que no sabien tot el que passava. Per tant, amb patiment perquè sabien que jo no estava bé, però també els vaig estalviar coses gruixudes.

Personalment, l'ajuda a fer el pas el fet de ser policia?

Sí, hi ha moments que et fan canviar el xip i en un d'aquests, els meus companys de feina em van dir "sí com a policia que ets ve una dona i t'explica això, què faries?" I vaig veure-ho clar.

Aquests companys de feina són el seu nucli de tranquil·litat?

I tant, ells em van acompanyar a fer la denúncia i sempre m'han ajudat. Fins i tot el meu cap va venir amb mi a denunciar i se'n feia creus quan sentia tot el que deia.

Quatre anys després, segueix amb por?

Normalment no, però encara ara he de dir que en algun moment puntual una mica sí. Quan et culpen de tot sistemàticament encara que hagi passat força temps, una mica de por s'ha de tenir.

Li pregunto per la feina. Com arriba a la policia?

Perquè és l'única feina que et permet competir a alt nivell fent compatibles les dues coses. Hi ha diversos esportistes d'alt nivell que estan a la policia i a mi m'ho va ensenyar una de les meves primeres companyes, que també ho era. Em va dir que si volia continuar competint havia de pensar que aquesta era l'única sortida.

Deixi'm fer un resum. Passats els mals moments d'aquests anys, amb l'experiència esportiva i amb la motivació de Carlos Sainz, el millor de Sònia Franquet està per arribar?

Això espero, em vaig perdre els Jocs de Tòquio i París 24 està difícil, però jo vull tornar a tirar bé del tot, cosa que en els darrers temps no he fet. Per tant, tornar a tenir algunes competicions on surti i digui aquest és el meu nivell, és el meu objectiu a hores d'ara.

Com està el tir olímpic a Catalunya i Espanya?

Al tercer món. En tema d'instal·lacions no ens podem comparar amb ningú, estem molt lluny de molts països, fins i tot els veïns com França i Portugal. Aleshores, no es pot competir amb gent d'altres llocs que treballa molt bé, amb una planificació exhaustiva i amb instal·lacions idònies.

Què hauria de fer per ser a París el 2024?

Anar a l'Europeu i quedar entre les tres primeres o al Mundial i quedar entre les vuit finalistes. Per això dic que ara es complica, perquè també he canviat coses en la meua manera de tirar i hauré de veure com va.

I des de fora, sembla que és agafar la pistola i disparar i prou.

No, són moltes coses: l'arma, la vista, portar bé les rutines de competició, agafar confiança, tenir una bona forma física. A més, aquí no perquè ja he dit que està molt malament, però a fora cada any entra gent nova i aquestes joves arriben molt preparades.

Com es prepara físicament una tiradora?

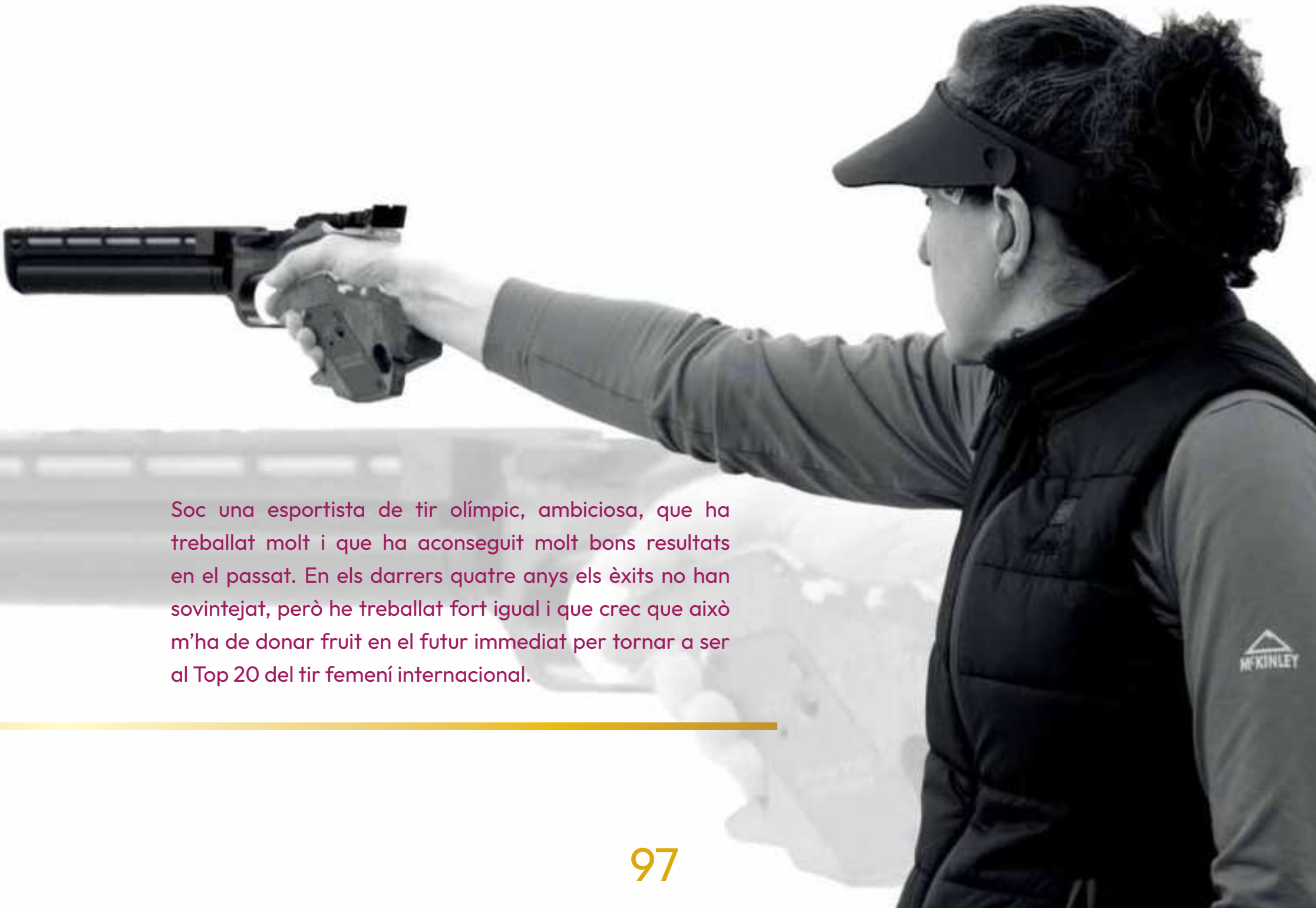
Faig de tot, peses amb moltes repeticions de poc pes per agafar resistència, molta cama perquè a la competició estàs més d'una hora dreta, treball isomètric que és com es treballa tirant, càrdio, al final fas de tot per tenir un punt òptim de preparació. I després hi ha les competicions, per exemple el Campionat d'Espanya on potser més que guanyar el que vols és afinar la pistola de cara a competicions internacionals de futur.

Digu'm un dia de competició que recordi especialment?

La final de la Copa del Món de 2018 a Columbus, en la que vaig tirar molt a gust. Havia denunciat a principis de maig i això va ser al cap d'uns dies i reconec que el meu cap va fer un reset, vaig alliberar-me i això es va notar a la competició. També recordo el Mundial del mateix 2018 o una copa del Món a Tailàndia en les que també vaig tirar molt a gust.

Li puc preguntar si té ganes de tornar a tenir parella?

Sí, en tinc, però també és veritat que es veuen les coses de manera diferent, ho reconec. Malgrat tot, això no ha de ser dolent, ni només amb coses de parella, simplement he après a captar la gent d'una manera que abans no feia. També he après que no vull gent tòxica a prop meu, en cap nivell. Ara torno a ser jo, la Sònia riallera i alegre i ningú m'ho traurà.

Soc una esportista de tir olímpic, ambiciosa, que ha treballat molt i que ha aconseguit molt bons resultats en el passat. En els darrers quatre anys els èxits no han sovintejat, però he treballat fort igual i que crec que això m'ha de donar fruit en el futur immediat per tornar a ser al Top 20 del tir femení internacional.

Davant del
mirall

■ impremta

Etimologia: del cat. ant. *empremta* ‘marca, petjada’, participi **fem.** del verb *empremer* ‘marcar petjada, un senyal’, que amb l’adveniment de la tipografia i per influx de les formes cultes de l’it. *imprimere* i el fr. *imprimer* evolucionà en *impremta* **1a font:** 1460, Roig

femení ARTS GRÀFIQUES

1. Art de reproduir sobre paper, pergamí, etc., la marca en tinta d’un escrit, un dibuix, etc., gravat sobre una planxa metàl·lica o compost ajuntant peces de metall o fusta cadascuna de les quals té gravada una lletra, una figura, etc.
2. [abreviatura impr.] Obrador on hom fa treballs d’impremta.

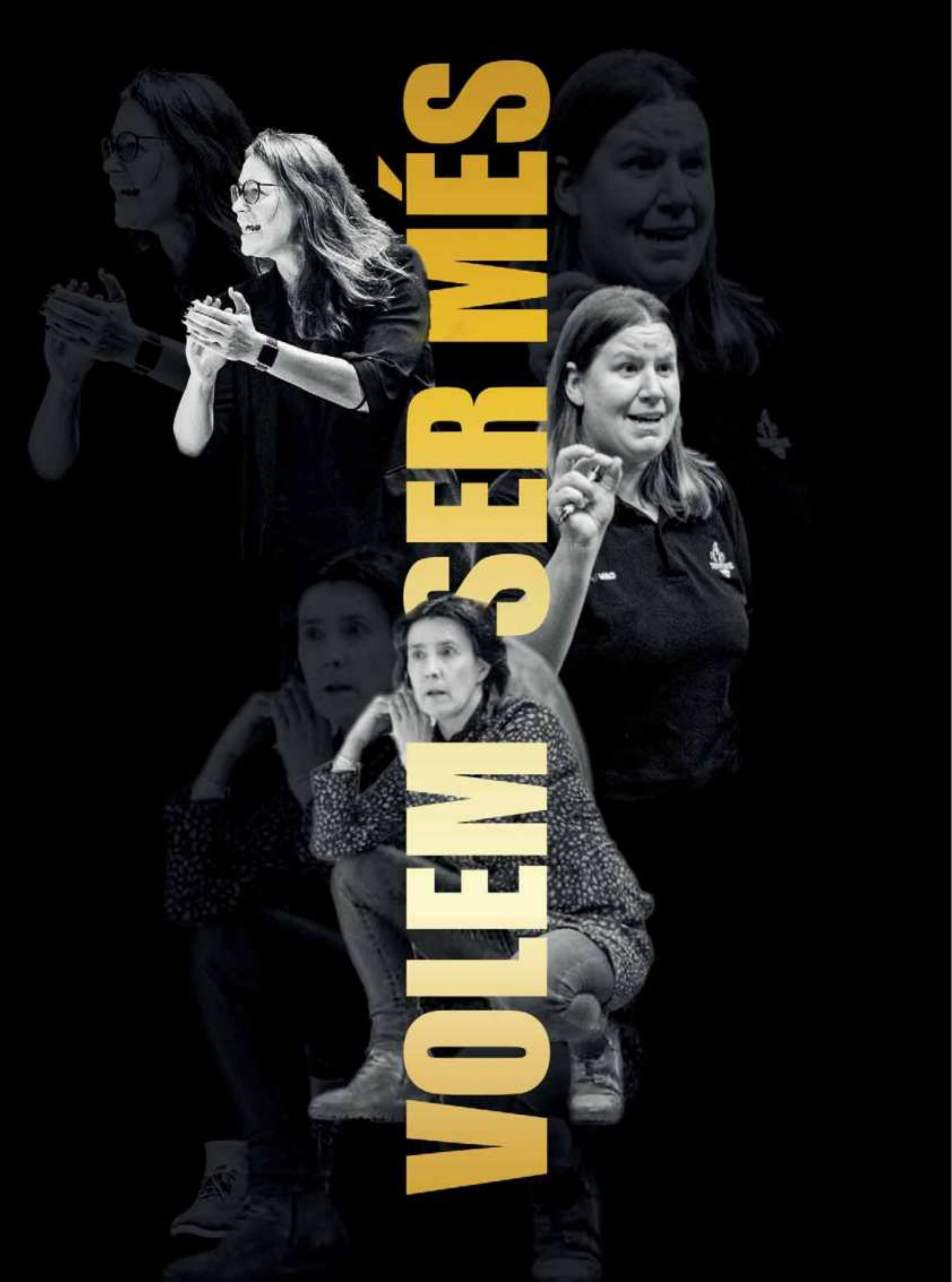
impremtapagès®
— des de 1945 —

packagingpagès®
— des de 1995 —

www.impremtapages.com

Volem ser més

AZU MUGURUZA MADELÉN URIETA ANNA MONTAÑANA

La Lliga Femenina de bàsquet, tal com la coneixem actualment, va arrancar la temporada 95/96, tot i que com a Primera divisió ja es disputava des de la 71/72. Abans d'això, havia estat Campionat Nacional de Primera, des del 68/69, després que tot plegat hagués començat el 1964.

Després de gairebé seixanta anys, aquesta competició es podria entendre com una de les primeres que es van obrir camí de manera clara en la reivindicació de l'esport femení. També va ser una de les primeres lligues per les quals va apostar la televisió a l'hora de donar certa visibilitat a l'esport de dones. I va ser una de les inicials a l'hora d'explotar tot el que de la mateixa competició se n'esdevenia, entre elles la mateixa selecció espanyola.

Explicat això, la gran pregunta seria: com és que amb la tradició que té la competició, i després de tants anys, encara actualment, només tres dels setze equips han arrancat la temporada liderats per dones a les banquetes?

Josep Guardiola
Luis García / DvizPhoto / Maria Mentxaca

“és molt estrany que els clubs busquin alguna dona per dirigir l'equip, sempre recorren primer als homes”

Azu Muguruza

Buscant la resposta a l'esmentada pregunta, reunim a les tres protagonistes. Inicialment, havia de ser en una trobada al voltant d'una taula per fer una tertúlia llarga i distesa. Però els entrenaments respectius, les diferents competicions, els viatges d'equip i els horaris de cadascuna fan que Azu Muguruza (IDK Euskotren), Madelén Urieta (Araski) i Anna Montañana (Lointek Gernika) es posin durant molta estona al davant de l'ordinador. La xerrada val la pena.

L'entrada és ràpida, a l'hora d'opinar sobre la falta de dones a les banquetes de la Lliga Femenina: “és un debat molt complicat, perquè crec que són moltes les raons. D'entrada, fins no fa massa temps tampoc hi havia massa dones entrenadores que volguessin entrenar en aquestes lligues, tot i que és veritat que d'uns anys ençà, sí que n'hi ha i és quan arriba el moment en el qual no s'acaba d'apostar per elles” assegura Azu Muguruza, que afegeix: “és molt estrany que els clubs busquin alguna dona per dirigir l'equip, sempre recorren primer als homes” i segueix: “a vegades et truquen d'algun club per demanar consell i quan parles d'una dona és com si la confiança fos zero”. Una altra cosa és que: “a les que hi som, ens respecten i ens reconeixen, però això sembla que no és prou perquè n'hi hagi de noves”.

Per la seva banda, Made Urieta reflecteix que: “en el curs superior d'entrenadors sol haver-hi uns cent cinquanta inscrits i de noies només deu o dotze i ara que aquests números han millorat una mica, a l'hora de la veritat tenim al davant el mur de l'oportunitat”. I reconeix que: “molta gent es pensa que fins i tot nosaltres que ja hi som tenim opcions d'ofertes i oportunitats d'anar a altres equips, però la realitat és que no. Això em fa pensar que la gent té una visió molt distorsionada de la realitat que vivim”.

En el punt de vista de l'Anna, l'última de les tres que ha arribat a una banqueta de primer nivell femení: “hi ha hagut el canvi que deia la Made sobre les noies que fan el nacional, però això també cal buscar-ho en el passat i en el pensament de per què he de fer el curs nacional si ningú em donarà una oportunitat?”. I creu que: “hi ha una falta clara de referents, com no n'hi ha, no creus que això et pugui passar a tu i com creus que no et pot passar, molt poques ens decidíem a intentar-ho”.

L'Anna, obre una bona línia en el debat: “la realitat és que l'Azu s'ha creat el seu propi projecte a Donosti i la Made igual a Vitòria i jo estic entrenant a Gernika perquè Mario López no pot fer-ho” i posa l'èmfasi en això perquè: “no és que una entreni l'Estudiantes i l'altra el València, per posar dos exemples, sinó que estan entrenant els seus projectes creats fa molts anys per elles mateixes”. I conclou: “si no és així, és pràcticament impossible fins el dia d'avui que algú et truqui per confiar el projecte a una dona”. Davant d'això fa el resum: “l'oportunitat no arriba i sense oportunitat, no pots demostrar que ets vàlida”.

Ja que es parla de referents necessaris, ha d'arribar una altra Sílvia Font o una altra Carme Lluveras per guanyar una lliga i que els clubs hi creguin?: “D'entrada penso que una dona no ha d'estar en el càrrec pel fet de ser dona, però un cop sabem que és vàlida i està preparada, està clar que els referents ajuden a fer passes endavant” diu la Made, a qui l'Anna li recorda que: “preparades ho hem d'estar nosaltres i també els homes” i posa com a exemple: “el camí que han fet les àrbitres, dones, que al principi semblava que havien de demostrar més que els nois que estaven al nivell”.

Quan se'ls pregunta per la preparació, la Made és clara: “jo només sé que treballo molt cada dia, que a diari em formo, que miro entrenaments, que faig cursos, clínics i que cada cop que vaig d'ajudant a la selecció és una lliçó”. I l'Anna hi afegeix: “nosaltres hem de demostrar molt més que els entrenadors, nois, que podem estar en el càrrec, ho he vist clar des que he entrat en el mercat laboral per entrenar”

Això serveix per preguntar-se perquè la mateixa selecció i algunes de les inferiors, no tenen tampoc entrenadora: “a la selecció absoluta, tenim la sort de tenir-hi un dels millors entrenadors d'Europa i des del meu punt de vista, aquest càrrec ha de ser ocupat pel millor entrenador/a, de la mateixa manera que també hi van les millors jugadores” diu la Made, a qui l'Azu li recorda que: “el procés ha de venir de baix, de les categories inferiors i que si en aquestes edats de formació tampoc s'és capaç de posar-hi una entrenadora, aleshores hi ha un problema greu i difícilment hi haurà mai cap dona a l'absoluta”. Però això passa a tot arreu. La Made recorda que: “A mi mai m'han donat l'oportunitat de portar una selecció alabesa, ni basca de cap edat, cosa que m'hagués encantat, en canvi, sí m'han donat l'opció de dirigir la selecció sub-18 espanyola i d'estar a l'staff de les categories inferiors i de l'absoluta”.

Aprofundint en el tema, si les tres protagonistes veuen complicat ampliar molt la nòmina d'entrenadores a la mateixa lliga, que alguna faci el salt al bàsquet masculí d'elit, ja és una utopia: “jo vaig estar tres anys d'ajudant a Fuenlabrada i l'experiència va ser potent”, diu l'Anna, que afegeix: “després vaig estar a Colòmbia i Argentina, també en masculí, i no sé com factible seria tornar a una banqueta de nois, tot i que jo mantinc la porta oberta”.

En aquesta situació, la Made ho té clar: “Crec que es necessita algú que fomenti que això passi perquè acabi essent una realitat. I no sé si ha d’haver-hi alguna cosa que ho obligui perquè acabi passant, em refereixo que la pròpia federació o la mateixa FIBA digui que cal tenir una dona en cada staff tècnic. Crec que és tan trist com això”. No està massa lluny d’aquesta idea l’Azu: “Si realment diem que està complicat el tema en el femení, imagina’t en el masculí”, però creu que: “un dia arribarà una noia que ho farà bé i es començarà a materialitzar un canvi real”. La interpel·la l’Anna: “jo he estat cinc anys en banquetes de nois i amb molt bones paraules, però quan és l’hora de poder tenir una oportunitat, les portes estan tancades”, deixant clar que la hipòtesi de l’Azu la veu lluny.

En aquest punt, la mateixa Anna creu que: “el directiu que doni una oportunitat a una dona en una banqueta d’homes, haurà d’absorbir un focus de protagonisme i pressió que haurà de saber suportar. Per això és més fàcil dir que no, cosa que per mi és més preocupant”. Però el pas no és impossible, ja que la mateixa Anna ha estat primera entrenadora d’un equip masculí a Colòmbia i Argentina: “i he sentit respecte i la sensació que la gent tenia ganes que això passés”.

A la conversa li arriba el moment de saber si és simple casualitat que les tres entrenadores de la lliga siguin en els tres equips bascos de la competició: “Al País Basc sempre hi ha hagut molta tradició de bàsquet femení i amb entrenadores, fet que potser sí ha fet que tinguéssim aquests referents que parlàvem abans” diu l’Azu, que completa: “això ho ha posat més fàcil per les que després hem vingut al darrere”. Hi afegeix la Made: “jo i l’Araski hem crescut junts, jo de la seva mà i el club de la meua i en partir de baix, això ho ha fet més fàcil”. Per la seva banda, l’Anna veu clar que: “també hi té a veure que en el País Basc la dona ha tingut sempre un paper important en la presa de decisions i que això ha ajudat als projectes de Donosti i Vitòria, i també que a mi m’hagin donat l’oportunitat a Gernika”.

Quan s’apunta que a Catalunya també hi ha tres equips, i cap amb entrenadora, l’Anna destaca: “i amb una sola segona entrenadora dels sis conjunts, la Laura Antoja”.

A la conversa surten altres temes, com ara els representants: “jo no en tinc i és una cosa que estic valorant si la canvio, perquè algun cop hi ha hagut algun tanteig, però mai ha acabat quallant”, diu la Made. L’Azu tampoc en té: “no m’ho he plantejat, perquè mai he tingut l’oportunitat de fer el salt a cap altre lloc, però sí és veritat que si algú et porta i et mou, pot ser més fàcil” diu, tot i que insisteix: “mai he tingut massa ganes de marxar”.

El cas de l’Anna és diferent: “perquè potser molta gent pensa que ni l’Azu, ni la Made, es mouran d’on són. En canvi, jo estic en el mercat i a mi si em va bé tenir qui vetlli per la meua carrera”. Ara que s’han posat sobre la taula diferents aspectes, és bo saber com reparteixen els seus cossos tècnics les tres protagonistes. L’Azu el compon amb dues dones i tres homes; la Made té paritat total amb tres i tres i l’Anna són tres dones i tres homes.

Totes tres reconeixen que si no són elles, el dia que una entrenadora guanyi la lliga: “tindran una enveja molt sana, però alhora una gran satisfacció que això hagi passat”.

I per acabar, també és bo posar al damunt de la taula l’opinió que tenen les tres entrenadores de les seves companyes de tertúlia i rivals de pista.

Comença l’Azu: “A la Made fa tants anys que la conec que hi tinc una relació molt estreta. Sempre l’he vist com una entrenadora que interactua molt amb les seves jugadores i que sempre ha intentat que els seus equips siguin molt competitius, que estiguin a la pista al cent cinquanta per cent”. I sobre l’Anna explica que: “la conec més en l’àmbit personal que com a entrenadora, però és veritat que la veig amb un caràcter molt llançat, que malgrat que en algun moment potser no l’afavoreix, sí li pot ser molt bo per progressar i a l’hora per apuntalar el paper de la dona entrenadora”.

És el torn de la Made, que a l’hora de parlar de l’Azu recorda que: “jo ja m’havia enfrontat a ella essent jo jugadora i em sembla que és una persona superempàtica, que transmet una tranquil·litat i una confiança en tot el que fa, que aporta molta seguretat a les jugadores” I de l’Anna creu que: “és una dona molt valenta, molt llançada i ambiciosa i això m’agrada molt d’ella”.

“nosaltres hem de demostrar molt més que els entrenadors, nois, que podem estar en el càrrec”

Anna Montañana

Tanca el capítol de confessions l'Anna: "Admiro realment l'Azu i la Made pels seus respectius projectes i per com els han fet créixer". I continua parlant de l'entrenadora de l'IDK: "M'aflicia la tranquil·litat amb la que viu els partits, crec que això ho absorbeixen les jugadores, té una gestió del joc que cal valorar, perquè és això el que fa que un equip competeixi cada any i en això l'Azu hi té un màster". I sobre la Made diu que: "m'agrada la seva manera de gestionar els temps morts, la gestió del nivell tàctic i competitiu i també com exterioritza la combinació entre tranquil·litat i el tenir tothom endollat". Per acabar posa èmfasi en el fet: "que totes dues porten molts anys a primer nivell i millorant cada temporada. Per mi, que acabo d'arribar, això és un mèrit brutal".

S'acaba la conversa i el sentiment també és unànime, la trobada s'ha fet curta i un cop amb aquest llibre a la mà, cal continuar-la, ara sí amb una taula ben parada i una altra vegada amb molta estona per davant. Anècdotes i riures, segur que no en falten. Tampoc el bon tracte i l'amistat que hi ha entre les tres, que tenen un desig comú: "volem ser més".

Madelén Urieta.

Madelén Urieta Projecte propi i emergent

Coneguda com a Made, havia estat jugadora abans de passar a les banquetes de diferents equips de formació.

La seva tasca com a directora esportiva i entrenadora ha estat clau en la història de l'Araski vitorià, ja que a més dels temes esportius també forma part de la junta directiva.

A banda d'haver estat millor entrenadora de l'any en diverses ocasions, ha portat el seu equip a quatre Copes de la Reina i a dos play-off pel títol. També ha dirigit la selecció espanyola sots 18, a més de pertànyer al cos tècnic dels combinats sots 17 i sots 20, i els darrers anys de la selecció absoluta.

"està clar que els referents ajuden a fer passes endavant".

Azu Muguruza Trenta anys a la banqueta de l'Ibaeta

És una de les primeres entrenadores professionals de la Lliga Femenina, després d'impulsar el projecte que en el seu dia va néixer de la mà de la Universitat UPV, amb Kike García i ella mateixa al davant.

Posteriorment, viu una segona etapa ja sense vincles universitaris i amb la seva germana com a presidenta d'un club ja professional i que des de la temporada 2013/14 està instal·lat a l'elit del bàsquet femení estatal.

Durant moltes temporades ha estat l'única dona entrenadora a la lliga femenina, a més d'haver estat seleccionadora estatal sots 20, combinat amb el que va assolir la medalla d'or del campionat d'Europa el 2018.

Anna Montañana El futur per davant

Després d'una llarga carrera esportiva com a jugadora, que la va portar a diversos equips estatals, europeus, a la WNBA i a la selecció espanyola, va ser la primera dona a exercir el càrrec d'entrenadora ajudant a la lliga ACB, tasca que va desenvolupar al Fuenlabrada.

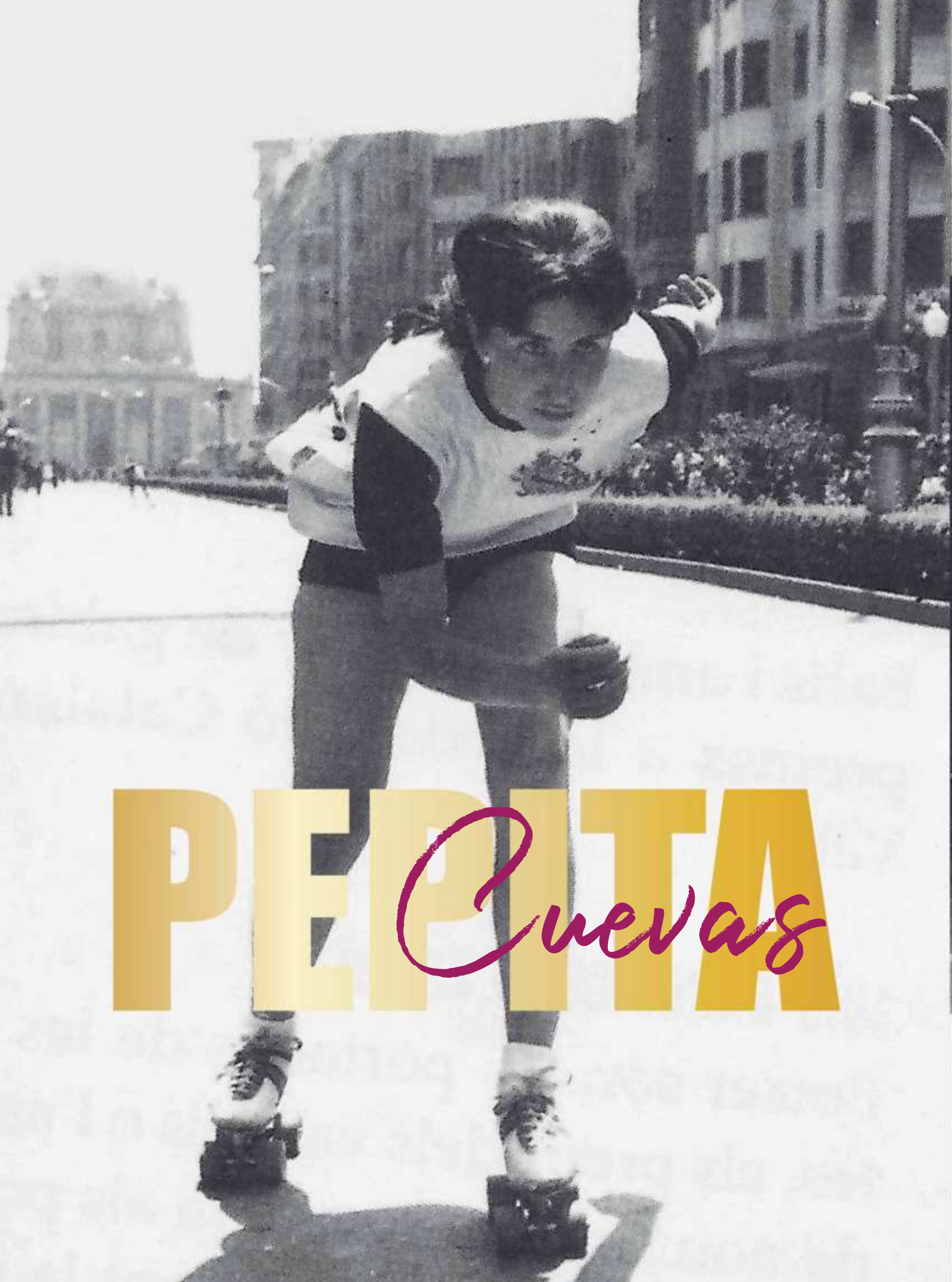
Després d'això ha estat primera entrenadora d'equips masculins a Colòmbia i Argentina i des d'aquesta temporada ho és del Lointek Gernika de la Lliga Femenina, agafant el relleu de Mario López, tota una institució a l'equip basc.

Montañana vol repetir a les banquetes els èxits que ja va assolir en la seva llarga trajectòria com a jugadora.

200 ANYS DE PROGRÉS MUNICIPAL

BARCELONINES
que han deixat petjada

PEPITA

Cuevas

Qui? Quin esport? Com dius que es diu? Ah sí? Carai, no ho sabia! Aquesta sol ser la seqüència d'expressions que ha circulat durant massa anys quan algú ha preguntat qui va ser la primera dona de l'esport espanyol que va aconseguir convertir-se en campiona del món. La primera de qualsevol

modalitat esportiva! Encara avui seria una pregunta que faria perdre el premi final a qualsevol concurs de televisió.

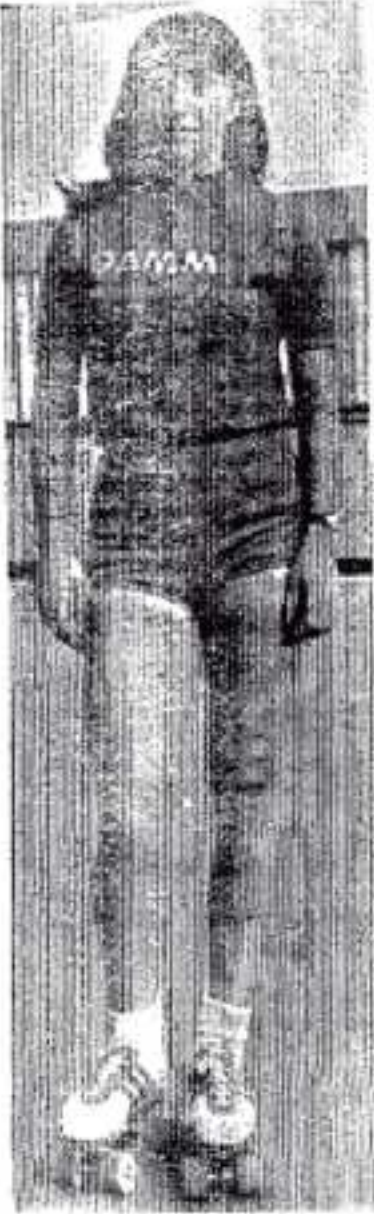
Olga Viza
Arxiu Família Cuevas

No es culpin, jo tampoc vaig saber respondre en el seu moment quan, acabada d'aterrar a TVE, em van encarregar que li fes un reportatge.

Ara que han passat quaranta-cinc anys, no l'he oblidada i aprofito qualsevol ocasió per reivindicar-la. També aquí.

Patinaje

La tri-campeona mundial PEPITA CUEVAS, regresó de Italia, con un nuevo título

Pepita Cuevas, nuestra campeona mundial, ha regresado. Su viaje a Italia ha sido más que satisfactorio, y de su visita por tierras extranjeras se llevó gratos recuerdos: otro título mundial, dos Criteriums internacionales y la Medalla de Oro del Comité Olímpico Italiano.

Los galardones no avanzan a Pepita Cuevas. Hemos seguido muy de cerca toda su carrera deportiva y sigue siendo la misma: alegre, sencilla, cordial. Quizá ha perdido un poco aquella timidez del principio, pero incluso ahora, con su mayor seguridad, lo hace todo más fácil. Es una gran campeona.

El marco del Palacio n.º 1 de Montjuic, un tanto descuidado ahora, donde consiguió los tres títulos mundiales, fue escenario de nuestra entrevista. Pepita Cuevas se entrena.

—¿Otra vez al ataque? —Cuando regresé, dije que haría un poco de descanso, pero ya es el tercer día que me entreno.

—¿Esperaba conseguir, en Vincenzo, el título?

—Sinceramente, no; estos Campeonatos eran de circuito y aquí se entrena en pista. Además, tanto las componentes italianas como las de Nueva Zelanda, hacían ya dos meses que se entrenaban allí. Yo sabía que sería muy difícil conseguir algo, y muy ilusionada no estaba. Luego empezaron las pruebas y la disputa estuvo muy nivelada.

—¿En cuántas pruebas se corrieron?

—Cuatro: 500 metros contra

reino, la ganó Mazzanti: 5.000 metros, venció Dunesi; yo quedé tercera; 300 metros mixta, que la ganó la neozelandesa Mac Donald, y, por último, 3.000 metros, que fue para mí.

—¿Es el fuerte de Pepita Cuevas?

—Yo no diría mi fuerte. Más bien que es la medida justa para mí.

—¿Después de este mundial en circuito?

—Estuve en los Criteriums de Padova y Folonica, y los gané los dos, y, aparte, me dieron la medalla de oro del Comité Olímpico Italiano, un medallón precioso.

—¿Cuántos años median entre la novel y la campeonísima?

—Empecé hace ocho años.

—¿Cómo era y cómo se ve ahora?

—He cambiado poco; yo me veo igual; más hecha, desde luego. Los años, las competiciones, dan experiencia y una técnica que al principio no se tiene. Pero yo sigo igual; me gusta el patinaje.

—¿Qué hace Pepita Cuevas cuando no entrena o compete?

—Soy una chica normal, enamorada de mi esposo, con quien tan ligada está mi carrera deportiva ya que él me ha enseñado todo cuanto sé. Cuido de nuestra casa como toda ama y soy profesora de Educación Física. Ya ve, todo no es patinaje.

—Y en cuanto a capítulo diversiones, cómo es nuestra campeona?

—Soy una entusiasta del cine; me agradan las películas divertidas, comedietas.

—¿Cómo se desarrolla un día normal para usted?

—Por las mañanas hago lo de la casa, voy a la compra y preparo la comida, y por las tardes puedo entrenarme o salir de compras, visitas, cine. Y cuando tengo clases en el Colegio, que no son todos los días, entonces he de madrugar un poco más. Pero va bien todo, no se queda nada por hacer.

—¿Deportivamente, ha conquistado todo? ¿A qué aspira ahora?

—Sí; teóricamente, mi carrera ha terminado.

—¿Quiere decir que abandona el patinaje?

—Bueno... esto depende. La temporada está por llegar.

—¿Acaso se considera acabada?

—Ni mucho menos. He disputado con las mejores corredoras del mundo, y si las italianas, o quienes fueran, murmuraban respecto a los títulos que conquisté en los Campeonatos del Mundo que se celebraron en Barcelona, supongo que ahora, y precisamente fuera, en Italia, he demostrado que también en circuito puedo conseguir algo. En Madrid, la primera vez, quedé tercera; en Bélgica, logré mantenerme, y ahora, en Vicenza, he quedado campeona.

—¿Qué puede hacer Pepita aún por el patinaje español?

—Conquistar más títulos, mantenerlos y continuar enseñando.

—¿Recuerda los títulos que ha conseguido?

—Mundiales, cuatro; nacionales, 25, y regionales, 48.

Mari-Carmen HERNANDEZ
(Fotos Herto)

“ El seu nom, Pepita Cuevas. Esport, patinatge de velocitat sobre rodes ”

Josefa “Pepita”, com així la coneixien, va entrar a la història de l'esport espanyol el desembre de 1967. Barcelona va acollir els Mundials de Patinatge de Velocitat i ella va participar en tres distàncies: 500, 3.000 i 5.000 metres. Va guanyar la medalla d'or a les tres, un fet que no s'havia vist mai.

Va repetir títol mundial l'any següent a Itàlia en els 3.000 metres, amb el que ja tenia quatre títols mundials en el seu palmarès. Aquests èxits es venien anunciant des de feia temps.

Després de guanyar-ho tot a Espanya, la seva primera competició internacional havia estat al Campionat del món de 1962, on va aconseguir ser segona amb només 21 anys. Aquesta va ser la primera vegada que a la Gran Gala de l'Esport espanyol que organitza el *Mundo Deportivo* se la va reconèixer com la millor esportista de l'any, trofeu que va tornar a recollir l'any que va aconseguir els tres ors.

Expliquen les cròniques que aquella nit del 1967, a l'hotel Ritz de Barcelona, les votacions per proclamar la millor esportista eren secretes, l'únic que transcendia era que Pepita Cuevas i la nedadora Mari Paz Corominas -protagonista també d'aquest mateix llibre- estaven empatades. Finalment hi va haver decisió i una gran ovació es va sentir a la sala alhora que els càmeres i micròfons van envoltar la taula que ocupava Pepita Cuevas amb el seu marit i entrenador Enrique Martínez.

Pepita va dir al *Mundo Deportivo*: “La Mari Paz és extraordinària, mentiria si digués que no he passat nervis en veure que després de cada votació seguíem empatades. Quan es practica un esport no es miren els premis; però aconseguir-los dona molta responsabilitat i una immensa alegria”.

Així que va ser reconeguda com la Millor Esportista estatal en dues ocasions. En la primera va compartir honor amb el tennista Manolo Santana, en la segona amb el boxejador Pedro Carrasco. Passats els anys d'ells en sabem molt; d'ella, poc o res. Aquesta ha estat la xacra de l'esport femení durant dècades. Temps en què a les entrevistes no fallava una pregunta: “permet la seva vida com a mestressa de casa, compartir-la amb la pràctica esportiva?”.

Torno a la meua experiència directa, a aquell dia que em van encarregar fer un reportatge amb la primera campiona del món de l'esport espanyol. Com aleshores no havia nascut “el senyor Google”, ho tenia tot per descobrir.

La cita era a la muntanya de Montjuïc. Pepita va acudir-hi amb el seu marit i entrenador. Recordo que portava una bossa d'esport on guardava els seus patins, també tinc el record que es va recollir els cabells i les presses. Va tenir una paciència infinita.

Aleshores es rodava en cinema i els rodatges eren llargs, lents i minuciosos. Li vam fer repetir una vegada i una altra la cursa en aquella pista, de fet un llarg i solitari carrer del que avui és la muntanya olímpica.

Li vaig dir que de tant patinar per al reportatge podia saltar-se l'entrenament del dia. “No creguis, encara no he arribat als 20 quilòmetres que faig a diari”, em va contestar.

Després ens vam asseure per fer l'entrevista. Va explicar que va començar amb disset anys, que per patinar era necessari ser una bona atleta, que ella treballava la resistència corrent cros, que el seu club de tota la vida era el Picadero, lloc on moltes dones podien practicar esport en temps en què no era habitual. Que a més feia classes d'Educació Física en col·legis i instituts i que no trigaria a retirar-se de la competició.

Fins aquí el meu record d'aquell dia; però el que ja no he oblidat mai és haver estat amb una dona que va fer història. La que més va córrer, la que va arribar abans, la que no va presumir de res, conscient que eren poques i que calia seguir rodant.

Fa un temps, davant la nova realitat de l'esport femení, vaig voler retrobar-la i em vaig topa amb la notícia que havia mort el 2014, als 73 anys. Vaig arribar tard; però em vaig dir a mi mateixa que la reivindicaria sempre que pogués.

De manera que si algun de vostès participa en un concurs i els pregunten quina dona va ser la primera campiona del món de l'esport espanyol diguin sense dubtar: “Pepita Cuevas, patinadora de velocitat sobre rodes”. Vostè s'emportarà el premi, però a més es premiarà la memòria d'una gran esportista.

Ella no va presumir de res, conscient que eren poques i que calia seguir rodant

CARRERAS SOBRE PATINES

PEPITA CUEVAS, SENSACIONAL, RENOVÓ SU TÍTULO MUNDIAL DE MEDIO FONDO Excelente actuación de Valentín Pérez, tercero en velocidad

Pepita Cuevas renovó su título mundial de medio fondo de carreras sobre patines.

MONTECCHIO MAGGIORE. 15. (Crónica especial para el *Mundo Deportivo*). — Han finalizado los Campeonatos del Mundo de carreras sobre patines en circuito, celebrados en esta localidad, y es para nosotros una satisfacción señalar los éxitos de Pepita Cuevas y Valentín Pérez, que han subido al pódium para escuchar el himno nacional.

En la sesión de la mañana, y bajo una incesante lluvia, se han desarrollado las pruebas de velocidad.

En categoría masculina, la victoria ha sido, como estaba previsto, para el italiano Cantarella, seguido de su compatriota Corrado. En tercera posición y como sorpresa, nuestro compatriota Valentín Pérez, que ha realizado unas eliminatorias realmente sensacionales, corriendo con gran inteligencia, obtuvo un magnífico tercer puesto. Los demás españoles se han clasificado así: 7.º Miró, y 13.º Romero.

En la categoría femenina, el título ha sido conquistado inesperadamente por la neozelandesa Mac Donald. Aunque estaba entre las favoritas, nadie pensaba que el título fuera para ella, y mucho menos, que su compañera Alexandre, consiguiendo la medalla de plata.

La italiana Vianello consiguió el tercer lugar, mientras Pepita Cuevas ha debido conformarse con el cuarto lugar. Pepita Coy, se colocó en el puesto 16.

Por la tarde, con tiempo inseguro pero sin apenas lluvia, han continuado las pruebas. En ellas, los españoles han sido los grandes animadores, pero el italiano Ferrari ha logrado hacerse con el título de medio fondo. Los españoles se han clasificado, 9.º Miró, 13.º Romero, y 22.º Morade.

El último título en juego era el de medio fondo femenino. Sobre 1.000 metros, la española Pepita Cuevas, ha cumplido todas las esperanzas puestas en

ella, al efectuar una magnífica carrera, controlando a las tres italianas y atacando a 400 metros de la meta, que cruzó victoriosamente.

Pepita Coy se ha clasificado en el decimosegundo lugar.

Don Victoriano Oliveras de la Riva, presidente de la Federación Internacional, impuso el jersey arco iris a la gran campeona española.

Lucha El Greco-Laszlo Apard, grandes vencedores en el Iris

Muy buena entrada tuvo el Sa-lón Iris, en su habitual velada de catch de los sábados.

En el primer combate, venció Tudela a Roy, por tocado al imponer el joven murciano su mejor técnica al duro tortosino en el tercer asalto.

Brunet, batallador y marullero como de costumbre, logró asimismo imponerse al mandarin Annet Chong, al lograr la puesta de éste en el tercer asalto.

Luc Béjar fue el tercer vencedor de la noche, por descalificación de Moyán al propostarse éste en sus maneras, del todo antirreglamentarias cuando finalizaba el tercer asalto.

A cuatro, Lambán II y Valero II pese a lograr el primer triunfo por tocado de Laszlo Apard, acabaron sucumbiendo ante la mejor técnica de sus rivales. Laszlo Apard logró el empate por puesta de Valero, y El Greco la victoria final por igual decisión ante Lambán.

C.

Academia CONDAL

SECRETARIADO
Diputación, 291
Para señoritas, 293

ROSA Torras

A principis del segle XX, en els inicis de l'esport a casa nostra el paper de la dona era testimonial i reservat a la burgesia. De fet se'l considerava una forma de relació social i es circumscribia a esports que no qüestionessin la feminitat com ara el golf, el tennis o el tir amb arc. I a nivell més popular hi afegírem l'excursionisme.

En els seus orígens, el moviment olímpic no comptava per a res amb les dones a les quals reservava el paper d'admiradores com deia el seu fundador Pierre de Coubertin **“Los Juegos son la solemne y periódica exaltación del deporte masculino, con el aplauso de las mujeres como recompensa”**. És per això que en les primeres edicions dels Jocs Olímpics, la presència de la dona va ser testimonial, tant en número com en esports: tir amb arc, tennis i natació.

A la dècada dels anys vint l'aparició de la figura d'Alice Milliat, impulsora de la Federació Internacional Esportiva Femenina (FISF), reivindicant el dret de les dones a competir en els Jocs va generar un pols amb el CIO i el va forçar que s'obris a ampliar la presència femenina, això sí de forma molt lenta. En aquest context s'inscriu la primera participació femenina d'esportistes espanyoles als Jocs de París 1924. Cal esmentar però que aquesta primera presència femenina s'hauria pogut escenificar als Jocs d'Anvers 1920. De fet “Panchita” Subirana i “Lili” Rozpide, havien estat inscrites i figuraven en el quadre de joc, però finalment no van viatjar a la ciutat belga. Tot i que hi ha diferents suposicions, el motiu més probable pel qual no es van desplaçar fou per raons personals.

Ateses les dificultats econòmiques del llavors incipient COE, va ser el seu tresorer i president de la Real Asociación de Law Tennis de España, Josep Vidal Ribas i Güell qui va aconseguir que els clubs fessin aportacions econòmiques que permetessin la presència dels tennistes espanyols a la cita olímpica parisenca. Finalment van ser inscrits sis homes i quatre dones, “Lili” Álvarez, Rosa Torras, Maria Lluïsa Marnet i Isabel Foronda, si bé les dues darreres finalment no s'hi van desplaçar.

Joan Manuel Surroca
Arxiu RCTB - 1899

El 13 de juliol del 1924 és una data per a la història, ja que en aquest dia es va produir la primera actuació espanyola femenina en uns Jocs Olímpics. Rosa Torras i “Lili” Álvarez van jugar els seus partits del torneig femení

Mostra del caràcter de la tennista catalana fou que va competir malgrat patir una forta bronquitis i per això, durant els descansos del partit es tapava el cap amb una tovallola per inhalar bafes d'eucaliptus. Tot i això en un llarg partit es va imposar a la italiana Giulia Perelli (6-4, 4-6, 8-6) però a la següent ronda va ser eliminada per la nord-americana Marion Zinderstein (6-2, 6-0).

A la competició de dobles va fer parella amb “Lili” Álvarez (1) i en els dobles mixtos amb Ricard Saprisa, un esportista polifacètic ja que a més va ser jugador del RCE Espanyol i també d'hoquei.

Després dels Jocs, Rosa Torras va assolir els seus millors resultats arribant a ser campiona d'Espanya el 1927. Des del 1917 fins la seva retirada el 1933 entre individuals, parelles i parelles mixtes, va assolir quinze títols de campiona de Catalunya i nou d'Espanya i va formar part de l'equip espanyol que va participar en el Campionat del Món de Tennis de pista coberta celebrat a Barcelona el febrer del 1923.

Nascuda, a principis del 1895, en el si d'una família burgesa filla de Francisca Buxeda Pujol i de Cèsar August Torras i Ferreri (2), un dels grans pioners i impulsors de l'excursionisme català, Rosa Torras Buxeda va tenir una educació molt avançada cultivant activitats literàries i musicals i ben diferent respecte les pautes socials del moment pel que fa als hàbits; feia esport, vestia pantalons, portava un pentinat a la moda francesa i fumava cigarretes amb un llarg broquet. Igual que el seu germà Oscar, va heretar del seu pare l'estima pels animals –especialment els gossos i els cavalls– i la passió per la natura i l'excursionisme. El seu germà també va ser un notable esportista, com a tennista i jugador del RCD Espanyol i posteriorment va ser un eminent psiquiatra.

Rosa Torras Buxeda es va iniciar en el tennis en el Reial Club Tennis Barcelona essent una de les primeres sòcies del club i del qual durant molts anys fou la sòcia número 1. Precisament l'arxiu històric del club degà del tennis espanyol (1899), impulsat pel periodista Pere Hernández, ha facilitat interessants dades per aquest retrat.

En definitiva, **Rosa Torras fou una dona avançada a la seva època que va tenir dos grans passions: primer el tennis i després el *bridge***, en el qual fou introduïda pel francès Pierre Albarrán, medalla de bronze en tennis als Jocs d'Anvers, descendent d'espanyols i tot un referent social a França. Rosa Torras fou una de les introductores i divulgadores d'aquest joc de cartes a Espanya i fou considerada jugadora d'alt nivell.

De la personalitat de Rosa Torras no hi ha millor definició que la feta per Albert Armengol en l'article que el dia després del seu traspàs li va dedicar en la edició del 27 d'agost de 1986 en les pàgines de societat de *“La Vanguardia”* (pag. 18), que després de glossar la seva trajectòria esportiva, acabava amb aquest paràgraf:

“Como barcelonesa, Rosa fue todo un personaje del Eixample. Vivía en el paseo de Gracia y durante muchos años, al filo del mediodía —Rosa se acostaba siempre de madrugada. tras haberse leído media novela policíaca—, aparecía en la calle, con su perro y dos bolsas de comida para las palomas. Estas, sabedoras de su puntualidad, ya la esperaban cuando ella llegaba al cruce del Paseo de Gracia con la calle Aragón. Allí podía verse a Rosa con sus eternos pantalones, profusamente maquillada, luciendo una porción de anillos, pendientes y collares, con el perro pacienzudo, rodeada de una nube de palomas que daban buena cuenta de la diaria pitanza de migas de pan y cañamones. Un íntimo suyo del *bridge* le puso un alias incongruente en apariencia: “Das” Rosa. Pero no era tal, porque el artículo neutro alemán —“das” — daba a entender que Rosa Torras i Buxeda no era ni hombre ni mujer, y sí algo muy por encima e irrepetible: un mito viviente”.

LA PRIMERA OLÍMPICA CATALANA

Rosa Torras i “Lili” Álvarez van ser les pioneres de l'olimpisme femení espanyol, tanmateix la presència de les dones a l'equip olímpic succeí a comptagotes, fins a Seül 1988 només el 6% del olímpics espanyols havien estat dones. A Barcelona 92 va arribar la gran eclosió de l'esport femení espanyol que en constant progressió, ha donat un salt qualitatiu, en les dues primeres dècades del segle XXI fins al punt d'haver sumat més medalles que els homes tant als Jocs de Londres 2012 com els de Rio 2016.

(1) Elia María González-Álvarez y López-Chicheri (1905-1998). Nascuda a Roma de mare valenciana, en el si d'una família burgesa, es va criar a Suïssa i el 1941 es va establir a Madrid. A més d'esportista polifacètica, fou periodista i escriptora i es va significar per la seva defensa de la igualtat de gènere.

(2) Cèsar August Torras, va publicar, entre el 1902 i el 1924, les guies que amb el títol genèric de *Pirineu català* incloïen mapes, perfils de muntanyes, fotografats i diferents itineraris. A la seva important bibliografia cal sumar-hi la presidència de la Lliga Excursionista (1920), que va ser el primer organisme de l'excursionisme català i embrió de la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya (FEEC).

Fonts documentals

Dades arxiu del RCT Barcelona facilitades per Pere Hernández

Article Xavier Garcia Luque a *“La Vanguardia”* 7/01/22 (pàg. 37)

Article de Juli Pernas al bloc “Barcelona Esportiva” 17/06/2015

Surroca, Juan Manuel “Diari Olímpic d'un Blocaire” Fundació Barcelona Olímpica 2010 (pàg. 32)

Article: “La descoberta d'un país els pioners de l'excursionisme científic a Catalunya”. Número 10 Revista *“Eix”* publicació semestral editada pel Museu Nacional de la Ciència i la Tècnica de Catalunya (MNACTEC)

La Diputació
suma

 equilibri arrelament cooperació cultura sostenibilitat xarxa oportunitats formació

Més cooperació.
Més eficiència.
Més servei. Si sumem
hi guanyem tots.

Diputació Tarragona

TARRAGONINES
que han deixat petjada

BITO

Fuster

TRIENNI D'OR

Hem de fer un mortal enrere per tornar al final de la dècada dels vuitanta i principis dels noranta. El món canviava, la geopolítica internacional ens situava en una realitat social en què es produïen canvis importantíssims en les relacions internacionals: queia el mur de Berlín i amb ell es començava a esvaïr la realitat imperialista i soviètica de la guerra freda.

Tots els països ens adaptàvem a la nova situació i la nova manera de relacionar-nos i el món de l'esport no va ser aliè a aquests canvis.

Fins aquell moment, la Unió Soviètica dominava sense pietat en certes disciplines esportives i la gimnàstica rítmica n'era una. No en va, l'URSS va ser un dels dos països capdavaners, al costat de Bulgària, d'on van sortir les primeres entrenadores que després van poblar el món i van expandir la saviesa gimnàstica propiciant un creixement d'aquest esport en l'àmbit mundial.

En aquest context, amb l'URSS i Bulgària dominant la rítmica mundial, van aparèixer els diversos equips internacionals que lluitaven per situar-se a les millors places possibles. Espanya n'era un.

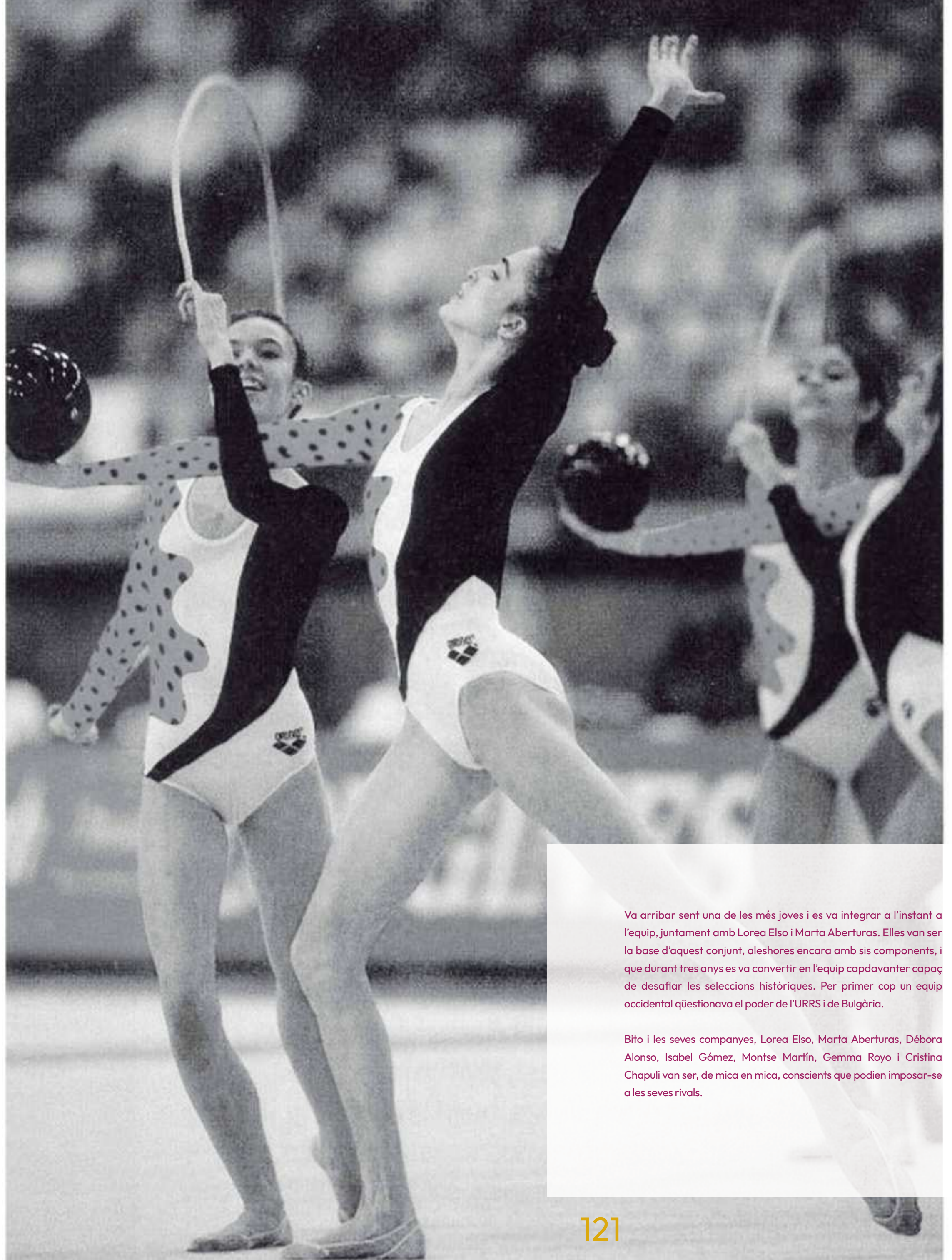
Vuit anys abans, amb motiu de la celebració dels Jocs de Los Angeles 84, la Federació Espanyola va decidir contractar una d'aquelles magnífiques entrenadores que van divulgar la rítmica pel món: Emilia Boneva.

Amb ella, la rítmica espanyola va arribar als Jocs de Los Angeles i va anar creixent al nivell tècnic. Emilia va fer tàndem amb una altra entrenadora espanyola, Ana Roncero. Entre totes dues, la gimnàstica rítmica espanyola va arribar a dalt de tot en la competició que fins aquell moment havia aconseguit.

Totes dues van trobar entre els milers de gimnastes espanyoles un sextet que durant diversos anys va aprofitar l'esfondrament de *l'statu quo* que l'URSS i Bulgària mantenien històricament i es va colar als primers llocs de les classificacions europees i mundials.

Una d'aquestes gimnastes del conjunt espanyol va ser Teresa "Bito" Fuster. Nascuda a Tarragona, va començar a practicar gimnàstica i atletisme al Club Gimnàstic de Tarragona i d'aquí va fer el salt, el 1988, a la selecció nacional de gimnàstica rítmica perquè al seu duel personal, la gimnàstica va poder més que l'atletisme. Tenia catorze anys.

Paloma del Rio
Arxiu Bito Fuster

Va arribar sent una de les més joves i es va integrar a l'instant a l'equip, juntament amb Lorea Elso i Marta Aberturas. Elles van ser la base d'aquest conjunt, aleshores encara amb sis components, i que durant tres anys es va convertir en l'equip capdavanter capaç de desafiar les seleccions històriques. Per primer cop un equip occidental qüestionava el poder de l'URRS i de Bulgària.

Bito i les seves companyes, Lorea Elso, Marta Aberturas, Débora Alonso, Isabel Gómez, Montse Martín, Gemma Royo i Cristina Chapuli van ser, de mica en mica, conscients que podien imposar-se a les seves rivals.

“ El Palau de la Pau i l'Amistat d'Atenes es va convertir en la seu del mundial del 1991 i en una data històrica ”

Entre totes, juntament amb Emilia i Ana, van anar muntant i coreografiant els dos exercicis amb què competien. A l'exercici mixt, tres pilotes i tres cordes, van usar el tema “Campanes” mentre que per al de sis cintes, l'acompanyament musical va ser el Tango Jealousi i va ajudar a la coreografia un joveníssim Javier Castillo, “Poty”, ballari del ballet nacional que posteriorment aconseguiria una gran popularitat televisiva.

Humilment i de manera discreta, Bito i les seves companyes van anar competint al llarg de 1990 repetint èxit en totes les seves aparicions. A l'Europeu de Göteborg, ja van arribar a la medalla de bronze tant al concurs general com a les finals per aparells, sumant un bronze a l'exercici mixt i una plata al de dotze cordes.

Entre totes anaven sembrant la llavor de l'èxit sense deixar-se acovardir per la fins aleshores superioritat soviètica i búlgara.

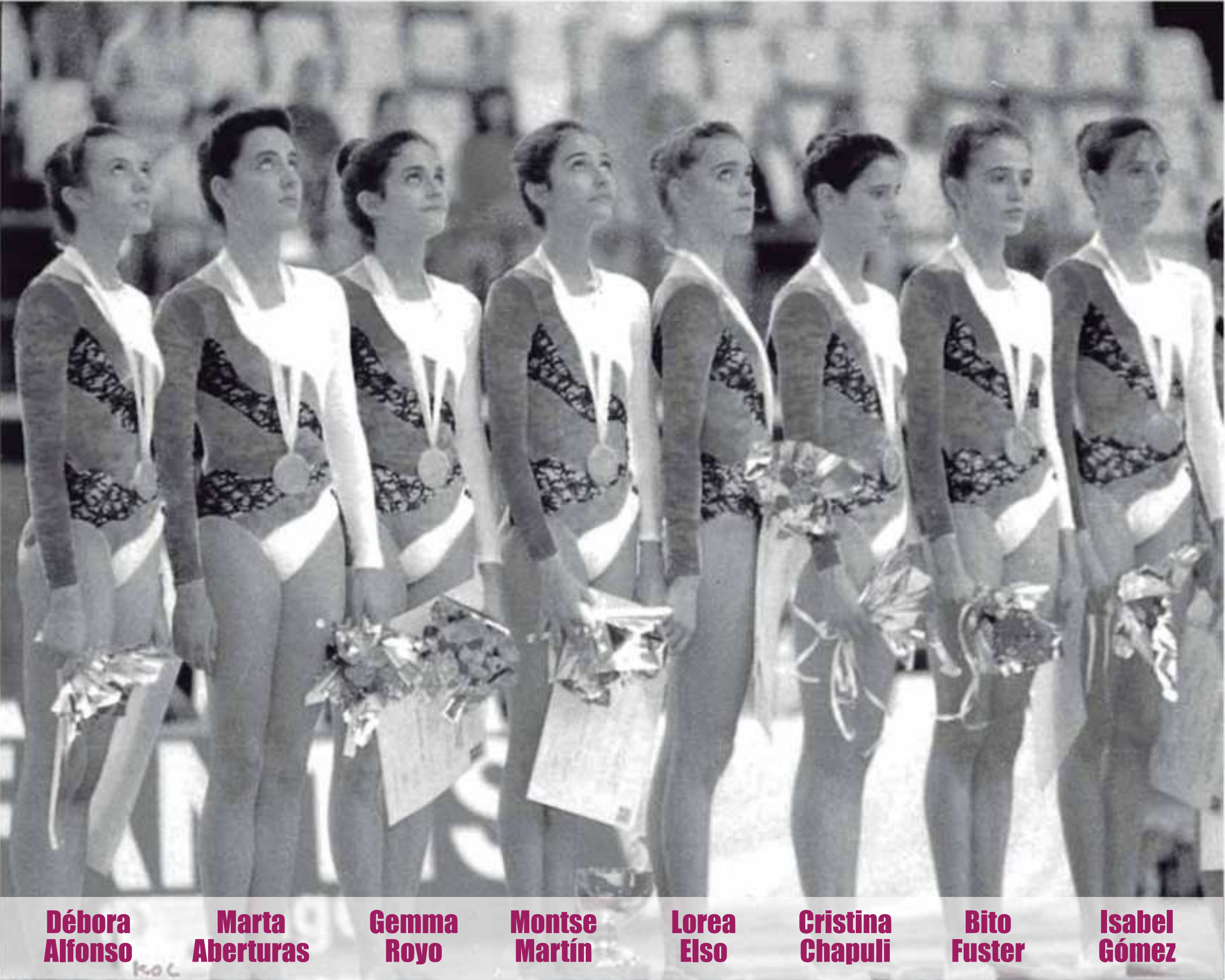
El punt d'inflexió va arribar l'any 1991. Amb l'arrossegament dels èxits esportius del 1990 el conjunt espanyol va començar la temporada amb els tornejos internacionals, tradicionalment disputats durant la primavera abans de l'Europeu, i en un d'ells, Karlsruhe, les espanyoles s'imposaven per primera vegada a l'URSS i Bulgària.

L'èxit de l'any anterior a Göteborg va deixar de ser un miratge i es va anar convertint en una realitat: el conjunt espanyol estava presentant la seva candidatura a l'or en tots els tornejos d'aquell any, inclòs el mundial.

El Palau de la Pau i l'Amistat d'Atenes es va convertir en la seu del mundial del 1991 i en una data històrica, el 12 d'octubre, el conjunt espanyol es proclamava campió del món segellant la superioritat que demostrava des de mesos abans i derrotant a les fins llavors totpoderoses soviètiques i búlgares.

Era la primera vegada que un país occidental demostrava la seva vàlua i aquest triomf va suposar un avis a altres països europeus que les dues grans escoles de la rítmica mundial no eren invencibles.

La comunió entre les sis gimnastes, amb Bito al capdavant, i als comandaments d'Emília Boneva i Ana Roncero, era inqüestionable. Entre totes dissenyaven les coreografies dels exercicis, incorporaven elements, preparaven els mallots i il·lustraven els aparells, especialment les cintes.

Débora Alfonso

Marta Aberturas

Gemma Royo

Montse Martín

Lorea Elso

Cristina Chapuli

Bito Fuster

Isabel Gómez

Tot el grup va creure en el projecte i totes van tenir l'enorme fe per creure's prou valuoses i bones gimnastes i imposar-se a les fins aleshores totpoderoses dominadores de la rítmica mundial.

El triomf a Atenes es va repetir a l'Europeu del 1992: de nou pujaven al podi a buscar l'or demostrant la seva categoria.

L'esperit d'equip va néixer entre aquestes joves que veien, però, com les companyes individuals es preparaven intensament per als Jocs Olímpics a Barcelona. Elles també entrenaven al mateix nivell, tot i que amb l'espineta de no poder ser olímpiques. La gimnàstica rítmica formava part del programa d'uns Jocs Olímpics només a la categoria individual. Potser en desgreuge i sent les vigents campiones del món, el Comitè Organitzador dels Jocs de Barcelona les va incloure en la Cerimònia Inaugural i van ser elles les que van obrir la desfilada d'atletes.

Totes van presenciar el triomf d'Alexandra Timoxenko i la medalla de plata de Carolina Pascual al Pavelló Municipal de Barcelona, reivindicant davant les autoritats del Comitè Olímpic Internacional la inclusió de la modalitat de conjunts al programa olímpic mundial.

La ironia de la vida va voler que, quatre anys després, als Jocs d'Atlanta 96, Espanya es proclamés campiona olímpica en el debut de la modalitat de conjunts, també derrotant a la final la ja nova Rússia i Bulgària. Elles ja no hi eren.

Aquest sextet reeixit de Bito, Lorea, Montse, Gemma, Isabel i Débora, va ser acompanyat sempre per Marta Aberturas que tot i que sempre va ser suplent, va assumir amb generositat el seu paper i va recolzar i va donar suport a les seves companyes en totes les competicions.

El seu periple com a conjunt va acabar al mundial de Brussel·les del 1992, en què algunes, no totes, es van penjar la medalla de plata per darrere de Rússia.

A finals d'aquell any, les gimnastes van decidir retirar-se de la competició, donar pas a una nova generació i recuperar la seva vida acadèmica, que havien abandonat darrere de la seva carrera esportiva.

Bito va tornar a Tarragona i es va incorporar als seus estudis, que havia paralitzat temporalment al Col·legi SEK de Madrid en començar l'any 1992.

Les aules i la universitat van acollir una adolescent àvida de coneixement i que, no obstant això, trobava a faltar l'esport.

I davant la seva vida va aparèixer l'oportunitat de tornar-lo a practicar, però va canviar radicalment d'especialitat. Bito va trobar el rugbi i es va unir a ell. El seu cos de gimnasta es va modelar muscularment per adaptar-se a la nova exigència física i el resultat va ser la seva incorporació a la selecció nacional amb què es va mesurar a les grans seleccions mundials.

El seu recorregut esportiu amb el rugbi la va portar a la setena plaça del mundial que es va disputar a Amsterdam el 1998.

Amb vint-i-quatre anys, Bito va encaminar la seva vida sempre vinculada d'alguna manera amb el món esportiu i va abandonar la competició, si bé el seu àmbit laboral està lligat des de llavors a l'esport en la seva faceta educativa com a professora universitària i administrativa.

I d'aquesta etapa els queda a totes elles un nexa d'unió indestructible, un pas del temps que no senten perquè quan es reuneixen encara són aquelles gimnastes que van dominar el món de la rítmica en aquest trienni d'or.

L'estrella del voleibol

Hi ha esportistes que escullen un esport des de ben petits, tot i que en algun cas és l'esport qui enganxa a l'esportista de joveneta. Aquest seria el cas de la Marta Gens Barberà (El Morell, 1969).

Quan feia els estudis de Secundària al Col·legi de la Presentació de Reus, combinava la pràctica del bàsquet amb la natació, però sense massa il·lusió ni fallera. De fet, en l'esport de la cistella no jugava de pivot, perquè l'estirada la va fer als setze anys.

Un dia a l'escola es va suspendre l'entrenament del bàsquet i la Marta, per aprofitar el temps fins que la vinguessin a recollir per tornar a El Morell, va passar l'estona entrenant-se amb les jugadores de voleibol. L'experiència li va encantar, es va enamorar d'aquell esport tan estètic i plàstic.

A partir de llavors tocava convèncer a la mare perquè la deixés jugar a l'equip juvenil del CV Altafulla, cosa que al final va aconseguir. Al cap de pocs mesos va ser el sènior del CV Torredembarra qui la va fitxar.

En els viatges amb tren o amb el cotxe dels pares per anar des del poble a entrenar i els caps de setmana a competir, és quan a la Marta se li va despertar la seva resiliència envers el treball diari i el sacrifici que suposa l'esport d'elit i que l'acompanyaria tota la seva carrera.

Les seves qualitats com a receptora la van portar a fitxar pel club Salesianos-Espanyol, en època juvenil. Aquell mateix any 1987 ja va debutar amb el primer equip de l'Espanyol a Divisió d'Honor, al costat de la peruana Cecília del Risco, una de les millors jugadores del món: "tot plegat va ser un somni, sobretot quan al cap d'un període no massa llarg de temps, vaig adonar-me que em podia dedicar al voleibol de manera professional".

Enric Pujol
Arxiu Marta Gens

MARTA Gens

“tot plegat va ser un somni, sobretot quan al cap d’un període no massa llarg de temps, vaig adonar-me que em podia dedicar al voleibol de manera professional”

Així, tres anys després del debut a Primera Divisió, la Marta ja era internacional, jugar al costat de les companyes que tenia a l'Espanyol li va permetre evolucionar molt ràpidament.

A partir d'aquest moment la seva evolució i la seva carrera esportiva ja no van tenir aturador i això la va portar a desenvolupar una trajectòria que la va fer passar per diversos equips de la geografia espanyola: Múrcia, Albacete, Tenerife, Alcorcón, Burgos i Las Palmas. Fins i tot, hi hagué una enriquidora experiència internacional viscuda a les files del Vigevano Moreschi italià, un conjunt que jugava prop de Milà: “en el qual tenia un tractament completament de professional”.

El seu nivell la va portar a ser internacional molt aviat i a jugar molts anys amb el combinat estatal, amb qui va disputar 315 partits, convertint-se en la jugadora espanyola amb més presències internacionals. La Marta va disputar els Jocs Olímpics de Barcelona 92; els Jocs del Mediterrani d'Atenes 91 i de Tunis 01; la Copa del Món de Tòquio 91 i el preolímpic per a Sydney, a Hongria 00. Es podria assegurar sense por a equivocar-se que la Marta és l'equivalent femení de Rafa Pascual que ha estat el número u indiscutible del voleibol masculí estatal. Ells dos s'han convertit en els referents d'aquest esport a l'estat espanyol.

A la Marta al llarg de la seva carrera l'han respectat força les lesions tal vegada pot tenir a veure el fet que és titulada en Fisioteràpia: “podria ser, he hagut de cuidar-me el genoll i sobretot l'espatlla, i el fet d'haver estudiat i exercit de fisio m'ha ajudat a prevenir lesions”, tot i que ella sempre havia apostat: “per cuidar-me molt, sobretot l'alimentació”.

Marta Gens pot explicar en primera persona que els anys que ella va jugar el voleibol femení era invisible pels mitjans de comunicació, però que, en canvi, aconseguia omplir pavellons: “jo he estat en equips com el Burgos, l'Albacete o a Itàlia on feien pagar entrada i on posàvem tres o quatre mil persones al pavelló en un dia de partit”.

Ara, ja retirada des de fa temps i mirant enrere per repassar els setze anys en els quals va estar a primera línia esportiva, el que més enyora: “són els entrenaments, el contacte amb les companyes, les relacions i sobretot l'esperit de superació als mals moments, a les derrotes”. Per contra, no té bon record: “dels desplaçaments, amb llargues hores als aeroports per enllaçar vols per anar i venir d'Europa”. De fet, ella en això va estar molt castigada: “quan jugàvem lliga el dissabte i competició europea el dimecres, pràcticament eres tota la setmana fora de casa”.

Fins que va arribar un dia, jugant al CV Las Palmas, en el qual va decidir plegar, retirar-se del tot, tenia trenta-sis anys: “va ser un pas gens traumàtic, jo ja treballava unes hores al dia de fisioterapeuta i això em va suposar fer un canvi molt normalitzat”.

Actualment, encara exerceix com a fisioterapeuta a Salou, feina que combina amb la de tècnic de l'Escola Internacional del Camp; a més de realitzar els comentaris a les transmissions de voleibol de RTVE: “M'agrada tot el que faig, em fa sentir tan satisfeta com quan era jugadora. Ja sé que és un altre rol, però va unit al voleibol que ha estat la meua vida”.

I assegura que té sort de com ha evolucionat després de deixar l'esport professional, ja que moltes de les seves excompanyes tenien un futur complicat quan deixaven el voleibol: “El gran problema de les jugadores de la meua generació és que mai vam cotitzar i quan ens va tocar retirar-nos pràcticament no ens va quedar res, només els petits estalvis”. Per això creu que va tenir un punt de sort i lucidesa: “quan el 1992 vaig llicenciar-me en Fisioteràpia vetllant pel meu futur. Per cert, l'examen final de sistema nerviós me'l van ajornar perquè quan tocava fer-lo estava competint als Jocs de Barcelona”.

Del seu palmarès en queden sis títols de lliga, tres Copes de la Reina i una Copa d'Itàlia, a part de l'orgull del treball fet: “el meu era persistència, procurar ser la millor en cada moment, confiança amb l'equip i molta resiliència per superar els entrebancs quan venien mal dades”.

A casa, la Marta no era l'única que portava el sentiment del voleibol a la sang. El seu germà Jordi, també internacional en 114 ocasions, va ser un rodamon jugant en disset clubs diferents: “en això ens asseblem una mica. I de fet, coincidim amb ell que el volei sempre és el mateix, però els clubs i les ciutats són diferents i toca adaptar-se i tenir un punt de sort que es compleixin els contractes, cosa que llevat d'un lloc, a mi sempre em van respectar”.

Abandonada la pista i situada com a fisioterapeuta, el que no va abandonar la Marta va ser el voleibol, ja que va tenir una etapa com a entrenadora. El 2006 va fitxar pel Barça, on va estar tres anys, aconseguint pujar l'equip blaugrana a la Superlliga 1.

En l'actualitat, i més enllà de les feines ja esmentades, ara s'agafa la vida amb un punt més de la calma que li dona Salou i els passejos arran de mar amb els seus dos huskies. Una calma enmig de la qual no oblida alguns dels moments més destacats de la seva carrera esportiva: “sobretot la desfilada dels JJOO de Barcelona 92 per l'Estadi Olímpic de Montjuïc i la vida a la Vila Olímpica creuant-te amb els teus ídols i convivint amb esportistes de diferents nacionalitats i esports. Això sempre em perdurarà”.

També ho farà la nominació com a millor jugadora estatal de voleibol del segle XX. Un premi més que merescut per la seva qualitat com a jugadora i per la brillant carrera esportiva que va escriure en l'àmbit personal i com a representant de l'esport tarragoní.

*Donem suport
a l'esport
des de la base*

La Diputació de Girona fomenta la pràctica de l'esport en totes les edats i ja des de la infància, perquè ajuda a desenvolupar habilitats socials i físiques, incentiva la salut i el benestar i promou valors com la perseverança i el treball en equip.

L'esport és també un bon mitjà per a la inclusió, i una excel·lent eina d'aprenentatge, ja que permet treballar les emocions de manera lúdica.

Diputació de Girona

GIRONINES

que han deixat petjada

ENCARNA

Granados

REINA DE LA MARXA

Si l'esport professional s'ha de valorar per rendiment i resultats, no hi ha cap esportista femenina a les comarques de Girona que superi el currículum d'Encarna Granados. L'atleta de Sarrià de Ter, que va desenvolupar pràcticament tota la seva carrera esportiva amb la samarreta del GEiEG, va aconseguir molts èxits en l'àmbit estatal i internacional, però si per alguna cosa destaca és per haver participat a tres edicions dels Jocs Olímpics en la modalitat de marxa: Barcelona 92, Atlanta 96 i Sydney 00.

En les dues primeres cites esmentades, la marxadora gironina va competir en la distància dels 10 quilòmetres, essent en la primera aparició a Barcelona, on va aconseguir el seu millor registre amb un temps de 46 minuts justos i obtenint la catorzena posició final. Granados només tenia vint anys i allò va ser un resultat inesperat, fins i tot per a ella

mateixa que fins un any abans no s'havia posat a entrenar marxa seriosament. L'any anterior, d'acord amb la seva entrenadora Teresa Masó, havien programat un augment d'entrenaments durant la setmana. En aquell moment, als matins era fàcil trobar-les a les dues al llarg del carril bici, una fent marxa i l'altra acompanyant-la en bicicleta; o bé al polígon de Celrà per poder fer sèries o tirades llargues en carretera. A la tarda tocaven els entrenaments amb la resta de companys del grup de fondistes i marxadors.

També van ser clau les estades del grup nacional de marxa atlètica al centre d'alt rendiment de Font Romeu. Era un centre amb molt poques comoditats i un lloc d'entrenament realment espartà. Va ser aquest augment d'entrenaments i la millora d'aquests, amb el que Granados va treure ràpidament millors resultats.

Josep Guardiola
Arxiu Encarna Granados

Quatre anys més tard a Atlanta, la sarrianenca es va haver de retirar i no va poder completar la prova, cosa que sí va fer a Sydney l'any 2000, però en aquest cas en els 20 quilòmetres, on va ser vintena de la general amb un registre de 1h.35,06.

Pel mig de tot això, l'agost de 1993, a Stuttgart, ja s'havia convertit en la primera atleta catalana en obtenir una medalla en un mundial, va ser el seu èxit més important i ella sempre va reconèixer que li va arribar massa aviat, essent massa jove, ja que en aquell moment no va saber valorar justament la gesta que havia aconseguit, concretament el bronze en els 10 quilòmetres marxa, amb una marca de 43:21.

“ Granados va ser diverses vegades campiona i rècord d'Espanya en més d'una distància i d'una categoria, va participar dues vegades al campionat d'Europa i també al del Món ”

Allò li va valer tenir una rebuda espectacular a l'aeroport de Barcelona i fins i tot una recepció oficial a l'Ajuntament de Girona, situacions que a ella, extremadament tímida, la superaven i li costaven més que la mateixa competició.

També va viure una recepció als medallistes del Campionat del Món al Palau de la Generalitat, essent president Jordi Pujol, i una recepció amb els Reis d'Espanya a la Zarzuela. Situacions que suposaven un món nou i força incòmode per una jove esportista que acabava d'arribar a l'elit internacional.

El més curiós és que Encarna Granados va arribar a la marxa de rebot, ja que inicialment era una atleta de fons, mig fons i cros i només la insistència de dos tècnics del GEIEG, Josep Lluís Lucero i l'esmentada Teresa Masó, la varen fer desembarcar en la nova disciplina, on ràpidament va destacar. Tan ràpidament que en la seva primera cursa ja va guanyar, cosa que també va fer en el seu primer campionat d'Espanya júnior. Ja no hi va haver marxa enrere.

Un cop ja s'entrenava al CAR de Sant Cugat, va aconseguir la mínima pels Jocs de Barcelona guanyant el campionat de Catalunya, un fet que ni ella mateixa sabia explicar-se, tot i que havia treballat de valent per aconseguir-ho.

Granados combinava els entrenaments que feia al GEIEG amb els esmentats que portava a terme al CAR, on també hi havia els altres marxadors de l'equip espanyol, però en ser molt novella en l'especialitat ningú confiava que pogués fer la mínima olímpica, per participar en una cita que ella es va prendre com una competició més i no com un fet absolutament històric pel país, per la ciutat, pel GEIEG i per a ella mateixa.

La seva carrera esportiva va ser llarga i exitosa, fins que un any després de Sydney va dir que ja n'hi havia prou. Ja no tenia motivació per continuar entrenant per estar a l'elit i va deixar-ho, tot i que poc abans d'aquesta renúncia definitiva havia fet una gran marca i s'havia mostrat molt en forma.

El cap i el cos li deien que la direcció era una altra, malgrat que això tampoc volia dir deixar de fer esport, com es va comprovar un temps després quan sense preparació específica va guanyar la seva primera mitja marató popular amb un temps espectacular d'una hora i disset minuts.

El 2001, Encarna Granados va marxar sense grans comiats i sense rebre cap mena d'homenatge, però això no esborra que hagi estat una de les grans atletes i una de les grans figures gironines -homes i dones- de tots els temps, com es comprova només mirant el seu currículum, que va més enllà dels tres Jocs i la mítica medalla al mundial d'Stuttgart. Per resumir-ho ràpid, Granados va ser diverses vegades campiona i record d'Espanya en més d'una distància i d'una categoria, va participar dues vegades al campionat d'Europa i també al del Món, a més de tenir tres presències a la Copa del Món i a la Copa d'Europa.

Aquesta és la història d'una atleta que va començar a córrer perquè al col·legi li varen dir que si feia competicions escolars, s'estalviaria fer alguns deures. I com molts vaillets a curta edat, córrer li va ser millor que estudiar. De la mateixa manera que malgrat tots els èxits assolits amb la marxa, sempre li va continuar agradant més córrer que marxar.

Però si per alguna cosa destaca de l'atleta de Sarrià de Ter, és per la seva timidesa absoluta en els seus anys esportius i per la seva extremada perseverança en els entrenaments i la seva competitivitat màxima en les curses.

Granados és a l'atletisme espanyol i a la marxa en particular una de les grans figures de la darrera part del segle passat, de la mateixa manera que en l'àmbit gironí és una de les comptades figures esportives que poden acreditar haver estat a tres Jocs Olímpics diferents

QUIMA

Casas

6.751 QUILÒMETRES

6.751 quilòmetres són els que ha corregut Quima Casas sumant les cent seixanta maratons que ha fet a la seva vida. Seria el mateix que dir, si fos possible, que hauria cobert la distància que hi ha entre Girona i Nova York; o hauria anat i tornat tres cops de Barcelona a Cadis. També hauria fet el viatge d'anada i tornada de Lleida a Moscou; o en línia recta hauria anat de Tarragona a Yaoundé, capital del Camerun, on encara li faltaria una petita volta addicional de set-cents quaranta quilòmetres per igualar la xifra explicada.

La Quima va néixer a Sant Martí Sacalm, tot i que ha fet vida a Sant Feliu de Pallarols. I malgrat ser la gran de quatre germans, tres noies i un noi, a casa sempre ha estat la nena. Una nena, no cal dir-ho, inquieta.

Va córrer la seva primera maratón als vint-i-vuit anys, després de ser mare. De fet, era la primera maratón que es va fer a Catalunya, a finals dels anys setanta. Aquell dia a la línia de sortida només hi havia tres noies, entre d'elles la Quima, que per estrany que sembli no sabia la distància que hauria de cobrir i que, lluny del *look* que des de fa anys té l'atletisme, vestia pantalons texans curts i unes xiruques. Va fer un temps per damunt de les cinc hores amb un patiment brutal, però no suficient com per treure-li del cap de repetir un altre dia. Tres setmanes després ja feia la maratón de Madrid, on ja més ben calçada, va retallar més de mitja hora el temps del seu debut.

Josep Guardiola
Arxiu Quima Casas

Va aturar el cronòmetre dels 100 km en un temps de 8h.38.02, que va ser rècord d'Espanya i que li va valer per anar al Campionat del Món

Des d'aleshores ha ampliat el currículum fins a les cent seixanta maratons, té apamat el territori estatal i també ha corregut a Nova York, París, Estocolm, Alemanya, un munt de vegades a França i per suposat a Barcelona, la seva prova preferida. A banda de la cursa del debut, mai més ha superat les cinc hores, ha establert el seu millor temps en dues hores i quaranta dos minuts i té més de cinquanta curses per sota de les tres hores.

En més de quaranta anys corrents, només una vegada ha hagut d'abandonar. Va ser a Benidorm, on va arribar-hi amb una forta ciàtica, que en el quilòmetre vint la va deixar plegada. Des d'aleshores, cada vegada que supera aquesta distància recorda aquell moment i encara sent la ràbia que va experimentar aquell dia.

Ella, que va començar quan les noies pràcticament no corrien, s'ha tornat a quedar sola ara que ha anat complint anys, ja que de la seva categoria són ben comptades les atletes que s'atreveixen a aquestes distàncies llargues. Potser per això enveja el territori francès on sí hi ha atletes de la seva edat, i fins i tot més veteranes.

La seva filosofia és ben senzilla, el cap de setmana es córrer la maratón, dilluns es descansa, dimarts i dimecres el cos s'acaba de recuperar i el dijous ja es torna a entrenar amb normalitat pensant en la següent fita, que no tarda en arribar, perquè la mitjana de maratons en les quatre dècades que porta corrents és de quatre a l'any.

Tants anys en l'asfalt l'han portat a convertir les seves rivals en amigues, fins i tot fora de les curses. I de fet, per amistat es va atrevir a fer la primera prova dels cent quilòmetres. Va ser després de l'atropellament mortal de l'atleta Margarita Frigola, quan precisament preparava aquesta prova. La Quima va voler retre-li homenatge essent ella qui cobrís el seu buit. Va fer un temps de 8h.38.02, que va ser rècord d'Espanya i que li va valer per anar al Campionat del Món on va deixar el cronòmetre en 8h.27.

Aquella dona que va ser mare als vint-i-vuit anys, que per baixar el pes de l'embaràs havia començat a anar a caminar i que ho feia portant una ràdio petita per no avorir-se, poc podia esperar que al cap dels anys seria una autèntica icona de l'atletisme en general i del femení molt en particular.

Això no treu que a part de córrer, també surti a caminar, en bici o a fer alguna sessió de muntanya. I si no hi ha maratons, a fer una cursa popular pràcticament cada cap de setmana, proves alguns cops, per damunt dels quinze quilòmetres. Per tant, no és d'estranyar que casa seva sigui un autèntic museu de medalles, copes, diplomes i fotos de tots aquests anys.

El mes de juny bufarà setanta-dues espelmes, però abans d'arribar-hi va haver de decidir si corria una nova edició de la maratón de Barcelona o no. Només hi havia un inconvenient, no li agraden gens els números senars i per això si als carrers de la capital catalana hi feia la cent seixanta-una, s'obligava a fer-ne una altra més, com a mínim. Com que la decisió va ser de córrer, en els pròxims mesos haurà de decidir quin destí busca per tornar a deixar el seu comptador particular en número parell.

I mentrestant, els veïns de Sant Feliu la seguiran veient córrer, ja de fosc, fent voltes pel poble per poder tenir llum en l'entrenament: "ja tornes a passar?" li diuen. "I encara passaré algun altre cop", respon. I en farà setanta-dos. I potser Nova York, Cadis, Moscou o Yaoundé li quedaran massa a prop.

Zaida Teruel Gil

Monitora i pilot de motociclisme

Natura
Constància

Lleida

FORÇA ÉS NOM DE DONA

Velocitat

Ciència

LIBERTAT

LLEIDETANES
que han deixat petjada

#MésEnllàDel8M

de març
Dia Internacional de la Dona

Diputació de Lleida
Àrea d'Igualtat

Agnès, la primera per la dreta, amb amigues del Centre de Cultura i Esports de Lleida

Gregori AGNÈS

Atleta pionera de l'esport femení lleidatà

El 2010 es descobria una placa amb la qual es batejava un nou pavelló a la ciutat de Lleida amb el nom d'Agnès Gregori (10 juliol 1910 - 7 novembre 2007). Per primer cop a la capital lleidatana, i també un dels primers arreu de Catalunya, un centre esportiu públic era batejat en femení i això va portar que molta gent es preguntés qui era aquesta dona.

L'Agnès Gregori va ser una destacada atleta i pionera de l'esport femení lleidatà i català. Procedent d'una família del carrer La Palma, l'Agnès va viure en primera persona la transformació cultural que va portar la Segona República i, en particular, el fet que les dones s'incorporessin a tots els àmbits socials, fins i tot l'esportiu, un auge que va truncar l'esclat de la Guerra Civil.

Xavier Madrona
Arxiu Família Gregori

“ El setembre de 1931 la secció femenina del Centre de Cultura i Esports de Lleida participà en el primer campionat de Catalunya d'atletisme femení ”

Pepita Gregori, germana de l'Agnès, la primera per l'esquerra, amb altres companyes.

L'Agnès és, conjuntament amb la seva germana Pepita, la Ramona Florensa, la Pilar Ferrer, l'Emília Trepà, la Teresa Roig, la Joaquina Andreu, l'Aminda Valls, la Margarita Smith i la Maria Torremadé, testimoni de la irrupció de la dona en un món, com l'esportiu dels anys trenta, fins aleshores reservat únicament als homes.

És en aquesta època quan destaca una entitat, el Centre de Cultura i Esports de Lleida, que havia estat fundat el 1928 per Josep Solé Queralt, Eugeni Egea i Joan Prenafeta i que comptava amb equips d'atletisme, natació i futbol, a més d'una secció femenina molt nombrosa i vinculada a la reivindicació del paper de la dona.

El punt d'inflexió per l'Agnès i les seves companyes va ser la visita a Lleida, el maig de 1931, del Club Femení i d'Esports de Barcelona per tal de promocionar la cultura física entre les dones. L'exhibició atlètica va tenir lloc al Camp d'Esports i la trobada va obtenir tal èxit que va animar els lleidatans i lleidatanes a organitzar diferents jornades de promoció de l'atletisme a poblacions com Vilanova de la Barca, Bellpuig, Juneda i Almacelles. Va ser el trampolí definitiu que va conduir a la secció femenina del Centre de Cultura i Esports a participar en nombrosos campionats d'àmbit català i estatal on van destacar aconseguint diversos èxits.

El setembre de 1931 la secció femenina del Centre de Cultura i Esports de Lleida, capitanejada per l'Agnès Gregori, participà en el primer campionat de Catalunya d'atletisme femení. La competició va tenir lloc a l'Estadi de Montjuïc i les joves lleidatanes van assolir la segona plaça per equips, només superades pel potent equip del Club Femení i d'Esports de Barcelona. Cal destacar que difícilment s'hagués pogut organitzar aquest campionat sense la participació lleidatana, ja que amb el club barceloní eren les dues úniques entitats que comptaven amb atletes a totes les proves del programa, tal com recullen als seus llibres Xavier Torredadella i Josep Palou.

Durant la competició es va produir una curiosa anècdota amb el llavors president de la Generalitat, Francesc Macià, que assistia a l'esdeveniment. Macià, en un moment donat, va preguntar: "On són les de Lleida?". I és que, sens dubte, al president li influïen les seves vinculacions amb la capital lleidatana, ja que hi havia servit com a tinent coronel. A més, la seva esposa, Eugènia Lamarca, era de les Terres del Segre.

Només l'Agnès Gregori va poder saludar a Macià quan va recollir un trofeu, perquè en l'àmbit individual va ser l'atleta que més va brillar de tot l'equip de la Terra Ferma. Això li valdria, juntament amb la seva companya l'Emília Trepà, per ser convocades per la Federació

Catalana d'Atletisme per a competir a una mena de primer campionat d'Espanya femení de pista a l'aire lliure que va tenir lloc a Madrid. Era un enfrontament contra la selecció de Castella i les guanyadores van ser les catalanes.

Aquelles pioneres de l'esport lleidatà que participaven en curses d'atletisme eren innovadores. Els deien presumides, massa modernes i d'altres adjectius no gaire elogiosos pel fet de portar pantaló curt i sabatilles esportives. Escapaven del rol que tenia la dona en aquella època fent salt d'alçada, relleus o corrent com el vent.

La secció va arribar a tenir unes quaranta noies, que realitzaven regularment entrenaments d'atletisme. Des d'una de les publicacions de l'època, *La Jornada*, s'encoratjava la tasca iniciada: "La Lleida que sent fonament els esports en totes les seves manifestacions té l'obligació de donar un gran impuls a aquesta obra que tant ha de dir en el perfeccionament físic de l'individu. Havent vist ciutadanes, dependents la major part, que han emprès aquesta tasca amb tot entusiasme, robant si hi cap, algunes hores de descans a fi de practicar l'esport per l'enrobustiment de la raça". ("Els esports. Atletisme", *La Jornada*, 28 de juny de 1931, número 222).

Aquelles atletes del Centre de Cultura i Esports van aconseguir tal popularitat que anaven difonent l'activitat física entre les dones a les diferents poblacions lleidatanes. Un dels actes més destacats va ser el festival homenatge que es va lliurar a Lluís Martínez Surroca, futbolista del CD Tàrraga. Al descans del partit amistós, l'Agnès Gregori i les seves companyes van fer una exhibició de proves atlètiques.

“ Els deien presumides, massa modernes i d'altres adjectius no gaire elogiosos pel fet de portar pantaló curt i sabatilles. Escapaven del rol que tenia la dona en aquella època ”

La culminació de la trajectòria esportiva de l'Agnès Gregori va arribar el 1935 quan es proclamà campiona de Catalunya a la prova dels 100 metres a l'Estadi de Montjuïc. Tanmateix, tot acabà amb l'arribada de la Guerra Civil i la consegüent dictadura. La llarga foscor del règim franquista eclipsà els seus èxits i diluï les seves carreres esportives relegant-les a casa i al silenci. Es posava fi a una època i forma d'emancipació femenina i es substituïa per un nou model basat en la subordinació a l'home.

Justament cent anys després del seu naixement, l'Agnès Gregori i per extensió totes les seves companyes del Centre de Cultura i Esports, rebien un merescut homenatge i es revitalitzava la seva figura. El novembre de 2010 el nou pavelló del barri de Balàfia de Lleida era batejat amb el nom d'Agnès Gregori, en presència de la seva germana Pepita, també exatleta del Centre de Cultura i Esports. Es tornava així a rescatar de l'anonimat a una de les pioneres de l'esport femení lleidatà i, de pas, es mostrava la implicació de la ciutadania lleidatana a recuperar la memòria històrica.

Per aconseguir posar el nom de la que havia estat jove atleta i pionera de l'esport lleidatà, es van recollir més de 2.500 signatures i el suport d'una trentena d'entitats, liderades per Dona Balàfia, amb la col·laboració de la Federació d'Associacions de Veïns de Lleida.

Camp d'Esports Esquerra Republicana.
Fotografia de 1933 amb atletes del Centre de Cultura i Esports competint amb una equipació molt avançada per l'època.

Placa dedicada a Agnès Gregori.
Descobriment de la placa el 2010 en presència de la seva germana Pepita.

La primera catalana al sostre del món

Els núvols, remuntant des de la profunditat de les valls, començaven a envoltar-nos creant una atmosfera que ens allunyava de la terra i ens elevava a un indret màgic i desconegut, que ens omplia d'una ànima nova i lleugera, entre l'eufòria retinguda i el silenci de l'Olimp.

No n'hi havia per menys. Aquella història d'amor ens havia portat al punt més àlgid possible. Ens costava respirar, l'aire era lleu i sentíem que la vida era fràgil, que aguantava les nostres pulsions com un llumí envoltat de tramuntana. Però en canvi, amb aquella abraçada, sentíem la vida en tota la seva plenitud, subjectada amb força entre els nostres braços, com qui no vol deixar anar un globus aerostàtic en plena estratosfera.

Perquè sí, perquè estàvem al llindar entre la terra i l'univers. Allà on acaba l'aire. Era un 29 de setembre d'aquell any olímpic i estàvem al cim del Shisha Pagma l'Albert, l'Ernest, l'Araceli i jo. I sí, aquella va ser una història d'amor.

Era del tot impossible no quedar desbordat per l'Araceli. Amb poc menys de vint anys, tenia l'energia vital d'una estrella planetària. Quedaves atrapat i orbitant al seu voltant sense cap possibilitat d'escapar-ne. Tampoc sense cap voluntat de fer-ho: la meua era una orbitació conscient i entusiasta.

Va ser durant un curs d'escalada en gel, als Alps, que la vaig conèixer. Desprenia vitalitat, alegria i entusiasme per tots els costats; i aquell punt d'excitació vital era un imant ineludible: impossible no caure víctima de les seves línies de força. Aquell posat divertit i esbojarrat, li va valdre el sobrenom de Ludo. Un sobrenom que li fou donat pels seus companys de Lleida, la ciutat llunyana, amb qui feia uns anys que compartia aventures espeleològiques. De fet, aquell accent occidental tan particular, li conferia un encant especial, diferent, que li sumava tendresa i que, en el meu cas, em transportava directament a la meua infantesa, passada en gran part a la terra ferma.

Ferran Latorre
Arxiu Ferran Latorre

“Aquell temple
solemne, d’inalterada
eternitat, demanava
prudència, cautela i
respecte. Demanava
passar-hi de puntetes,
deixant-hi el mínim
rastre possible

Van venir uns temps de felicitat plena. Mentre estudiava fisioteràpia a Barcelona, vam compartir-ho tot. Van ser anys d'aprenentatge. L'Araceli tenia unes ganes boges d'aprendre i la seva progressió fa ser fulgurant. Tenia unes qualitats físiques més que destacables. Però els seu gran motor era una passió alimentada per una ambició sense límits.

Els meus companys del CADE, la secció d'escalada del Centre Excursionista de Catalunya, la van acceptar de bon grat com una més del grup. Al nostre costat, i compartint molts caps de setmana, es va formar de manera sòlida en totes les disciplines de l'alpinisme. Inundats per les cançons del radiocasset del cotxe, cançons del Van Morrison, dels The Cure, dels Rush o dels The Police, anàvem d'aquí cap allà, escalant pel Montsec, per Montserrat, amb alguna hivernal notable pels Pirineus i les primers ascensions als Alps, sumant hores d'experiència que han estat la base per construir tot el que després i durant molts anys ha bastit com alpinista.

La vida amb ella era simplement divertida. En la seva ànima hi vivien per una banda una dona íntegra i amb les idees clares, ferma i amb capacitat de patir, i per l'altra una nena encara petita, que es deixava sorprendre i s'entusiasmava amb cada cosa nova, disposada a provar i a descobrir. Em sobtava molt la seva imaginació artística. Sempre dibuixava en la intimitat, un secret guardat durant molt anys, que molts anys més tard explotaria amb el projecte editorial de la Tina.

Aquells anys d'aprenentatge ens van portar a compartir la nostra primera expedició a l'Himàlaia. Tant joves com érem, podria semblar una temeritat. Però tot i la joventut del grup, ja teníem força experiència. Just un any abans, part de l'equip havia pujat al Pumori, un notable cim nepalès de set mil metres i l'Araceli va tastar l'Himàlaia en una expedició al Broad Peak.

El lideratge de l'Albert Castellet i de l'Ernest Bladé només podia acabar de bona manera. Era com seguir un guió escrit amb anterioritat. El projecte era el d'escalar la Cara Sud-oest del ShishaPagma, una prominent paret de mes de dos mil metres de desnivell, que culminava en els màgics 8.008 metres de la Punta central del ShishaPagma i que comptava amb molt poques ascensions. De fet, el nostre projecte consistia en fer la primera repetició de la ruta oberta dos anys abans per tres grans de la història de l'alpinisme: l'Erhard Loretan, en Jean Troillet i en Woytech Kurtyka.

Eren anys en els quals no existien ni mòbils ni internet. Així que la millor manera d'obtenir informació era el testimoni directe. Recordo que uns mesos abans de l'expedició, vam tenir l'oportunitat de xerrar amb l'Erhard Loretan, que estava de visita a Barcelona per donar una conferència. Immersos encara en un món analògic, les preguntes, els dubtes, els detalls tècnics, es resolien en una terrassa de Barcelona, asseguts davant d'una taula i amb una cervesa.

Mesos més tard, amb l'Araceli i els altres companys, posàvem els peus en un paradís terrenal. El Camp Base de la cara sud del ShihaPagma era un lloc meravellós. D'aquells que alces la mirada, obres els braços, respires fons, i pels pulmons només hi entra felicitat. La sensació de trepitjar un lloc encara prou verge, allunyat de la civilització i en ple cor de l'Himàlaia, era un regal de somni per aquell grup de joves que volien viure una aventura autèntica. Hi havia una serenor reposada en les amples esplanades de pastures i estanys que envoltaven el Camp Base que contrastava amb la desfiant bellesa de la gran cara sud-oest del ShishaPagma, un dels vessants alpins més bells del planeta. Talment un indret de perfecte contrast, d'un equilibri just i suficient, que seguia els cànons exactes del que entenem per bellesa.

Aquell temple solemne, d'inalterada eternitat, demanava prudència, cautela i respecte. Demanava passar-hi de puntetes, deixant-hi el mínim rastre possible. I per aquesta raó vam decidir escalar la cara sud-oest del ShishaPagma en estil alpi, la manera més pura, respectuosa i simple d'escalar un gran muntanya.

**Aquell 29 de
setembre de l'any
olímpic, vam posar
els peus al que seria
el nostre primer vuit
mil**

Va ser així com aquell 29 de setembre de l'any olímpic, vam posar els peus al que seria el nostre primer vuit mil. Passats els anys, amb la perspectiva del temps, amb la mirada a través del retrovisor, i amb aquella pàtina inevitable de tendresa i certa condescendència amb el nostre passat, diria que aquella història només podia acabar bé. Hi havia massa amor, massa estima, massa il·lusió, com per a que no fos així. Després van venir més aventures per l'Araceli. I com tot a la vida, n'ha viscut de dissortades i de ben afortunades. El primer Everest dur i terrible de l'any 1995. Més tard l'altre Everest, el del cim, el de la primera catalana al sostre del món. I com sempre, la lluita per seguir vivint aventures autèntiques, entre dibuix i dibuix de la Tina.

Per a mi, l'Araceli és i seguirà sent aquella espurna de vida que em va abraçar ben a prop de l'atmosfera, on ja la vida és del tot impossible, allà on veus altres planetes orbitant al voltant d'altres estrelles, allà on vam deixar-hi alguna cosa més que el simple rastre de les nostres petjades a la neu, i que no és altra cosa que el rastre de la nostra ànima, el rastre que deixem als altres i que du per nom la paraula amor i amistat.

PROTEGIM LA TEVA EMPRESA

Assegurem la teva tranquil·litat

(maria
rosa **Agustí**)

Allianz

AGENT FINANCERA ACREDITADA

www.mariarosaagusti.cat
972 226 433 | 657 983 371

La primera selecció, un altre futbol

“Anteayer, en el campo del ‘Español’, jugóse el primer partido de fútbol entre representantes del sexo débil, que en dicho día se parangonaron con el fuerte. Este partido, cuyos beneficios se destinaban a la Federación Femenina contra la Tuberculosis, era, por su naturaleza, esperado con cierta expectación, siendo presenciado por un público regular y por el capitán general de la región, que acudió con su bella hija Carmen. Las jugadoras estuvieron a la altura que les correspondía, notándose en el comienzo del encuentro bastante azoramiento. Fue desapareciendo hacia el final, en el que el bando ‘Giralda’, que lucía jersey rojo, consiguió apuntarse dos goals por uno que en la primera mitad entró el ‘Montserrat’, que lo ostentaba blanco. Esta primera actuación de la mujer en el viril fútbol no nos satisfizo. No sólo por su poco aspecto deportivo, sino también porque a las descendientes de la madre Eva les obliga a adoptar tan poco adecuadas como inestéticas posiciones que eliminan la gracia femenil”, explicava la crònica de *Mundo Deportivo* d’un partit femení disputat a Barcelona el 1914. Segons un reportatge del Centro de Investigaciones de Historia y Estadística del Fútbol Español podria ser la primera referència sobre futbol femení a tot l’estat espanyol. I el punt de sortida d’un camí tortuós i complicat, encara inacabat.

Arnau Segura
Arxiu Encarna Caracuel

Encarna Caracuel va néixer el 1952 al municipi andalús de Priego de Córdoba: “Em coneixia tot Priego, fins i tot els municipals. Em deien panadera”, apunta. Li deien panade-ra perquè el seu pare, en José, era forner. La seva mare, l’Encarna, treballava a casa. Quan ella de petita arreplega-va prov diners anava a una botiga del poble per comprar una pilota. I si no en tenia, com passava gairebé sempre, anava a un taller de camions per demanar trossos de goma de pneumàtic: “Agafava la goma de les rodes i paper i construïa una pilota. Estava sempre jugant. Però quan em veia el meu germà gran me l’agafava i la tallava amb les ti-sores. Em deia que jo no podia jugar a futbol. M’estirava l’orella, em deia ‘que sigui l’última vegada que et veig’, agafava la pilota, fos del que fos, i la trencava”, recorda. El futbol ha estat sempre la seva passió, des d’una infància dura i singular.

Sovint no anava a l’escola perquè no li agradava. “Em feia la ximble pels carrers fins que tancaven. I un cop tancaven les portes ja no podies entrar. Quan se n’assabentava, el meu pare em fotia una pallissa. Es treia el cinturó i em pegava. Eren temps molt diferents. Per mi, el dia que el meu pare no em pegava era estrany. A casa érem dos nois i cinc noies, però jo era la que més rebia. L’única. Perquè era molt dolenta, molt entremaliada: les coses com són.

“Recordo que el meu pare em venia i em deia ‘on has estat avui?’. ‘Avui he estat amb la veïna’. ‘Vine aquí. On has estat avui?’. ‘Amb la veïna’. ‘Ara ho sabrem. Ves a buscar la veïna’. La veïna deia que no i a mi em queia una altra pallissa”, rememora.

Quan no anava a classe rondava pel poble. “O jugava amb els nois. Hi havia un sacerdot que buscava nens perquè estudiessin per ser capellans, de 6, 7 o 8 anys. I, clar, ells jugaven a futbol. Jo volia jugar, però el capellà no em deixava. ‘Les nenes no juguen a futbol’. Em feia tanta ràbia que agafava la pilota i me l’enduïa. Me n’anava corrent. I dient: “si no jugo jo no juga ningú”. El capellà li explicava al meu pare. I el meu pare em fotia una altra pallissa. A mi m’han caigut moltes pallisses. Ara no podria suportar-ho, però llavors sí. Antigament manava el pare. I el temies. Sempre estaves mig acovardida”, accentua. “Era una altra època”, sospira Caracuel.

Sovint es barallava i es pegava amb nens, per defensar-ne d’altres. I va començar a fumar amb vuit anys. “Havent dinat, el meu pare quedava adormit a la taula i jo li prenia els cigarros, per fumar d’amagat. Un dia, pel carrer, em van demanar si tenia foc i quan vaig respondre em va sentir el meu pare. Em va fer empassar els quatre cigarros que portava a les butxaques”, diu. Ara, al cap de 71 anys, ha deixat de fumar.

La seva germana gran treballava en una fàbrica tèxtil: “però allà van començar a tancar les filatures. El meu pare no volia que anéssim a treballar a les cases i per això va dir de venir a Catalunya”. Van ser part de l’emigració andalusa que va arribar durant els anys 60. Es van establir a Torelló, a la comarca d’Osona, als peus del riu Ter. A la colònia Ymbern, en un pis de la casa número 9 que tenia tres habitacions: una pels pares, una pels dos germans i una per les cinc germanes: “Aqueles anys, hi havia molta gent de Priego aquí. Per això no vaig aprendre el català, perquè allà, a l’empresa, érem tots andalusos, tots de Priego, era impossible. Recordo que un dia el director de l’empresa li va pagar un viatge al meu pare perquè se n’anés a Priego i portés més famílies cap aquí. Va portar set o vuit famílies de cinc o sis fills cadascuna”, explica.

La vinguda va ser sobtada: “Un dia em van dir ‘va, marxem cap a Catalunya’. I ja va estar”, assegura. No ho recorda com un fet traumàtic perquè allà no tenia massa amics, ni massa res. No recorda pujar al bus amb cap joguina ni cap pilota. Res. Tenia tretze o catorze anys. “Quan veníem cap aquí el meu pare m’anava dient ‘no et vull veure jugar amb els nens’. Era cada dia el mateix. Cada dia. Sempre em deia el mateix”, afegeix. Però ella va continuar jugant, tot i que va tocar començar a treballar: de les 10 del vespre a les 5 del matí i de les 2 del migdia a les 6 de la tarda. El seu pare va haver de donar el seu permís perquè, per edat, ella no podia fer tantes hores. “Al matí dormia i a la tarda, quan sortia, anava directe cap a jugar a futbol al camp de la colònia. La meva mare em batia un ou amb llet o vi perquè mengés alguna cosa. Perquè jo no pensava a menjar, només pensava a jugar”, recorda.

Jugava a futbol fins que la seva mare la cridava perquè havia d’anar a treballar: devorava un entrepà en minuts i entrava a la fàbrica, on treballava tota la família. Van viure a la colònia

gairebé tres dècades, vint-i-sis anys. Sent menor d’edat ja era encarregada: “Molta gent es va queixar perquè em van posar a mi d’encarregada. Portava a la gent recta. Si em demanaven per anar al lavabo, els feia esperar cinc minuts. I quan hi anaven els hi deia que estava mirant el rellotge”.

Jugava a futbol amb nens, com a Priego de Córdoba. “El meu pare sempre em deia si no em feia vergonya, una mujer en medio de tanto tío. Jo tenia als nens avisats perquè si veien al meu pare m’avisessin. Quan em deien ‘Encarna, tu padre’, sortia corrents per anar a seure i quedar-me mirant al no-res. ‘Et penses que soc ximple? T’he vist’. “No li agradava que jugués a futbol, més pel que pogués dir la gent que per ell. Tenia por al que pogués dir la gent”, reflexiona. Era l’única nena que jugava a futbol: “Si haguéssim estat més no s’hauria notat tant”. La resta de nenes estaven més pendents de trobar parella i festejar. “La meva afició no eren els xicots, era el futbol”, diu. Amb els nens no va tenir mai cap problema: “Molts continuen vivint a Torelló i quan ens trobem al carrer fem la xerrada i recordem aquells dies”.

“Hi havia un home que venia a la colònia gairebé cada tarda i em mirava. Fins que un dia em va cridar. ‘Vine, vine, que vull parlar amb tu’. Jo no el coneixia de res. ‘A tu t’agradaria jugar en un equip de dones?’. ‘Home, clar’. ‘Doncs parlaré amb un senyor que entrena un equip a Vic perquè et vingui a veure’. Al cap de dos dies ja va venir en Serra. Em va demanar si volia que parlés amb el meu pare. ‘No, perquè et dirà que no. Tu diga’m quin dia juguem i a quina hora i que em vinguin a buscar. I així vaig començar a jugar”.

El dia abans va parlar amb el seu pare: “Li vaig dir que començava a jugar a futbol. ‘Què? Què has dit?’. ‘Que demà començo a jugar a futbol’. ‘Tu no jugues a futbol’. ‘Sí, que venen a buscar-me’. ‘Qui ve a buscar-te?’ ‘Un home de Sant Vicenç amb la seva filla, que també juga’. ‘Si hi vols anar que t’acompanyi la teva germana. Sola no hi aniràs’. Em va fer ràbia. Per què havia de venir la meva germana? Per què no hi podia anar sola?”.

El Vic li va regalar les primeres botes: “Eren d’aquelles de goma que es partia la sola. Em duraven dos o tres partits. Jugàvem en camps de terra i cada setmana m’havia de desinfectar les cames perquè m’entraven granets de sorra a la pell. I tenia els genolls fets pols. Però si t’agrada una cosa no et fa mal res. El futbol podia més que cap altra cosa”, accentua Caracuel. Vic encara era Vich. El camp s’omplia més quan jugava l’equip femení que quan jugava el masculí. I tot sovint disputaven partits de festa major arreu del territori, “com si fóssim part d’un circ. Omplíem tots els camps”.

“Jugàvem en camps de terra i cada setmana m’havia de desinfectar les cames per les ferides amb la sorra”

El 1971 va participar en el primer torneig quadrangular de Catalunya, la Copa Pernod, entre el Barça, l'Espanyol, el Sabadell i el Sant Andreu. Caracuel jugava al Vic, “però en Serra, l'entrenador, tenia amistat amb l'entrenador de l'Espanyol perquè també era periquito i ens va cedir a unes quantes”. El 21 de març, l'Espanyol va derrotar el Sabadell per 2 a 1 i el Barça va batre el Sant Andreu per 1-0, en partits de 60 minuts a Sarrià. La setmana següent, l'Espanyol va guanyar el Barça per 2 a 1 al Camp Nou en la final i davant 30.000 espectadors. Caracuel, davantera centre, assegura que va fer els dos gols de la victòria: “Mirava a les grades des d'allà baix i pensava que era meravel·lós. Estava plètòrica”.

Segons el reportatge de CIHEFE, “l'èxit assolit en aquest torneig i l'interès immediat que va suscitar, va moure els organitzadors i els patrocinadors a emprendre una nova aventura. Van posar en marxa el I Campionat Regional de Catalunya de Futbol Femení”. Va començar el 8 de maig del 1971 i va acabar el 5 de març del 1972, amb catorze equips catalans. El torneig va oferir un mà a mà entre l'Espanyol i el Vic de Caracuel que no es va resoldre fins a la darrera jornada, a favor de l'equip blanc-i-blau pel *goal average* particular. Els dos equips van acabar empatats a 45 punts, just per davant del Sabadell. “Este campeonato se ha seguido con enorme interés por toda Cataluña, donde el fútbol femenino ha ido superándose cada vez más. En solo un año la mujer ha conseguido grandes progresos en la práctica del balompié y si seguimos dándole un voto de confianza a no dudar en pocos años podremos ver que no era una utopía pensar que la mujer puede practicar buen fútbol, no viril como el hombre, pero sí espectacular y con una técnica que incluso llegue a superar al hombre. El tiempo nos quitará o dará la razón”, va apuntar *Mundo Deportivo*.

Caracuel va guanyar el Trofeu Pastís 51 a la màxima golejadora del torneig amb 59 gols en 26 partits: més del 50% dels 109 gols el Vic i 28 més que la segona, la jugadora del RCD Espanyol, Paquita. Només amb els vint-i-vuit gols que va fer en la primera volta, ja hagués acabat segona a la classificació de màximes golejadores. Va recollir el premi de Trofeu Pastís 51 de mans de Núria Feliu. El guarda a casa. “A mi no em cridaven coses despectives. A les meves companyes sí, però a mi no. Quan sortia al camp la gent m'aplaudia. ‘Eres un fenómeno, ojalá jugaran todas como tú’. A les meves companyes sovint les humiliaven. Els hi cridaven que anessin a fregar plats o que no servien pel futbol”, subratlla. Sempre va portar el 9 a l'esquena.

“La selecció espanyola oficiosa va jugar sis partits amistosos entre el 1971 i el 1972”

Era, segons es pot llegir a *Mundo Deportivo* entre anuncis de conyac, sastres i carreres de galgos en el Canódromo Meridiana, “**magnífica**”, “**excelente**”. “**extraordinaria**”. “**La gran revelación**”, “**una artillera excepcional**”. “**Sin temor a equivocarnos, la mejor de España en su puesto**”. “**Es un prodigio de intuición y clase. Solo es factible frenarla con agarrones u otras artimañas, porque su gran dominio de la pelota, su dribling endiablado y su fuerte y colocado chut hacen que su sola presencia en un campo sea de antemano un auténtico espectáculo**”. Sortia al diari cada setmana. El Vic li pagava 8.000 pessetes mensuals, per compensar les hores de feina que perdia el cap de setmana. “Em pagaven el que deixava de guanyar i més. Em donaven els diners d'amagat, perquè no ho sabés cap companya”, reconeix. Com que treballava de nits a la colònia Ymborn no podia anar a entrenar durant la setmana. Els seus entrenaments eren les tardes al camp el futbol de la colònia i els partits amb el Vic.

Amb tot, sobresortia tant que va ser convocada pel madrileny Rafael Muga per jugar amb la selecció espanyola oficiosa, no reconeguda per la federació espanyola, que entre 1971 i 1972 va disputar sis partits amistosos contra Itàlia i Portugal. Ella va jugar els dos últims, a Còrdova i Badajoz. “L'entrenador del Vic em va dir que li havien trucat perquè anés a la selecció. Li vaig dir que no sabia si hi podria anar. ‘Per què?’ ‘Perquè he de parlar amb el meu pare’. Quan vaig arribar a casa li vaig explicar. ‘A la selecció? I on has d'anar?’. ‘A Madrid’. ‘A Madrid?’. Em va fer anar a parlar amb el director de l'empresa. ‘Miri, senyor Soler, em passa això’. ‘Estigues tranquil·la. I agafa't els dies que et facin falta’. Quan li vaig explicar al meu pare em va dir que vigilés amb qui anava i on em posava”, recorda. L'entrenador del Vic la va portar fins a Barcelona i un cop allà va agafar el Talgo amb Elisabet Sánchez, de l'Espanyol, i Vicenta Pubill, del Barça.

El partit de Còrdova, contra Itàlia (1-5), es va jugar el 8 de desembre de 1972 a 1/4 de 5 de la tarda. Es van vendre entrades a tribuna cubierta, tribuna descubierta, preferencia, gol sur i gol norte, amb preus diferents per homes, dones, nens i socis del Còrdova. Les futbolistes d'aquella selecció primigènia han creat un grup de WhatsApp i en l'actualitat cada dia se saluden i parlen de futbol.

Caracuel assenyala que a Còrdova van poder jugar en pantalons curts: en la concentració prèvia, a Madrid, havien hagut d'entrenar en pantalons llargs. Uns mesos abans, l'aleshores president de la federació espanyola, José Luis Pérez-Payá, havia dit que “el fútbol femenino no es muy femenino desde el punto de vista estético”. I que “la mujer en camiseta y pantalón no está muy favorecida”. En aquells anys, la Sección Femenina de la Falange instava a no aprofitar l'esport “como un pretexto para llevar trajes escandalosos”.

En aquest sentit, el primer partit d'aquella selecció oficio-sa, el 21 de febrer de 1971 contra Portugal a Múrcia (3-3), es va haver de jugar sense l'escut d'Espanya a la samarreta per la pressió de la federació i la Sección Femenina, entre altres actors, amb un àrbitre vestit en xandall, amb l'equipació oficial al vestidor per ordres del Colegio de Árbitros de Murcia, i amb guàrdies civils al camp. L'equip dirigit per Muga fins i tot va rebre una invitació per disputar un Mundial sense reconeixement de la FIFA a Mèxic (1991), però “allà ja no ens hi van deixar anar. Eren els anys de Franco i no teníem cap suport, al contrari”.

La federació espanyola no va reconèixer el futbol femení fins a l'any 1980. I el primer partit oficial de la selecció espanyola femenina no es va jugar fins al 5 de febrer de 1983, contra Portugal a Galícia (0-1). La primera lliga femenina estatal es va jugar la temporada 1988-1989: el Reial Madrid ja tenia 23 lligues masculines; el Barça, deu, i l'Athletic Club i l'Atlètic de Madrid, vuit. La primera lliga masculina es va disputar la temporada 1928/29, tot i que es va disputar íntegrament des del mes de febrer al juny de 1929, sis dècades abans. "Hi havia molt masclisme i el futbol femení s'anava deixant de banda. Com ara. Encara falta molt camí, però molt. Hi ha molt masclisme encara", emfatitza Caracuel.

Aquell dia de desembre a Còrdova, Caracuel, defensa a la selecció per la seva altura, va parlar amb el seleccionador italià. "Em va plantejar si m'agradaria anar a jugar a Itàlia, a Torí. M'oferien equip i feina. Li vaig dir que havia de demanar-ho a casa i vam quedar que li diria alguna cosa. Quan vaig arribar a casa i li vaig dir al meu pare em va dir que no. 'Eso sí que no, por ahí ya no paso'. 'Tu d'aquí no surts. I si surts no entres més'. Em vaig acollonir. I li vaig dir a aquell home que ho sentia molt, però no podia ser. Jo hi hauria anat encantada, però va ser que no. Ara la vida és diferent, però antigament la vida era muy mala. Jo sempre dic que vaig néixer en els anys dels tontos", lamenta. "El meu pare només em va venir a veure una vegada. El vaig convèncer perquè vingüés. I va sortir dient que la meitat no sabien jugar, no servien per res i no sé què més. Em vaig dir carai, per què li has dit?",riu.

"Moltes vegades penso que tant de bo tingués divuit anys ara. Per la llibertat que hi ha, perquè nosaltres no en teníem de llibertat. I perquè jo ara em guanyaria la vida amb el futbol. M'hi guanyaria la vida. Però ens queda l'orgull d'haver començat aquest camí, perquè el futbol va començar a aixecar-se arran de nosaltres. Abans no hi havia res. Podria haver nascut més tard, però el que he gaudit no m'ho treu ningú", diu l'exfutbolista del Vic, el Barça, l'Espanyol i el Sabadell.

Ara gaudeix amb el Barça femení: "Soc del Madrid masculí de tota la vida, però del Barça femení", somriu. Veu els partits cada cap de setmana. I va veure i viure en directe els encontres de la Lliga de Campions al Camp Nou contra el Reial Madrid i el Bayern de Munich. Cada quinze dies va al camp de futbol de Torelló per veure les seves dues netes: l'Anna i l'Erola, de 13 i 11 anys. "Veig tots aquells pares amb les seves filles i penso 'carai, jo tot això no ho vaig tenir'. Jo no tenia cap ajuda. Al contrari. Veig que estan orgullosos que les seves filles juguin, que es desviuen per elles i les porten i acompanyen a tot arreu a jugar i em repeteixo que vaig néixer en un any molt tonto, però també em dona molta alegria", afirma Caracuel. "L'Erola moltes vegades em diu 'Encarna, jo quan sigui gran vull ser com tu'". I ella com a iaia i futbolista, no pot estar més satisfeta.

RIHUMA

CENTRE CLÍNICA

Trenta-cinc anys
al servei de la medicina,
la fisioteràpia
i la rehabilitació
en el món de l'esport

Despatx jurídic
especialitzat en
dret esportiu

www.ctyaabogados.com
Josep Ma. Costa Salvà • Quim Torrecillas Carreras

CURRÍCULUM ESCRIPTORS

Natàlia Arroyo

Periodista i entrenadora de futbol.

Llicenciada en comunicació audiovisual, com a periodista ha treballat pel *Diari ARA* i ha estat comentarista dels partits de futbol a Bein Sports, Gol i Movistar LaLiga, a més de tertuliana de diversos mitjans de comunicació. Com a futbolista, va jugar al FC Barcelona, RCD Espanyol i Levante Las Planas. En la seva darrera etapa ha estat seleccionadora catalana femenina i des de 2020 és entrenadora de la Real Sociedad.

Paloma Del Río

Periodista esportiva.

Posa la veu a les transmissions de Televisió Espanyola de competicions de gimnàstica rítmica, gimnàstica artística, patinatge artístic i hípica. Ha ocupat diferents càrrecs a la Direcció d'Esports de TVE. Ha cobert diversos Campionats d'Europa i del Món, així com nou Jocs Olímpics d'estiu i sis d'hivern.

És considerada part de la generació de dones pioneres en el periodisme esportiu espanyol juntament amb Mari Carmen Izquierdo, Mercedes Milá, Maria Antònia Martínez, Elena Sánchez Caballero, Olga Viza, Mari Cruz Esteban o Maria Escario.

Olga Viza

Periodista esportiva.

Va començar la seva carrera professional a TVE el 1978, inicialment combinant la informació esportiva amb altres generes televisius. Des del programa esportiu “Estadio 2”, durant la segona meitat dels anys vuitanta i principis dels noranta, va tenir ocasió de narrar els esdeveniments esportius més importants, des del Mundial de Futbol d’Espanya fins als Jocs Olímpics de Barcelona. Tot això compatibilitzat amb la informació esportiva al Telediario entre 1987 i 1992. Des de 1993, ja a Antena 3, va dirigir i presentar les notícies del migdia. En total va acumular onze anys seguits en antena. A banda d’això, ha presentat diversos espais més en cadenes diferents, tant a la ràdio com a la televisió.

Xavier Madrona

Periodista esportiu i CEO/Cofundador de FEMBASE.CAT

Més de 30 anys d’experiència en premsa escrita, primer al *Diari de Lleida* i després al *Diari Segre*. Professor convidat de l’assignatura Relacions a l’entorn mediàtic del Màster de Direcció Esportiva (UdL-INEFC Lleida). Col·laborador a ràdios, TV i revistes. CEO i cofundador de la plataforma Fembase, un projecte periodístic innovador i digital que pretén donar visibilitat i posar en valor l’esport formatiu, femení i adaptat-inclusiu: www.fembase.cat

Àlex Gonzalbo

Periodista esportiu especialitzat en bàsquet.

Redactor del *Diari ARA* i col·laborador habitual de RAC1, Barça TV i Gigantes del Basket. Entrenador superior i responsable de Formació de la Federació Catalana de Basquetbol (FCBQ). Guanyador de la 2a edició dels Premis Fundació del Bàsquet Català de Periodisme Esportiu.

Núria Picas

Corredora de muntanya.

Va endinsar-se seriosament en la disciplina als dinou anys, practicant tant l’escalada esportiva, com la clàssica. Ha estat una habitual dels raids d’aventura i només participava en curses de muntanya de manera ocasional. Tanmateix, els bons resultats obtinguts en aquesta disciplina propicien la seva entrada a la disciplina, on eclosiona com una corredora de nivell internacional i de curses d’ultra distància. L’any 2019 va ser guardonada amb la Creu de Sant Jordi per la seva excel·lència esportiva com a corredora de curses de muntanya.

Xavi Llorens

Entrenador de futbol.

Ha estat durant onze anys el tècnic del primer equip femení del FC Barcelona, en l’etapa de creixement més brillant que ha tingut l’entitat blaugrana. Abans d’això, havia estat tècnic dels equips masculins de categories inferiors del mateix club. Les dues vessants l’han convertit en l’únic entrenador del món que ha dirigit Leo Messi i Alèxia Putellas, els dos blaugrana guanyadors de la pilota d’or. Actualment és el seleccionador català femení, a més de seguir vinculat al mateix FC Barcelona.

Gemma Busquets

Llicenciada en Periodisme per la UAB i redactora del diari *El Punt Avui*.

Coautora del llibre sobre la història del Club Natació Banyoles (1925–2000). Guanyadora del projecte de recerca de la II Beca Carles Rahola per un treball sobre el vot femení a la premsa de les comarques gironines (1931–1936). Interessada en la perspectiva de gènere i la divulgació de la memòria de les dones, fet que la porta a investigar el paper polític de les dones durant la Guerra Civil a les comarques gironines. Col·laboradora en una novel·la gràfica sobre la història de la periodista i primera dona directiva del FC Barcelona, Anna Maria Martínez Sagi editat pel Memorial Democràtic.

Ferran Latorre

Muntanyenc.

La seva fascinació per les altes muntanyes l’ha portat als Pirineus, als Alps i finalment a l’Himàlaia, on amb 21 anys escalà el Shisha Pangma Central (8.008 m). A partir d’aquí, són innumerables els pics de més de vuit mil metres que ha coronat, fins que el 2017, després de fer el cim de l’Everest, aconsegueix completar el seu projecte CAT14x8000, convertint-se així en el sisè muntanyenc espanyol i primer català en ascendir els catorze vuit mils, una fita aconseguida fins aquell moment per només trenta-vuit muntanyencs més.

Joan Manuel Surroca

Radiofonista i periodista.

Quatre dècades de ràdio. Des de 1990 fins al 2007 responsable del Servei d’Esports de les diferents emissores de RNE a Catalunya. Ha cobert els Jocs Olímpics de Barcelona 1992 i Sydney 2000. Des de 2010 col·labora en els projectes i publicacions de la Fundació Barcelona Olímpica i del CEO Joan Antoni Samaranch. Distincions: a la trajectòria professional de la secretaria General de l’Esport, al Mèrit Esportiu del Consejo Superior de Deportes, Volta a Catalunya i varies federacions.

Enric Pujol

Llicenciat en literatura espanyola i periodista.

Durant trenta anys va formar part de l'equip de RNE a Tarragona, com a cap d'esports, cap d'informatius i director. Ha publicat vint-i-quatre llibres, la majoria de temàtica esportiva. Col·laborador del *Diari de Tarragona*, del *Mundo Deportivo* i de la revista *Don Balón*.

Arnau Segura

Polític i periodista esportiu.

Redactor de l'agència EFE a Girona, per cobrir les informacions del Girona FC, Bàsquet Girona i Uni Girona. Col·laborador de la revista *Panenka*, *El Diari ARA*, *El Periódico* i *El Diari de Girona*.

Jordi Sunyer

Periodista esportiu de Televisió de Catalunya.

Presenta el programa "Som tossuts", dedicat a l'actualitat del Girona FC, i és redactor del "Gol a gol". Des del 2005 ha realitzat més de mil retransmissions esportives, entre elles les de l'ascens del Girona a Segona A, el 2008; i l'ascens a primera, el 2022. També havia estat a ràdio Sant Feliu, Ràdio Costa Brava i Ona Catalunya. Col·laborador en diferents capçaleres de premsa escrita.

Josep Guardiola

Periodista esportiu.

Més de trenta anys fent retransmissions radiofòniques de futbol i bàsquet. Ha treballat en mitjans de comunicació de televisió, ràdio i premsa. Autor de diversos llibres i publicacions esportives. Actualment fent les retransmissions del Girona FC a Primera Divisió. Guardonat l'any 2022 amb el premi Carles Rahola de televisió pel documental "Els set magnífics, de Vista Alegre a Montilivi".

Races autòctones
Gestió forestal sostenible
Olivet
Horta ecològica
Apicultura
Formatgeria artesanal

Vall de Llèmena

El bestiar de raça autòctona és un tresor del nostre patrimoni rural en perill d'extinció.

Estimem-lo. Protegim-lo.

@masarbreda

Un projecte

Gosbi

Esportcat és
passió, superació, espectacle, força i intensitat.
I ÉS DE DONES.

El Govern de Catalunya aposta
per les dones en l'esport com a
eix de la normalitat feminista.

Viu tot l'esport

Algunes persones
miren el món i diuen,
PER QUÈ?

Altres miren el món
i diuen, **PER QUÈ NO?**

Bernard Shaw

